

Onsdagen den 24 maj

Kl. 10.00

Onsdagen den

24 maj 1972

Skatt på reklam,

m. m.

Förhandlingarna leddes till en början av herr förste vice talmannen.

§ 1 Justerades protokollet för den 15 innevarande månad.

§ 2 Meddelande ang. sammanträden under återstoden av vårsessionen

Herr FÖRSTE VICE TALMANNEN yttrade:

Sammanträdet i morgon, torsdagen den 25 maj, inleds kl. 10.00 med en timmes frågestund. Därefter debatteras i ett sammanhang justitieutskottets och socialutskottets betänkanden i narkotikafrågan, varpå skatteutskottets betänkande om ändring i ölförsäljningsförordningen m. m. upptas till behandling.

Vid sammanträdet fredagen den 26 maj kl. 10.00 upptas utbildningsutskottets betänkande om förvaltningarna vid universiteten m. m. som första ärende.

Med hänsyn till arbetsbelastningen under sessionens sista dagar är det inte möjligt att till nästa vecka uppskjuta behandlingen av något av de ärenden som föreligger till första bordläggning senast i dag onsdagen den 24 maj.

Måndagen den 29 maj börjar kammarens arbetsplenum - med ändring av den preliminära tidplanen - kl. 10.00.

§ 3 Föredrogs, men bordlades åter skatteutskottets betänkande nr 30, justitieutskottets betänkanden nr 13 och 14, lagutskottets betänkande nr 13, socialutskottets betänkanden nr 21 och 22, utbildningsutskottets betänkande nr 27 samt näringsutskottets betänkanden nr 37 och 40.

§ 4 Skatt på reklam, m. m.

Föredrogs

skatteutskottets betänkande nr 29 i anledning av Kungl. Maj:ts proposition 1972:58 med förslag till förordning om skatt på annonser och reklam, m. m. jämte motioner samt

konstitutionsutskottets betänkande nr 29 i anledning av dels propositionen 1972:59 angående anslag till produktionsbidrag och samdistributionsrabatt för dagstidningar, dels propositionen 1972:1 angående anslag under finansdepartementet till pressens lånefond, dels motioner.

Herr FÖRSTE VICE TALMANNEN anförde:

Skatteutskottets betänkande nr 29 och konstitutionsutskottets betänkande nr 29 debatteras i ett sammanhang och yrkanden beträffande

Onsdagen den

24 maj 1972

Skatt på reklam,

m. m.

båda dessa betänkanden framställes under den gemensamma överläggningen.

Skatteutskottets betänkande nr 29

I proposition 1972:58 hade Kungl. Maj:t under återopande av utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för den 17 mars 1972 föreslagit riksdagen att anta vid propositionen följande förslag till

- 1) förordning om skatt på annonser och reklam,
- 2) lag om ändring i förordningen (1959:92) om förfarandet vid viss konsumtionsbeskattning,
- 3) lag om ändring i skattebrottslagen (1971:69).

Beträffande propositionens huvudsakliga innehåll anfördes följande:

”I syfte främst att finansiera ett utökat statligt stöd åt dagspressen föreslås i propositionen, att den skatt på annonser, som infördes den 1 juli 1971, utsträcks till att omfatta vissa former av reklam, bl. a. film-, flyg-, ljus-, ljud- och utomhusreklam (s. k. A-mediareklam) samt trycksaksreklam. Förslaget bygger på reklamutredningens betänkande (Ds U 1972:1) Reklam I Beskattning av reklamen, men avviker i vissa väsentliga hänsedanden från det i betänkandet framlagda skatteförslaget.

Förslaget lämnar annonskatten i princip orubbad. Skatten blir således oförändrat 6 % för annonser i dagspressen och 10 % för andra annonser. Det nuvarande s. k. bottenavdraget för skatt på annonsintäkter upp till 3 milj. kr. per år bibehålls i fråga om dagstidningar och andra periodiska publikationer. Utanför beskattningen ställs även i fortsättningen annonser i medlemsblad och i periodiska publikationer som utgör organ för religiösa, nykterhetsfrämjande, politiska, idrottsliga och försvarsfrämjande sammanslutningar samt de handikappades intressorganisationer.

För annan reklam än annonsreklam blir skatten 10 % och knyts till produktionskostnaderna för trycksaksreklam och till de s. k. mediakostnaderna, dvs. kostnaderna för offentliggörandet, för övrig reklam.

De nya reglerna föreslås träda i kraft den 1 november 1972. Den utvidgade beskattningen beräknas inbringa ca 50 miljoner kronor per år.”

I detta sammanhang hade behandlats

dels de i anledning av propositionen väckta motionerna

1972:1583 av herr Antonsson m. fl. (c) vari hemställdes att riksdagen beslutade att avslå propositionen 1972:58,

1972:1584 av herr Bohman m. fl. (m) vari hemställdes

1. att riksdagen beslutade avslå propositionen 1972:58
2. att riksdagen beslutade upphäva förordningen (1971:170) om annonskatt från och med den 1 juli 1972,

1972:1585 av herrarna Clarkson (m) och Hovhammar (m),

1972:1586 av herr Helén m. fl. (fp), vari hemställdes

1. att riksdagen skulle avslå propositionen 1972:58,
2. att riksdagen beslutade överlämna motionen i de delar som rörde reklamsanerande åtgärder till reklamutredningen,

1972:1587 av herr Hermansson m. fl. (vpk),

1972:1588 av herr Molin (fp),

1972:1589 av herr Nordstrandh m. fl. (m),

Nr 85

Onsdagen den
24 maj 1972

*Skatt på reklam,
m. m.*

1972:1590 av herr Strindberg m. fl. (m) vari hemställda att riksdagen på det sätt ändrade det i propositionen 1972:58 framlagda förslaget till lag om ändring i förordningen (1959:92) om förfarandet vid viss konsumtionsbeskattning att 32 § i denna förordning skulle erhålla följande lydelse: "På ansökan av den som driver eller ämnar driva verksamhet, i vilken skattskyldighet ifrågakommer, skall beskattningsmyndigheten, därest tillgänglig utredning det medger, meddela förhandsbesked rörande skattskyldighet samt i fråga huruvida vara är skattepliktig ävensom efter vilken skattesats och vilket beskattningsvärde skatten, då sådan skall utgöras, är att bestämma. Beskedet skall utfärdas för sökanden och gälla för beskattningsperiod som ännu icke utgått, eller senare period, dock att beskedet icke må avse längre tid än ett år."

1972:1591 av herr Strindberg m. fl. (m) vari hemställda att riksdagen, om förslaget till förordningen om skatt på annonser och reklam skulle antas, beslutade den ändringen att till 23 § i förordningen fogas ett nytt tredje stycke av följande lydelse:

"Skattskyldig får från det sammanlagda beskattningsvärdet av reklamtrycksaker såsom kostnadsersättning avdraga ett belopp motsvarande en procent av beskattningsvärdet."

1972:1592 av herrar Svensson i Eskilstuna (s) och Möller i Gävle (s), vari hemställda att 1 § punkten 4 i förslaget till förordning om skatt på annonser och reklam skulle utformas enligt i motionen angivna riktlinjer samt

1972:1593 av herr Åsling (c),

dels de vid riksdagens början väckta motionerna

1972:11 av herr Sjöholm (fp) vari hemställda att riksdagen beslutade att upphäva förordningen (1971:170) om annonsskatt,

1972:53 av herr Helén m. fl. (fp) vari hemställda att riksdagen beslutade avskaffa annonsskatten samt

1972:833 av herr Clarkson m. fl. (m) vari hemställda att riksdagen beslutade upphäva annonsskatten från och med ingången av budgetåret 1972/73.

Nr 85

Onsdagen den
24 maj 1972

Skatt på reklam,
m. m.

Utskottet hemställde

A. Beträffande avslag på proposition 1972:58
att riksdagen skulle avslå

1. motionen 1972:1583
2. motionen 1972:1584 i denna del
3. motionen 1972:1586 i denna del

B. Beträffande slopande av annonsskatten
att riksdagen skulle avslå

1. motionen 1972:11
2. motionen 1972:53
3. motionen 1972:833
4. motionen 1972:1584 i denna del

C. Beträffande vissa yrkanden om ändring av propositionen
att riksdagen skulle avslå

1. motionen 1972:1587
2. motionen 1972:1588
3. motionen 1972:1589
4. motionen 1972:1591
5. motionen 1972:1593

D. Beträffande författningsförslagen

att riksdagen med anledning av Kungl. Maj:ts proposition 1972:58
och motionerna 1972:1590 och 1972:1592 skulle anta

1. det vid propositionen fogade förslaget till förordning om skatt på
annonser och reklam med de ändringar och tillägg att 1, 3, 4, 5, 13 24
och 30 §§ samt en tillkommande 29 §, som föranledde att 29–31 §§ i
förslaget betecknades 30–32 §§, jämte anvisningarna till 9 och 13 §§ och
tillkommande anvisningar till 24 § skulle erhålla av utskottet angiven
lydelse,

2. det vid propositionen fogade förslaget till lag om ändring i
förordningen (1959:92) om förfarandet vid viss konsumtionsbeskattning,

3. det vid propositionen fogade förslaget till lag om ändring i
skattebrottslagen (1971:69),

E. Beträffande övriga yrkanden

att riksdagen skulle avslå

1. motionen 1972:1585 beträffande finansiering av presstödet genom
skatt på spel,

2. motionen 1972:1586 såvitt avsåg yrkandet att motionen i vissa
delar överlämnades till reklamutredningen,

3. motionen 1972:1591 beträffande kostnadsersättning till tryckeri-
erna.

Reservationer hade avgivits

1. av fru andre vice talmannen Nettelbrandt (fp) samt herrar Larsson i
Umeå (fp), Nilsson i Trobro (m) och Söderström (m), som ansett att
utskottet bort hemställa,

A. Beträffande avslag på propositionen 1972:58

att riksdagen med bifall till motionerna 1972:1583, 1972:1584 och
1972:1586, såvitt avsåg avslag på propositionen, skulle besluta avslå
propositionen.

Onsdagen den
24 maj 1972

*Skatt på reklam,
m. m.*

B. Beträffande slopande av annonskatten

att riksdagen med bifall till motionerna 1972:11 och 1972:53, 1972:833 samt 1972:1584, såvitt avsåg slopande av annonskatten, beslutade upphäva förordningen (1971:170) om annonskatt från och med den 1 juli 1972,

C.-E. Beträffande motionerna i övrigt

att riksdagen skulle avslå

1. motionen 1972:11
2. motionen 1972:53
3. motionen 1972:833
4. motionen 1972:1583
5. motionen 1972:1584
6. motionen 1972:1585
7. motionen 1972:1586
8. motionen 1972:1587
9. motionen 1972:1588
10. motionen 1972:1589
11. motionen 1972:1590
12. motionen 1972:1591
13. motionen 1972:1592
14. motionen 1972:1593

i den mån de inte kunde anses besvarade genom vad reservanterna anfört och hemställt,

2. av herrar Josefson i Arrie, Sundkvist och Olof Johansson i Stockholm (samtliga c), som ansett att utskottet bort hemställa,

A. att riksdagen med bifall till motionen 1972:1583 och med anledning av motionerna 1972:1584 och 1972:1586 såvitt avsåg avslag på propositionen 1972:58

1. skulle avslå propositionen 1972:58

2. gav Kungl. Maj:t till känna vad reservanterna anfört beträffande en särskild reklamskatt,

B.-E. att riksdagen skulle avslå

1. motionen 1972:11
2. motionen 1972:53
3. motionen 1972:833
4. motionen 1972:1584
5. motionen 1972:1585
6. motionen 1972:1586
7. motionen 1972:1587
8. motionen 1972:1588
9. motionen 1972:1589
10. motionen 1972:1590
11. motionen 1972:1591
12. motionen 1972:1592
13. motionen 1972:1593

i den mån de inte kunde anses besvarade genom vad reservanterna anfört och hemställt.

Onsdagen den
24 maj 1972

Skatt på reklam,
m. m.

Konstitutionsutskottets betänkande nr 29

Sedan Kungl. Maj:t i statsverkspropositionen (bil. 9 s. 71 och 72) föreslagit riksdagen att, i avvaktan på särskild proposition i ämnet, för budgetåret 1972/73 beräkna till Produktionsbidrag för dagstidningar ett förslagsanslag av 36 miljoner kronor och till samdistributionsrabatt för dagstidningar ett förslagsanslag av 10 miljoner kronor, hade dessa frågor upptagits i propositionen 1972:59 angående anslag till produktionsbidrag och samdistributionsrabatt för dagstidningar.

I propositionen 1972:59 hade hemställts att riksdagen skulle

- 1) godkänna de av departementschefen förordade ändringarna i grunderna för produktionsbidrag till dagstidningar,
- 2) till Produktionsbidrag för dagstidningar för budgetåret 1972/73 under sjunde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 67 000 000 kronor,
- 3) godkänna de av departementschefen förordade ändringarna i grunderna för samdistributionsrabatt för dagstidningar,
- 4) till Samdistributionsrabatt för dagstidningar för budgetåret 1972/73 under sjunde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 20 000 000 kronor.

En väsentlig förstärkning hade föreslagits av det statliga stödet till dagspressen, dels i form av betydande uppräknningar av produktionsbidragen för s. k. andratidningar, dels genom en höjning av rabatten som utgick vid samdistribution av dagstidningar.

I fråga om produktionsbidragen ökades det till pappersförbrukningen knutna bidraget från 3 000 kronor till 5 000 kronor per ton. Maximibidragen skulle höjas från 3,5 miljoner kronor till 8,0 miljoner kronor för storstadstidning och från 1,0 miljoner kronor till 2,5 miljoner kronor för annan tidning. Vidare föreslogs vissa justeringar i dagstidningsdefinitionen i syfte att motverka att tidningar av annonsbladskaraktär blev bidragsberättigade. Utgifterna för produktionsbidragen beräknades öka med 31 miljoner kronor till ca 67 miljoner kronor under nästa budgetår.

Samdistributionsrabatten hade föreslagits utgå efter ett enhetligt rabattbelopp per distribuerat exemplar i stället för de nuvarande efter utgivningstätheten differentierade beloppen per årgångsexemplar. Rabatten skulle bestämmas till 3 öre per exemplar, vilket genomsnittligt innebar en fördubbling av rabatten.

I propositionen 1972:1 (bil. 9, V:7) hade också lagts fram förslag till medelsanvisning för budgetåret 1972/73 till Pressens lånefond av 25 000 000 kronor.

I detta sammanhang hade behandlats

motionen 1972:97 av herrar Ahlmark (fp) och Molin (fp) vari hemställts att riksdagen hos Kungl. Maj:t skulle anhålla att en utredning om presstöd m. m. snabbt tillsattes och att denna utredning bl. a. fick till uppgift att lägga fram förslag som begränsade den nuvarande diskrimineringen av vissa veckotidningar,

motionen 1972:165 av herr Helén m. fl. (fp) vari hemställts att riksdagen l. omedelbart förändrade de gällande reglerna för presstöd i

enlighet med vad som anförts i motionen, 2. begärde en parlamentarisk utredning med deltagande också från pressens organisationer för att granska tidningarnas situation och med de uppgifter som skisserats i motionen,

motionen 1972:206 av herr Eriksson i Arvika m. fl. (fp, s, c, m) vari hemställdes att riksdagen beträffande produktionsstöd åt tidning skulle uttala att som förutsättning för bidrag ett visst år skulle gälla att upplagan under närmast föregående kalenderår eller under första halvåret samma år som bidragsåret uppgått till minst 2 000 ex., dvs. att för bidrag för år 1972 skulle gälla att den abonnerade upplagan under första halvåret 1971 eller 1972 uppgått till minst 2 000 ex.,

motionen 1972:289 av herr Ericsson i Örebro m. fl. (s) vari hemställdes att riksdagen hos Kungl. Maj:t begärde en skyndsamt utredning i syfte att utforma de statliga stödåtgärderna till dagspressen så att de stimulerade tidningsföretagen till en kostnadsbesparande produktionssamverkan på alla de områden där en sådan var möjlig utan att tidningarnas integritet och redaktionella oberoende begränsades,

motionen 1972:395 av herr Palm m. fl. (s) vari yrkats att riksdagen hos Kungl. Maj:t hemställde att strukturfrågorna för såväl dags- som veckopress blev föremål för offentlig utredning och att Kungl. Maj:t efter erforderlig utredning framlade förslag om en fond enligt de riktlinjer som angivits i motionen,

motionen 1972:619 av herr Carlström m. fl. (fp) vari hemställdes att riksdagen hos Kungl. Maj:t begärde att nuvarande regler för presstödsnämndens verksamhet ändrades så att det blev möjligt för i motionen berörda tidningar att ur fonden erhålla ersättning för på främmande språk publicerade nyhetsartiklar och meddelanden, som icke var att betrakta som annonser,

motionen 1972:623 av herr Asling (c) vari hemställdes att riksdagen hos Kungl. Maj:t begärde en skyndsamt översyn och utredning om pressens situation och behovet av samhällets stöd för säkrande av en allsidig opinionsbildning i enlighet med vad i motionen anförts,

motionen 1972:807 av herr Winberg m. fl. (m) vari hemställdes att riksdagen hos Kungl. Maj:t skulle anhålla om sådan ändring av 17 § kungörelsen (1971:492) om statligt stöd till dagstidningar att i densamma infördes ett andra stycke av följande lydelse: "Bidrag som utgår enligt denna paragraf må bestämmas till hälften av bidrag beräknat enligt 15 §",

motionen 1972:1567 av herr Zachrisson (s) och fru Gradin (s) vari hemställdes att riksdagen hos Kungl. Maj:t begärde att den i proposition 1972:59 aviserade utredningen gavs direktiv att även utreda ekonomiskt stöd till folkrörelsernas och de ideella organisationernas tidningar,

motionen 1972:1571 av herrar Wikström (fp) och Stålhammar (fp) vari yrkats att riksdagen hos Kungl. Maj:t hemställde om utredning och förslag till statligt ekonomiskt stöd till folkrörelsernas och de ideella organisationernas tidningsutgivning,

motionen 1972:1594 av herr Antonsson m. fl. (c) vari hemställdes att riksdagen vid behandlingen av proposition 1972:59 beslutade att hos Kungl. Maj:t anhålla om utredning beträffande 1. möjligheter för presstödsnämnden att bevilja reducerat produktionsbidrag i enlighet med

Onsdagen den
24 maj 1972

Skatt på reklam,
m. m.

vad som anförts i motionen, 2. möjligheter att lämna produktionsbidrag till nystartade dagstidningar redan under det första utgivningsåret,

motionen 1972:1595 av herr Bohman m. fl. (m) vari hemställdes I. att riksdagen beslutade uttala att det av Kungl. Maj:t i proposition nr 59 år 1972 föreslagna presstödet tidsmässigt borde begränsas och inte utgå efter den 31 december 1973, II. att riksdagen som sin uppfattning gav Kungl. Maj:t till känna att en ny pressutredning omedelbart borde tillsättas, III. att riksdagen hos Kungl. Maj:t hemställde att Kungl. Maj:t senast under vårriksdagen 1973 förelade riksdagen nytt förslag om presstödet utformning mot bakgrund av pressutredningens arbete, IV. att riksdagen i vad gällde det nu aktuella presstödet i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställde, att Kungl. Maj:t vidtog de i punkterna I-III föreslagna ändringarna i presstödskungörelsen (SFS 1971:492).

motionen 1972:1596 av herr Helén m. fl. (fp) vari hemställdes 1. att riksdagen beslutade att ett lika stort bidrag skulle utgå till både första- och andratidningen i fall där skillnaden mellan respektive tidningars andel av deras sammanlagda nettoupplaga icke översteg 10 procent, dock med den modifikation att till förstatidning ej skulle få utgå högre produktionsbidrag än 2,5 miljoner kronor, samt att, om skillnaden var mellan 10 och 20 procent, bidrag borde utgå efter en proportionellt fallande skala till förstatidningen, medan andratidningen fick fullt bidrag, 2. att riksdagen skulle anhålla att Kungl. Maj:t förändrade § 17 i presstödskungörelsen om produktionsstöd för dagstidningar i enlighet med hemställan under 1, 3. att riksdagen skulle anhålla hos Kungl. Maj:t att den aviserade pressutredningen skulle med förtur företa en översyn av reglerna för beviljande av presstöd, 4. att riksdagen med instämmande gav Kungl. Maj:t till känna vad som i motionen anförts om huvudinriktning på generella åtgärder till stöd för pressen i den aviserade pressutredningens arbete,

motionen 1972:1597 av herr Hermansson m. fl. (vpk) vari hemställdes att riksdagen skulle uttala sig för följande ändringar i propositionen 1972:59: 1. att särskilt presstöd utgick till partier representerade i riksdagen som ej innehade daglig rikstidning, 2. att dessa särskilda presstöd utgick med ett belopp av två miljoner kronor per år, 3. att maximigränserna för produktionsstöd till tidningar i storstadsområdena och för övriga tidningar sattes till respektive sju miljoner och två miljoner kronor, 4. att tidningar som hade en annonsandel överstigande 40 procent ej var bidragsberättigade, 5. att lägsta produktionsbidrag sattes till 300 000 kronor, 6. att tidningar som utkom mera än en gång i veckan skulle erhålla ett tilläggsanslag med 50 000 kronor per utgivningsdag i veckan kompletterat med ett stöd beräknat efter tidningens upplaga, annonsutrymme och relativa upplaga i spridningsområdet, så att tidningar med låg annonsandel och liten upplaga i spridningsområdet gynnades, samt 7. att i den nya pressutredningens direktiv de små förstatidningarnas situation togs upp liksom nödvändigheten av att vidta åtgärder för att underlätta startandet av nya tidningar och för att ge stöd åt andra tidningar än dem av dagspresskaraktär och med opinionsbildande uppgift,

motionen 1972:1598 av herr Svanström m. fl. (c, fp, m) vari hemställdes att riksdagen 1. skulle understryka sitt uttalande från 1971,

Onsdagen den
24 maj 1972*Skatt på reklam,
m. m.*

att bestämmelsen om möjlighet för dagstidning, som ej var andratidning men som hade samma svårigheter som andratidning, att erhålla produktionsbidrag borde tillämpas generöst, 2. skulle anhålla hos Kungl. Maj:t att i 17 § kungörelsen (1971:492) om statligt stöd till dagstidningar utsades att produktionsbidrag i förevarande fall skulle kunna utgå med del av fullt produktionsbidrag, exempelvis 25, 50 eller 75 procent av fullt bidrag, i enlighet med vad som anförts i motionen,

motionen 1972:1599 av herrar Winberg (m) och Carlshamre (m) vari hemställdes att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t som sin mening gav till känna, att som utgivningsort enligt § 13 i presstödskungörelsen (SFS 1971:492) borde förstås den kommun/kommunblock eller, i de fall då invånarantalet i kommunen/kommunblocket understeg 75 000, den blockregion där tidningen hade större delen av sin upplaga samt

motionen 1972:1600 av herr Åsling (c) vari hemställdes att riksdagen beslutade om ett kollektivt presstöd på 250 000 kronor till fackpressen genom dess branschorganisation Factu/Föreningen Svensk fackpress.

Utskottet hemställde
att riksdagen

A. i fråga om grunder för produktionsbidrag till dagstidningar

1. skulle avslå motionen 1972:1597 i vad den avsåg införande av ett särskilt presstöd till i riksdagen representerade partier, som ej innehade daglig rikstidning,

2. beträffande maximi- och minimibelopp för produktionsbidrag skulle bifalla Kungl. Maj:ts förslag i propositionen 1972:59 och avslå motionen 1972:1597, allt såvitt nu var i fråga,

3. beträffande förhöjt bidrag till tidning som utkom oftare än en gång i veckan skulle avslå motionen 1972:1597 såvitt nu var i fråga,

4. beträffande tidsbegränsning och begäran om nytt förslag till värriksdagen 1973 skulle avslå motionen 1972:1595 såvitt nu var i fråga,

5. beträffande ändringar i dagstidningsdefinitionen skulle bifalla Kungl. Maj:ts förslag i propositionen 1972:59 och avslå motionen 1972:1597, allt såvitt nu var i fråga,

6. beträffande möjlighet att bevilja reducerat bidrag i fall som avsågs med 17 § stödkungörelsen i anledning av motionerna 1972:165, 1972:807, 1972:1594, 1972:1595, 1972:1596, 1972:1598 och 1972:1599, alla såvitt nu var i fråga, som sin mening gav Kungl. Maj:t till känna vad utskottet i denna del anförde,

7. beträffande ändringar i övrigt i ifrågavarande grunder dels godkände vad som anförts i propositionen 1972:59, såvitt nu var i fråga, dels ansåg motionerna 1972:206, 1972:619, 1972:1595, 1972:1598, 1972:1599 och 1972:1600, alla såvitt nu var i fråga, besvarade med utskottets yttrande och hemställan under F,

B. i fråga om anslag till produktionsbidrag till dagstidningar med bifall till Kungl. Maj:ts förslag till Produktionsbidrag för dagstidningar för budgetåret 1972/73 under sjunde huvudtiteln anvisade ett förslagsanslag av 67 000 000 kronor,

C. i fråga om grunder för samdistributionsrabatt för dagstidningar med bifall till Kungl. Maj:ts förslag godkände de i propositionen 1972:59.

Onsdagen den
24 maj 1972

Skatt på reklam,
m. m.

förordade ändringarna i ifrågavarande grunder,

D. i fråga om anslag till samdistributionsrabatt för dagstidningar med bifall till Kungl. Maj:ts förslag till Samdistributionsrabatt för dagstidningar för budgetåret 1972/73 under sjunde huvudtiteln anvisade ett förslagsanslag av 20 000 000 kronor,

E. i fråga om anslag till Pressens lånefond med bifall till Kungl. Maj:ts förslag till Pressens lånefond för budgetåret 1972/73 under sjunde huvudtiteln anvisade ett investeringsanslag av 25 000 000 kronor,

F. i fråga om en pressutredning i anledning av motionerna 1972:97, 1972:165 såvitt nu var i fråga, 1972:206 såvitt nu var i fråga, 1972:289, 1972:395, 1972:619 såvitt nu var i fråga, 1972:623, 1972:807 såvitt nu var i fråga, 1972:1567, 1972:1571, 1972:1594, 1972:1595, 1972:1596, 1972:1597, 1972:1598, 1972:1599 och 1972:1600 – de sju sistnämnda såvitt nu var i fråga – som sin mening gav Kungl. Maj:t till känna vad utskottet anfört om tillsättande av en pressutredning och dess uppgifter.

Reservationer hade avgivits

1) av herrar Werner i Malmö (m) och Schött (m), vilka ansett att utskottet under A 4 bort hemställa,

att riksdagen i anledning av motionen 1972:1595, såvitt nu var i fråga, dels godkände vad reservanterna anfört om tidsbegränsning av det förevarande presstödssystemet och dels hos Kungl. Maj:t skulle anhålla att Kungl. Maj:t senast under höstriksdagen 1973 förelade riksdagen nytt förslag om presstödet utformning mot bakgrund av pressutredningens arbete,

2) av herrar Ahlmark (fp) och Molin (fp), vilka ansett att utskottet under A 6 och F bort hemställa,

att riksdagen

A 6. beträffande 17 § stödkungörelsen med bifall till motionerna 1972:165 och 1972:1596, båda såvitt nu var i fråga, och i anledning av motionerna 1972:807, 1972:1594, 1972:1595, 1972:1598 och 1972:1599, alla såvitt nu var i fråga, dels beslutade att ett lika stort produktionsbidrag skulle utgå till både första- och andratidningen i fall där skillnaden mellan respektive tidningars andel av deras sammanlagda nettoupplaga inte översteg 10 procent, dock med den modifikation att till förstatidning ej skulle få utgå högre produktionsbidrag än 2,5 miljoner kronor, samt att, om skillnaden var mellan 10 och 20 procent, bidrag borde utgå efter en proportionellt fallande skala till förstatidningen medan andratidningen fick fullt bidrag, dels hemställde hos Kungl. Maj:t om ändring av stödkungörelsen i enlighet härmed,

F. i fråga om en pressutredning med bifall till motionerna 1972:97, 1972:165, 1972:1596 – de båda sistnämnda såvitt nu var i fråga – och i anledning av motionerna 1972:206 såvitt nu var i fråga, 1972:289, 1972:395, 1972:619 såvitt nu var i fråga, 1972:623, 1972:807 såvitt nu var i fråga, 1972:1567, 1972:1571, 1972:1594, 1972:1595, 1972:1597, 1972:1598, 1972:1599 och 1972:1600 – de sex sistnämnda såvitt nu var i fråga – som sin mening gav Kungl. Maj:t till känna vad i reservationen anförts om tillsättande av en pressutredning och dess uppgifter.

Onsdagen den
24 maj 1972

Skatt på reklam,
m. m.

Fru andre vice talmannen NETTELBRANDT (fp):

Herr talman! När vi förra året debatterade presstödet och annonskatt stod de tryckfrihetsrättsliga aspekterna i förgrunden. Det hävdades av flera av oss i debatten att förslaget knappast stod i överensstämmelse med tryckfrihetsrätten. Något intresse att få den sidan av frågan klarlagd genom expertutredning fanns inte hos majoriteten.

Denna fråga är lika viktig i dag. För min del står jag fast vid den mening som jag hade förra året, att den kombination av annonskatt och presstödet som då beslutades knappast kan vara tillåten enligt grundlagen. Erfarenheterna från tillämpningen av reglerna i presstödsnämnden har närmast stärkt mig i denna tro. Då är detta ingen som helst kritik emot kollegerna i nämnden och allra minst emot dess ordförande. Men reglerna är så ofullständiga och ofullkomliga att ett visst godtycke närmast är oundvikligt.

De farhågor som många av oss hade förra året i fråga om annonskattens verkningar har i dag blivit besannade. Tidningsutgivareföreningens undersökningsmaterial bekräftar att annonskatten var ett dråpslag emot pressen. Det är också klarlagt att annonskatten inte minst hårt drabbar just andratidningarna, som man ville stödja.

Att pressen i dag har fått det ännu svårare motiverar nu i sin tur en ny pålaga för att kunna finansiera ett ökat stöd till pressen. Den pålagan kommer också att i viss utsträckning drabba just pressen. Visserligen är syftet med reklamskatten inte bara att få presstödet finansierat - finansministern vill ju också gärna få reklamens omfattning begränsad, men det finns ingen som helst garanti för att skatten särskilt drabbar just den stort upplagda reklamen. En undersökning som gjorts om annonskatten visar ju tvärtom att det är småannonserna och de små och medelstora företagen som särskilt drabbats av annonskatten.

Det är klart att vi alla kan "tycka till" en del om reklamens utformning. Om jag personligen kunde få mina önskemål tillgodosedda, skulle naturligtvis t. ex. all könsrollsreaktionär reklam av typen "ur för män som styr världens öden" rensas bort. Men den typen ligger det kanske inte så nära till hands för finansministern att reagera mot. Jag kan däremot inte alls förstå värdet av att begränsa sakupplysning om t. ex. korv och bilar, även om man naturligtvis mycket väl skulle kunna läsa den informationen med mindre bokstäver.

Bara dessa exempel visar emellertid hur lätt det är att vara tyckare på detta område. Och om herr Sträng förlåter mig, vill jag be Gud bevara oss för någon övertyckare i samhället, som skall bestämma för alla oss andra vad vi skall läsa och med hur stora bokstäver vi skall läsa det. En helt annan sak är att bevaka att reklamen inte innehåller vilseledande eller direkt felaktig information, men det problemet blir ju inte det minsta löst genom reklamskatt.

T. o. m. utskottets majoritet har mycket negativt att säga om reklamskattens utformning. Beskattningsmyndigheterna kommer, säger man, att ställas inför betydande svårigheter vid tillämpningen. Och så talar man om en hel del av svårigheterna och gör också en hel del ändringar.

Reaktionerna från branschen har varit mycket hårda och entydiga. En

Onsdagen den
24 maj 1972

*Skatt på reklam,
m. m.*

så genomgående negativ remissopinion möter väl sällan ett förslag. Den som tror att det bara är fråga om synpunkter som dikterats av profitintressen är verkligen illa informerad. Inte minst hård har reaktionen varit från de anställda inom den grafiska branschen. Där brottas man redan med sysselsättningssvårigheter. Nu ser man ytterligare uppsägningar hota, och man befarar en stor flykt till tryckerier utanför vårt lands gränser. Hur blir då reklamens omfattning begränsad, och hur blir det då några pengar att stödja pressen med?

Eftersom inte regeringsförslaget bekymrar sig mycket om verkningarna, finns inte heller de här frågorna analyserade. Men att beskatta den reklam som har gjorts i utlandet torde inte vara enkelt. Generaltullstyrelsen har ju påpekat svårigheterna vid import, och det finns dessutom internationella överenskommelser som torde hindra detta.

Är inte regeringen bekymrad över den ökade arbetslöshet som kommer att drabba den grafiska branschen, och kommer det inte att behövas ytterligare pengar för att hjälpa de arbetslösa i den grafiska branschen?

Några få ord vill jag säga också om presstödet. Det måste väl ändå upplevas som en komplikation att nästan lika stora tidningar på samma ort blir så olika behandlade, att den ena tidningen får flera miljoner och den andra ingenting. Ändå är detta enligt mitt sätt att se ett litet problem bland de många som finns i det här komplexet. Ett av problemen är att tillskapa regler som ger större rättvisa och eliminerar det godtycke som är en direkt följd av de nuvarande reglerna. Den särskilt generösa tillämpningen av 17 § i presstödskungörelsen, som riksdagen förra året beslutade om, har i praktiken inte visat sig vara mera effektiv än att exempelvis tidningar, som är förstadning på en liten ort men kämpar i hård konkurrens med större tidningar i en näraliggande storstad, löper risken att dömas ut därför att inte tillräcklig hänsyn tas till hela spridningsområdet.

Jag skulle kunna ta exempel på en rad andra sådana här delproblem, men jag skall i stället med några ord beröra det selektiva presstödet som sådant. Alla bekänner sig ju till den fria opinionsbildningen - i princip och alla vill ha ett presstöd. Det är inga diskussioner på den punkten. Därför har också hittills ändringsförslagen i huvudsak mer eller mindre gällt detaljer. Men det finns enligt min mening anledning att se litet närmare på just karaktären av det selektiva presstöd som vi nu har.

Generella stödåtgärder har socialdemokraterna inte velat acceptera. Det finns ju annars där en rad möjligheter att komma fram. Och då skapar man det här som man kallar selektiva stödet för att ge pengar just där de behövs. Det skall ju inte finnas några lönsamhetskriterier, när man bestämmer över vart pengarna skall gå, och det får jag inom parentes sagt hoppas att alla makter skyddar oss ifrån, ty skulle vi börja ge ett stöd vars storlek stod i direkt relation till förlusterna vore det ganska ödesdigert. Men resultatet blir att man har ett stöd som inom vissa selektiva ramar är generellt utformat. Det blir varken hackat eller malet av ett sådant system. Det är ett latsasriktigt system, som sätter konkurrensen ur spel, som i vissa fall hjälper företag eller företagare med mycket god ekonomi och som lämnar andra med stora ekonomiska svårigheter helt utan hjälp.

Det slår med andra ord blint, men man uppehåller en fiktion av att man stöder där det behövs.

På sådana vägar stöder man inte på sikt en fri opinionsbildning. Det skulle vara mycket renare och riktigare att välja olika generella stödformer och också våga säga utåt att det är generellt. Presstödet bör enligt min mening göras om från grunden, och hur riktigt det är med just generella åtgärder har jag blivit fullständigt övertygad om genom mitt arbete i presstödsnämnden.

Finansministern brukar inte ha stor respekt för utredningar eller över huvud taget för andra människors mening. Reklamskatten föreslår han tvärt emot en ovanligt massiv remissopinion. Har finansministern möjligen tänkt på hur ambitiösa remissinstanser kan uppleva det att lägga ner en massa arbete på något som är så helt meningslöst som att ge finansministern synpunkter? Finansministern vet ju ändå alltid bäst själv vad som är klokt och förståndigt i livet.

Presstödet skulle ses över genom en kommitté som riksdagen för ett år sedan beslutade. Varför har den kommittén ännu fram till denna dag inte tillkommit? Presstödsnämnden skulle verkligen ha haft god nytta av kompletterande vägledande anvisningar som hade kunnat vara klara inför arbetet detta år. När kommer utredningen? Hur länge skall den ytterligare förhållas?

Vi fick en annonsskatt för att kunna finansiera ett olyckligt utformat presstöd. Annonsskatten slog hårt mot tidningarna och föranleder ett ökat presstöd. Nu kommer reklamskatten för att finansiera ökningen av stödet. Reklamskatten slår hårt också mot pressen. Nästa år torde därför pressen komma att behöva en ytterligare ökning av presstödet. Vilken ny pålaga skall hittas på då för att finansiera den ökningen?

Specialdestinationer i skattesystemet är enligt min mening en olycka, och glädjande nog används de sällan, men särskilt olyckligt blir det om specialdestinationerna får den utformningen att de drabbar just dem som de skall stödja. Jag vill därför till sist, herr talman, fråga om finansministern skulle kunna fundera om från grunden i stället.

I det mänskliga umgänget tillvinns sig människor alltid respekt om de har storlek nog att erkänna ett misstag, att våga säga att man inte är ofelbar, och jag är övertygad om att samma principer gäller även för finansministern.

Om finansministern vore här, skulle jag fråga honom om han inte skulle kunna tänka sig att komma och säga: Okay, jag gjorde fel förra året. Den här karusellen som jag har satt i gång, den är inte vettig, men nu är jag beredd att tänka om från grunden - och det kan ju ske först och främst inom den utredning som är aviserad och tidigare av riksdagen beslutad.

Ett sådant ställningstagande skulle tillvinna sig stor respekt och aktning, och jag tror inte att det skulle möta någon kritik. Jag vill gärna vara den första att delta i hyllningskören på en sådan punkt.

Jag yrkar, herr talman, avslag på förslaget om reklamskatt och annonsskatt enligt reservationen 1 i skatteutskottets betänkande.

Nr 85

Onsdagen den
24 maj 1972

*Skatt på reklam,
m. m.*

Onsdagen den
24 maj 1972

Skatt på reklam,
m. m.

Herr SÖDERSTRÖM (m):

Herr talman! Varför skall det vara så fint att producera, när det tydligen är så fult att sälja sina produkter? Den frågan har en socialdemokratisk chefredaktör ställt i samband med sin kamp mot införande av en reklamskatt i Sverige.

Svaret på frågan är ganska enkelt. Liksom på andra områden har alldeles för många människor en fullständigt felaktig uppfattning om säljandets funktion i marknadsekonomin. Tyvärr tycks finansministern till stor del bygga sin argumentering just på denna okunnighet när han försöker sälja sin idé om en reklamskatt, som skall finansiera ett i och för sig välbehövligt presstöds. Den gamla, inneboende skepsis som finns mot allt säljande har utnyttjats till bristningsgränsen, när herr Sträng visat upp helsidesannonser för såväl grävmaskiner som livsmedel. Som reklamman har herr Sträng därmed på ett övertygande sätt visat att behovet av en sanerad politisk reklam för en dålig produkt är mycket stort.

Alltsedan vi började producera varor av olika slag har behovet av att saluföra dem funnits. Men de som har sysslat med att saluföra dem har alltid betraktats med en viss misstänksamhet. Det har liksom inte ansetts "fint" att sälja; därför har köpmän och handlande ofta betraktats som ett skrä som man har sett ned på. Varför lät exempelvis Shakespeare en invandrad köpman bli en avskyvärd huvudperson i ett av sina berömda skådespel?

Man kan sammanfatta hela problematiken i en enda mening: En vara har inget bytesvärde om den inte efterfrågas, och man kan endast sälja en vara om konsumenten tror sig ha någon nytta av den. Detta är ganska självklart, och därmed borde det även vara självklart att reklamen är en del av produktionen – inte något helt ovidkommande, avsett att förvillia och vilseleda.

Låt mig här, herr talman, inskjuta att det säkerligen förekommer överdrifter, och många exempel på misslyckad reklam kan utan svårighet exponeras. Jag skall be att få bidra med ett sådant exempel. Jag visar det på TV-skärmen, så att det syns bättre.

Man kan fråga sig vad det är för sorts reklam som ett statligt bolag gör. Vad har en ganska antik väckarklocka med numeriska verktygsmaskiner att göra? Som reklam för SMT, som det här gäller, kan den nog anses helt misslyckad. Men måhända finns det en undermening i alla fall. Om man finkammar texten kan man läsa följande: "Dålig lönsamhet och en orationell produktion ger ännu större hål" (än investeringar i moderna verktygsmaskiner). "Den orationella produktionen kan slå igen portarna helt." – Krasst men sant.

Som information om tillståndet hos SMT är annonsen korrekt, fast troligen har ingen läst texten på det sättet. Dessutom har SMT sluppit att helt slå igen portarna på grund av orationell produktion och dålig lönsamhet, därför att man tillhör Statsföretag och därmed fått koncernbidrag som räddar företaget.

Det sägs från många håll att våra reklamkostnader är alldeles för höga. Sanningen torde i stället vara den att internationellt sett har vi ganska låga reklamkostnader. Att beloppen ökar med åren i ett organiserat samhälle med växande produktion är ganska naturligt. Det kan inte kallas

Onsdagen den
24 maj 1972

Skatt på reklam,
m. m.

slöseri med knappa medel, eftersom det samtidigt blir allt svårare att få avsättning för varje produktionsökning. Frågan är i stället om inte vår marknadsföring de senaste åren varit alltför liten, eftersom vi har en reell arbetslöshet på bortåt 200 000 personer. Det om något är väl ett slöseri med samhällets resurser. Vad anser "reklamskattens vänner" om alternativet att vi kunde producera och marknadsföra varor och tjänster så att dessa friställda människor kunde beredas sysselsättning? Då skulle även reklamkostnaderna öka och ge mer bränsle i diskussionen för dem som anser att våra reklamkostnader är för höga! Men samhällsekonomiskt vore det till gagn för landet.

En tidningsrubrik för någon tid sedan löd: "Sträng borde satsa på reklam i stället." I artikeln ställdes frågan hur vi skall öka turismen i Sverige, och det svar som gavs var: "Genom att annonsera mera." Man fick bevis för detta påstående i en rapport från amerikanska handelsdepartementet. I den konstaterades att den europeiska turistannonseringen i USA bedrevs till mer än 90 procent av flygbolagen. De bolag som annonserade mest, de engelska BOAC och BEA, drog in de högsta turistinkomsterna till sitt land. SAS har fört upp Skandinavien till femte plats i Europa. Genom att annonsera för 6,5 miljoner kronor har vi fått turistinkomster på 350 miljoner kronor; det motsvarar en utdelning på 50 gånger annonspengarna.

Slutsatsen i artikeln blev ett förslag att man skulle ge SAS-chefen extra annonsanslag i stället för att laborera med reklamskatt eller leka med tanken på turistskatt.

Nu står vi inför faktum att regeringen har lagt fram en proposition om reklamskatt, nr 58. Det var tydligen så hemligt och brådskande att departementet ansåg sig tvunget att dela ut den i stencil - liksom propositionen 59 om presstöd - när vi fick den i riksdagen den 21 mars. Men varför kom inte den här propositionen till tryckning förrän den 4 april, när nr 59 omgående fick tryckningstillstånd? Jag hoppas att det finns andra skäl än en önskan att förhindra möjligheten för intresserade att skaffa sig ett exemplar - annars tycker jag verkligen att det är betänkligt.

Reaktionen på propositionen har från borgerligt håll varit stark och tämligen entydig. I moderata samlingspartiets partimotion konstateras inledningsvis, att det är sällsynt att en offentlig utredning möts med så omfattande kritik som reklamutredningen - den kritik som kommit departementschefen att i propositionen särskilt påpeka: "Positiva röster saknas dock inte, och flera remissinstanser har på åtskilliga punkter uttryckt sitt gillande av utredningens synpunkter och förslag."

Om man jämför utredningens direktiv med framlagt resultat, är det inga överord att påstå att majoritetsförslaget är ett renodlat beställnings-skrädderi med en på förhand given utgångspunkt: att föreslå en skatt. Utredningen hade i sina ursprungliga direktiv *inte* något uppdrag att utarbeta ett sådant förslag. Därför har utredningen i det hänseendet inte varit förutsättningslös. Den har i stället främst sett till det fiskala intresset, vilket man även kan utläsa på första sidan i propositionen. Herr Sträng har på ett tidigt stadium bestämt sig för att införa en allmän reklamskatt, oavsett vad någon annan ansåg, och han har inte latit sig

Onsdagen den
24 maj 1972

Skatt på reklam,
m. m.

påverka vare sig av utredningens minoritetsförslag eller av vad de många remissinstanserna framhållit. Remissförfarandet har i det här fallet varit en ren chimär. Mycket arbete till stora kostnader kunde lika gärna ha varit ogjort resultatet hade blivit detsamma. Det påminner något om bilkungen Henry Ford i bilismens barndom, då han generöst erbjöd kunderna att välja vilken färg på bilen som helst förutsättningen var bara att de valde den svarta!

Som ett skäl till att inte fästa någon uppmärksamhet vid remissinstanserna säger departementschefen på s. 71 i propositionen: "Bland remissinstanserna dominerar företrädare för reklamsäljare och reklamköpare." Att de avstyrker förslaget finner departementschefen ganska naturligt. Men han nödgas samtidigt konstatera: "Även flertalet övriga remissinstanser avvisar tanken på en reklambeskattning i det angivna syftet."

Jag förstår att det måste vara svårt att vara ståndaktig inför in så förkrossande kritik. Vi är väl alla i detta land reklamköpare, mer eller mindre. Och varför skulle vi inte tillmäta yttranden från alla de i branschen väl insatta ett stort värde?

Herr Sträng säger på s. 73 i propositionen: "Under den tid som gått sedan annonsskatten behandlades och förslaget om en reklamskatt framlagts och blivit föremål för en omfattande debatt har i sak inget inträffat som gett mig anledning ändra uppfattning." Men trots det har t. o. m. herr Sträng gjort det i ett fall, och då tänker han på de svenska plantskolorna, som han vill ge skattefrihet. Om det beror på att herr Sträng är speciellt sakkunnig i vad gäller det här området undandrar sig mitt bedömande, men om så är fallet borde han vara logisk och även tillmäta andra fackmäns uppfattning motsvarande betydelse. Dessutom har ju vissa undantag gjorts då det visat sig att administrationen skulle bli alltför invecklad och krånglig. Skatteutskottet har i någon mån tagit konsekvenserna av det här resonemanget när det gällt tillämpningen av 13 § och föreslar att klichéer skall ställas utanför beskattningen, därför att lagförslaget inte går att tillämpa i praktiken. Utskottet föreslår även att förhandsbesked beträffande skattskyldighet skall lämnas, vilket yrkas i en moderat motion, nr 1590. De yrkanden som framställts i dessa hänseenden från vårt håll har varit andrahandsyrkanden. I första hand har vi i utskottet yrkat att proposition nr 58 skulle avslås och att även den nuvarande förordningen om annonsskatt skulle upphävas. Vi motiverar de yrkandena bl. a. med följande skäl:

1. Vi anser att det är fel att bryta ut en del av utredningsarbetet. I stället borde reklamutredningen ha fått slutföra sitt arbete i enlighet med de lämnade direktiven. Denna uppfattning får även stöd av många remissinstanser, vilka påpekar att vi vet för litet om reklamen och dess verkningar i olika avseenden.

2. Ett bifall till propositionen får till följd en rad av icke önskvärda konsekvenser för svensk ekonomi och svenskt näringsliv. Det kommer även att direkt bidra till att skapa nya sysselsättningsproblem. Vi behöver bara kasta en blick på dagens situation för den grafiska branschen, där redan nu hög arbetslöshet råder. Av remissyttrandet framgår att om den nuvarande reklamvolymen minskar med 10 procent, så medför detta att

arbeten, motsvarande 500 årsarbetare, försvinner.

Risken för företagsnedläggelser framstår klart, när vi samtidigt vet att många grafiska företag – de flesta små eller medelstora – huvudsakligen sysslar med reklamtryck.

I vår partimotion gör vi en träffande jämförelse med TEKO-industrin som nu, när katastrofen på det området är ett faktum, fått regeringen att föreslå särskilda åtgärder för att minska verkningarna. Skall det bli så även för den grafiska industrin?

Den ökade utlandskonkurrensen är en annan faktor som tyvärr kommer att få stor negativ inverkan på de svenska företagen. Tryckning i utlandet – eventuellt av nyetablerade svenska företag – kommer att bidra till ökad arbetslöshet. Bara det förhållandet att tryckningskostnaderna i utlandet är 75 procent av de svenska gör att det blir fördelaktigare att utnyttja utlandet, trots ökade import- och reklam-skattekostnader.

I detta sammanhang har såväl postverket som generaltullstyrelsen uttryckt en viss tveksamhet beträffande möjligheterna att friktionsfritt inkassera reklamskatten. Men departementschefen viftar lätt bort alla argument som har en annan innebörd än de som han själv företräder. Beträffande den utländska konkurrensen säger han: "Betydelsen härav skall dock inte överdrivas", och han fortsätter med att säga att han inte finner det nödvändigt att vidta några särskilda åtgärder i reklamskatte-hänseende, trots att svenska företag blir missgynnade i konkurrensen mellan utländska och svenska säljare. Man blir tyvärr inte alltför förvånad över den inställningen hos en socialdemokratisk finansminister – svenska företagare är inte någon av regeringen privilegierad grupp i samhället utan i stället en av de minoriteter som man utan risk anser sig kunna klämma åt, när andan faller på. Om sedan företagen tvingas friställa folk eller lägga ned sin verksamhet, då blir det nya argument för påståendet att den privata företagsamheten åter misslyckats så att samhället måste gripa in.

3. Reklamskatt är en illa vald inkomstkälla, som kommer att öka pressens beroende av statsmakterna. Departementschefen har den inställningen att det för närvarande finns risk för en monopolisering av den politiska och samhällsbetonade debatten, om annonsvolymen blir för stor i dagspressen. Det är möjligt – kanske troligt – att så blir fallet med den socialdemokratiska pressen, som ju anses mycket partibunden. Däremot tror jag att riskerna är ganska obefintliga vad gäller den borgerliga pressen. Jag grundar denna uppfattning på ganska många års erfarenhet av samarbetet mellan politiska partier och deras press. För den moderata pressen gäller att den består av helt fristående företag, som inte låter sig påverkas av politiska organisationer. Att det sedan finns goda kontakter på det politiska planet förändrar icke detta faktum. Men om pressen genom införande av en allmän reklamskatt görs olönsam, så att den måste uppbära bidrag för att kunna existera, då finns det risker för att vi får en beroendeställning. Man biter inte den hand som man äter ur, säger ett gammalt ordspråk.

Enligt regeringsformen får inga av den offentliga makten i förväg lagda hinder finnas för tryckfriheten. Men hinder kan finnas även om de inte syns. Speciellt torde detta kunna riskeras när det gäller politiska beslut.

Nr 85

Onsdagen den
24 maj 1972

*Skatt på reklam,
m. m.*

Onsdagen den
24 maj 1972

Skatt på reklam,
m. m.

Det måste i sammanhanget anses mycket otillfredsställande att en annonsskatt betalas till 80–90 procent av moderat- och folkpartipress, som svarar för mindre än hälften av hela antalet dagstidningar. Det presstödet som härigenom finansieras går till ca 70 procent till socialdemokratisk press och centerpress. Innan annonsskatten och presstödet genomfördes tvingades många moderata tidningar att lägga ned sin verksamhet på grund av olönsamhet. Men då var det inte fråga om några hjälpåtgärder.

I vår partimotion har vi krävt att få den tryckfrihetsrättsliga aspekten prövad. Vi har i utskotten framfört detta krav tillsammans med folkpartiet, men det har avstyrkts av såväl konstitutionsutskottet som skatteutskottet. Det ger ytterligare anledning till misstro mot förslaget.

4. Reklamskatteförslaget kommer inte att uppfylla det statsfinansiella kravet – att ge staten 50 miljoner kronor per år. Avbränningarna kommer att bli stora. Först och främst är reklamskatten avdragsgill för de ca 2 000 företag som berörs av skatteförslaget. Det betyder att deras vinst kommer att minska och att ca 50 procent av vinstminskningen bortfaller. Samma förhållande kommer att gälla för kommunalskatten, vilket dessutom ger kommunerna minskade inkomster. Vidare måste vi få en ganska omfattande administrationsapparat. Riksskatteverket anser sig i inledningsskedet behöva minst 30 personer och därtill en särskild nämnd på 3 personer. Generaltullstyrelsen har inte angivit sina personalbehov men påpekat att beskattningen "komplicerar tullbehandlingen i hög grad". Postverket säger ingenting -- av propositionen att döma -- men det är väl realistiskt att förmoda att ökad arbetsbörda kommer att resultera i krav på ökat antal tjänster.

Här kan inskjutas att beträffande utredningsarbetets allmänna uppläggning måste det anses som en klar brist att inte expertis från beskattningsmyndigheterna kopplats in på ett tidigt stadium. Utredningen har ju inte ens haft underhandskontakter med de myndigheter som framfört tungt vägande kritiska invändningar mot utredningens förslag. Det får närmast betraktas som uppseendeväckande att en utredning som föreslår viss importbeskattning inte -- som generaltullstyrelsen visar i sitt yttrande -- tagit hänsyn till grundläggande internationellt konventionsbundna hinder för en sådan åtgärd. En dylik lucka i utredningsarbetet är ägnad att inge ytterligare tvivel i fråga om resultatet i övrigt.

Vi vet således inte alls något om hur stora de sammantagna kostnaderna för administration och skattebortfall är. Propositionen förbigår dessa ekonomiska detaljer med total tystnad. Jag tolkar det som en talande tystnad.

Till sist kan jag helt instämma i vad statens konsumentråd anfört i sitt remissvar:

"Rådet finner utredningens föreställningar om effekterna av den föreslagna reklamskatten svagt underbyggda. Det skulle kunna inträffa att den eventuella svaga nedgången eller bromsade stegringen i reklamvolymen medför en kraftig nedgång i reklamens informationsinnehåll och att denna nedgång skedde framför allt på de reklamsvaga områdena. Detta pekar på behovet av bättre kunskaper om hur reklamen fungerar

Onsdagen den
24 maj 1972*Skatt på reklam,
m. m.*

och reagerar på olika åtgärder innan man fattar definitivt beslut.”

Tyvärr kan det förmodas att departementschefen inte fäst sig vid denna passus utan i stället nöjt sig med att studera sammanfattningen, där man kan läsa följande: ”För att uppnå en påtaglig effekt borde skatten sannolikt vara väsentligt högre än de tio procent, som utredningen föreslagit.”

Herr talman! Ovanligt starka skäl föranleder mig att yrka bifall till reservationen 1 vid skatteutskottets betänkande nr 29.

Under detta anförande övertog herr talmannen ledningen av kammarens förhandlingar.

Herr OLOF JOHANSSON i Stockholm (c):

Herr talman! Sällan får ett skatteförslag en sådan uppmärksamhet i olika massmedia och via professionell informationsspridning som reklamskatten. Därför upplevs egentligen den här debatten som en gammal bekant, trots att vi väl egentligen borde stå i inledningen av en debatt om reklamens roll i ett samhälle som allmänt sett präglas av hög konsumtion, låt vara att vi inte är nöjda med fördelningen. För övrigt tycker jag det är en ganska intressant tanke om olika eftersatta grupper i samhället – de som låginkomstutredningen har betecknat som de politiskt fattiga med små eller inga möjligheter att påverka sin situation – fick och kunde disponera media och andra informationskanaler till så stor del som skett i debatten om reklamskatten.

Det är svårt att befria sig från tanken att just den expanderande reklamsektorn i mycket ringa utsträckning är till för samhällets sämst ställda. De har mycket begränsade ekonomiska ramar för sin tillvaro, de har mindre möjligheter än andra att följa informationsutbudet, de måste av tvång inrikta sin efterfrågan på områden som inte tillhör de mest reklamintensiva, nämligen nödvändighetsvarorna. Men naturligtvis medverkar reklamen till att hos låginkomstgrupperna förstärka intrycket av överkonsumtion hos andra människor.

Mot denna bakgrund kommer vi inte ifrån att debattera reklamens roll i ett samhälle med hög konsumtion totalt sett. Reklamen blir en naturlig beståndsdel i en debatt kring ett allt hastigare konsumtionstempo och med snabbt växlande moden och modeller, som måste slås ut på marknaden på något sätt för att därefter avlösas av andra produkter. Den ekonomiska tillväxt som vi skapar den vägen måste ställas mot den påfrestning som köp-och-slängmönstret utgör för miljön och för tillgängliga resurser. Fördelningsfrågorna hör intimt samman med det konsumtionsmönster vi skapar, bl. a. med reklamens hjälp. Reklamen fungerar också mer eller mindre som ett smörjmedel i koncentrationsprocessen. Den resursstarke har alltid ett övertag över den svagare. Alla dessa infallsvinklar på reklamdebatten garanterar, som jag ser det, att den här diskussionen kommer att följa oss under 1970-talet och framöver. Några av dessa synpunkter har också utvecklats av centerns representant i reklamutredningen, fröken Karin Andersson.

För nästan exakt ett år sedan hade vi debatten om annonsskatten och presstödet här i kammaren. Det var en kombination som förargade

Onsdagen den
24 maj 1972

Skatt på reklam,
m. m.

ganska många, men det är i varje fall min förhoppning att något av glöden i den debatten har hunnit falna. Jag är inte riktigt säker på hur jag i det avseendet skall bedöma de tidigare talarna i denna debatt. Det främsta syftet den gången – det finns anledning att återkomma till det – var att så snabbt som möjligt söka rädda kvar så många röster som möjligt i den svenska presskören. Och om inte det kombinerade förslaget hade lagts fram, så är det min övertygelse att många tidningar hade fått sluta sin verksamhet under det gångna året – och det hade inte varit att främja tryckfriheten, för att här anknyta till debatten för ett år sedan och i någon mån också till den debatt som förs i dag. Det går inte att se tryckfrihetsaspekterna bara ur ett tekniskt perspektiv; det är också en fråga om vilken spridning av åsikter vi har och vilka möjligheter olika politiska åsiktsriktningar har att komma till tals i debatten.

Med anledning av de procentsiffror som herr Söderström här räknade upp, hur mycket som går till socialdemokratisk press och hur mycket som går till centerpolitisk press, vill jag säga att det ju ändå är en viss skillnad på sektorernas storlek i den svenska pressen för de olika politiska åsiktsriktningarna. Den faktorn skall man inte glömma bort. Vi har all anledning att eftersträva en differentierad press och därmed möjligheter till en differentierad debatt och åsiktsbildning. Det är en av demokratins grundvalar. Att främja de syftena är också att främja tryckfriheten. Jag utgår från att andra talare närmare kommer att beröra detta i anslutning till konstitutionsutskottets betänkande.

Några tiotal tidningar med ganska stor bärkraft har fått vara med och betala för sina kollegers fortsatta liv – så menar en del. Och varför inte, om det känns lättare så. Annars står det väl klart att de starka på marknaden har kunnat övervältra annonskatten på annonsörerna. De svaga har inte kunnat göra det, och för dem har presstödet, och bottenavdraget också för den delen – det kan för övrigt också ses som en form av presstödet – varit nödvändiga för att klara minskande annonsvolym.

Kort uttryckt var det utan tvekan ett viktigt beslut som riksdagen fattade för ett år sedan, ett beslut som inte kunnat dröja mycket längre utan stora och irreparabla skador på den svenska pressens struktur.

Centern accepterade införandet av en annonskatt för att finansiera presstödet – i den akuta situationen. Vi var med om att förhandla fram en paketslösning som innebar att kostnaderna för presstödet och samhällsinformation skulle kunna täckas av annonskattens intäkter. Därutöver skulle ingenting tas ut den vägen. Det var säkert en välbetänkt linje som centern och socialdemokratin då valde.

Annonsskatten infördes som ett provisorium i avvaktan på ett reklamskatteförslag, men vi förbehöll oss naturligtvis rätten att pröva det förslaget – som nu ligger på riksdagens bord – när det slutligen lades fram. Jag skall senare återkomma till det.

Som vi vet har det gångna året knappast varit ett ekonomiskt normalt år. Vi har egentligen haft ganska exceptionella förhållanden. Lågkonjunkturen blev djupare och mera långvarig än vi trodde för ett år sedan. Minskningen av annonsvolymen blev därmed också mer markerad än som annars hade varit fallet, om den över huvud taget hade inträffat.

Svårigheterna att särskilja konjunkturreffekten från annonsskattens eventuella effekter är under sådana förhållanden mycket stora. Det krävs en längre tidsperiod för att det skall vara möjligt. Det finns emellertid skäl anta att annonsskatten inte haft någon *avgörande* betydelse för annonsutvecklingen, som för övrigt var dämpad redan innan annonsskatten infördes.

Vi förordar att *annonsskatten tills vidare kvarstår som ett provisorium* med samma författningslydelse som nu, och det gör vi bl. a. mot bakgrund av att vi anser att den tid som förflutit inte är tillräckligt lång och representativ som prövoperiod. Däremot är vi med på den förändring som föreslås i propositionen om reklamskatt, nämligen att riksskatteverket får möjlighet att medge befrielse från skyldigheten att erlagga reklamskatt, om den årliga annonsomsättningen inte överstiger 3 miljoner kronor, dvs. bottenavdraget. Den nuvarande ordningen har haft mindre lyckliga konsekvenser under den tid annonsskatten funnits. Därför är det angeläget att redan nu rätta till den saken. Det var för övrigt en sak som Gunnar Björk i Gävle och jag påpekade i ett särskilt yttrande i samband med annonsskattebeslutet förra året.

Att acceptera fortsatt oförändrad annonsskatt och att gå emot reklamskatten, som centern här förordar - ja, det kan leda till vissa problem. Jag vill emellertid påpeka ett par saker som jag tycker är väsentliga att hålla i minnet vid en bedömning av denna kombination. *För det första* är kostnadsbärarna i första hand annonsörerna. *För det andra* uppstår det visserligen en fördyring av tidningarna som reklammedia i jämförelse med andra reklammedia genom kombinationen ja till fortsatt annonsskatt och nej till reklamskatt nu. Men presstödet bör ses i samband med annonsskatten, och det har självfallet en starkt modifierande effekt också i denna situation. Det vill vi dessutom öka. Jag tror personligen att det kan uppstå en viss förskjutning mot t. ex. direktreklam, och det är inte lyckligt, men det skall alltså vägas mot den situationen att vi skulle få ett reklamskatteförslag som i sig har uppenbara brister. Det är på den punkten som jag vill ta upp ytterligare några saker.

Det är naturligtvis ur statsfinansiell synpunkt inte lika angeläget att omedelbart anvisa en finansieringskälla, i all synnerhet som vi under senare delen av vårsessionen har börjat bolla med miljardbeloppen på ett sätt som har mycket litet att göra med de anspråkslösa belopp som reklamskatten skulle inbringa. Dessutom tror vi att finansministern där har räknat i överkant. Det statsfinansiella skälet kan alltså i och för sig inte åberopas i det här sammanhanget, och när vi går med på ett förstärkt presstöd är vi också beredda att täcka kostnaderna för det på annat sätt.

Om man sedan ser till den mera tekniska utformningen av förslaget, kan man utan vidare både hos de remissinstanser som har att bevaka den rent skattetekniska utformningen av förslaget och hos andra remissinstanser finna ganska allvarliga invändningar mot det. Det gäller bl. a. generaltullstyrelsens remissyttrande, som har berörts här tidigare.

Det är alldeles självklart att det inte är möjligt att utan vidare gå förbi den kritiken. Tyvärr tycker jag man kan säga att finansministern har gjort

det. Det är ju t. o. m. på det sättet att utskottsmajoriteten klart instämmer i att det finns brister på det skattetekniska området i reklamskatteförslaget.

Dessutom tror jag att hela reklamdebatten i vårt land skulle ha vunnit på att vi fått längre tid på oss för att diskutera vad jag var inne på inledningsvis. På vilket sätt skall vi begränsa reklamen och vilken typ av reklam är det som vi i första hand vill begränsa? På den punkten tror jag inte det finns några delade meningar mellan utskottsmajoriteten och centern. Vi är på det klara med att en ohämmad tillväxt av reklamen i vårt samhälle inte kan accepteras. Det finns en gräns där, och det finns en gräns framför allt beträffande vissa varusektorer.

Däremot är det naturligtvis svårare att instämna i majoritetsförslaget i reklamutredningen om ett befrielseinstitut – och det har heller inte vår representant i utredningen gjort – dvs. att med reklamskatten som medel klara ut de styreffekter man kan önska för att skilja ut god från dålig reklam. Vi tror alltså inte att ett sådant institut är en framkomlig väg, och det har vi sagt ut redan i detta skede, även om reklamutredningen fortsätter att arbeta med det.

Som vi ser det finns det väldigt många ofullständigheter i den nuvarande debatten. Vi har inte mycket erfarenhet att hämta utifrån, och vi skulle vinna på att reklamutredningen hann slutföra sitt arbete så att vi kunde bedöma alla reklamens aspekter i ett sammanhang. Det är också ett avgörande skäl till att vi vill skjuta på avgörandet.

Vi säger t. ex. i vår partimotion på denna punkt: ”Det bör finnas möjligheter att utforma en reklamskatt som förbättrar konkurrensläget för mindre företag och sålunda främjar ett decentraliserat näringsliv. En reklamskatt som utformas som en omkostnadsavgift bör bli föremål för närmare övervägande. Denna bör dessutom kunna vara konjunkturvariabel.”

Det är möjligt att dessa önskemål inte går att förverkliga, men vi finner det i alla fall angeläget att reklamutredningen vid sidan av sina övriga uppgifter t. ex. när det gäller TV-reklamen tittar även på dessa saker. Detta har gjort att vi stannat för att acceptera att annonskatten tills vidare finns kvar som ett provisorium så att vi bättre kan utvärdera dess effekter. Därmed ger vi reklamutredningen större möjligheter att lägga fram ett heltäckande material för en mer omfattande reklamdebatt. I ett högkonsumtionssamhälle som vårt – något som jag inledningsvis framhöll – kommer vi att ha och måste vi ha den debatten under hela 1970-talet och framöver.

Mot bakgrund av det anförda ber jag, herr talman, att få yrka bifall till reservationen 2 vid skatteutskottets betänkande nr 29.

Herr HERMANSSON (vpk):

Herr talman! Vänsterpartiet kommunisterna har under en följd av år rest kravet om en allmän reklambeskattning. Från denna synpunkt är det naturligtvis en politisk seger att ett förslag om beskattning av reklamen framlagts av regeringen och här kommer att få majoritet. Tyvärr motsvarar inte förslagets utformning de krav som bör ställas på en reklambeskattning. Det är tveksamt om man uppnår de målsättningar

Onsdagen den
24 maj 1972

*Skatt på reklam,
m. m.*

som främst motiverar denna beskattning. Reklambeskattningens idé har förfuskats. Det är rätt typiskt att skatteutskottet i sitt betänkande skriver att "utskottet i första hand betraktar reklamskatten som en punktskatt bland andra punktskatter". Nog kunde väl skatteutskottet någon gång höja blicken och söka ett annat och vidare perspektiv än det enbart skattemässiga!

I vår argumentation för en beskattning av reklamen har i huvudsak anförts följande fyra motiv:

1. Bättre resursanvändning. Den andel av bruttonationalprodukten som används för reklam bör minskas och därigenom frigjorda resurser användas för andra ändamål.

2. Ökade skatteinkomster. Skatteökningen bör användas för ökade statsutgifter för angelägna ändamål eller för minskning av andra skatter, t. ex. mervärdeskatten på livsmedel.

3. Begränsning av storföretagens dominans. De kapitalistiska storföretagen svarar för en helt övervägande del av reklamutgifterna, och en reklamskatt kan därför ses som en åtgärd väsentligen riktad mot dessa storföretag.

4. Motverkande av kapitalistiska ideal. Reklamen propagerar kommersiellt kapitalistiska fördomar, och en minskning av reklamvolymen skulle i någon mån kunna minska spridningen av dessa.

Om en reklambeskattning skall kunna ge några effekter av betydelse i dessa avseenden så måste den vara av en viss tyngd. Den skattesats som regeringen och skatteutskottet föreslår får sannolikt obetydliga verkningar. Räknat på de sammanlagda reklamutgifterna i samhället blir den faktiska skattesatsen inte mer än ca 4 procent. En sådan reklambeskattning får knappast mer än symboliska effekter när det gäller att begränsa reklamen och förändra användningen av de samlade resurserna.

De positiva verkningarna av en reklambeskattning bör över huvud taget inte överskattas. Monopolföretagen har vissa möjligheter att övervältra det ökade skatteuttaget på konsumenterna genom prishöjningar. Om företagen som en följd av reklamskatten minskar sina reklamutgifter finns det inga garantier för att de inbesparade medlen används på ett sätt som från de arbetandes synpunkt är förnuftigt. Möjligheterna att motverka storföretagens dominans och spridningen av kapitalistiska ideal är mycket begränsade i det nuvarande samhället och inom kapitalismens ram.

Över huvud taget blir effekten av en reklamskatt ringa, om den inte ingår som ett led i ett allmänt program för att bekämpa monopolerna, deras maktställning och deras dubbla exploatering av de arbetande. En isolerad reklamskatt kan ses som ett led i en försvarskamp och försvaras såsom sådan, men dess verkningar får icke överskattas.

Möjligheterna att få ut några positiva effekter av en reklambeskattning hade varit större, om regeringen och skatteutskottet accepterat endera det förslag som vpk-gruppen tidigare framfört om att reklamutgifterna icke skulle få avdras vid inkomsttaxeringen av företagen eller förslaget att utforma reklamskatten som en omkostnadsavgift. Alternativet omkostnadsavgift har ju stötts av två ledamöter i reklamutredningen, vilka utförligt har motiverat sin ståndpunkt. En omkostnadsavgift innebär att

Onsdagen den
24 maj 1972

*Skatt på reklam,
m. m.*

skatten läggs direkt på de kapitalistiska företagen, som använder reklamen som ett medel i sin kamp om marknaderna. Det är anmärkningsvärt att alternativet omkostnadsavgift över huvud taget inte diskuteras i regeringspropositionen.

I skatteutskottets betänkande avvisas detta alternativ på några rader med hänvisning enbart till administrativa och kontrollmässiga svårigheter. I nästa andetag talar emellertid utskottet bekymrat om att bestämmelserna i förslaget om punktskatt är svåra att tillämpa för vissa av de skattskyldiga. Det blir i vissa avseenden fråga om en sannskyldig knappologi att utfärda regler om vilka trycksaker som skall beskattas och vilka som skall vara skattefria. Samma bekymmer kommer fram i de borgerliga partiernas reservationer. Dessa bekymmer hade man sluppit om man i stället gått med på det kommunistiska förslaget om att begränsa avdragsrätten för reklamutgifter och i betydande utsträckning även om förslaget om omkostnadsavgift hade accepterats.

I sin diskussion om fördelar respektive nackdelar hos punktskatt och omkostnadsavgift som form för reklambeskattningen fann reklamutredningen att en omkostnadsavgift var att föredra i en reklambeskattning som på sikt var avsedd att begagnas som ett aktivt reklampolitiskt medel. Att dess majoritet trots detta just nu föredrog en punktskatt motiverades med att denna beskattningsform sedan länge tillämpats i Sverige. Vidare anfördes att en sådan skatteform underlättar avlösningen av annons-skatten. Reklamutredningen ansåg dock att valet av beskattningsform borde omprövas, efter cirka fem år, och det alternativ man tänkte sig var då en sådan omkostnadsavgift.

I det särskilda yttrandet till reklamutredningen av Sven Lindqvist har omkostnadsavgiftens företräden utförligt motiverats. Jag hänvisar till den sammanfattning som avtryckts i den kommunistiska motionen. Särskild anledning finns det att fästa sig vid Lindqvists påpekande att vid en omkostnadsavgift kan dämpningseffekten på reklamen koncentreras till 2 000 stora reklamköpare, som svarar för inte mindre än 85 procent av den totala reklamvolymen i Sverige. Pålagan behöver inte beröra privatpersoner och småföretag med låga reklamkostnader.

Vi finner det synnerligen anmärkningsvärt och nödvändigt att skarpt kritiskt påtala att omkostnadsavgiften som form för reklambeskattningen på sätt som skett praktiskt taget förtigits i regeringspropositionen och sedan också av skatteutskottet. Därigenom har frågan icke beretts på ett tillfredsställande sätt.

Herr talman! I vår motion 1587 har vi yrkat att riksdagen skall besluta att den allmänna reklambeskattningen skall utformas som en omkostnadsavgift och vidare att denna avgift tills vidare skall uttas med 25 procent av beskattningsvärdet.

I det särskilda yttrandet av ledamoten Sven Lindqvist, vilket finns fogat till reklamutredningen, finns det en utförlig författningstext som direkt kan användas för en lag som bygger på dessa bägge yrkanden som vi har framställt. Vi har av tekniska skäl inte velat lägga fram hela denna lagtext här i kammaren för att inte betunga protokoll och ett ansträngt kansli, och därför är jag av formella skäl hindrad att yrka bifall till motionen.

Onsdagen den
24 maj 1972

*Skatt på reklam,
m. m.*

Herr BRANDT (s):

Herr talman! Det var naturligt för skatteutskottet att tillstyrka förslaget om en allmän reklamskatt. Utskottet betraktar nämligen den nuvarande annonsskatten kombinerad med presstödet som ett provisorium i avvaktan på den allmänna reklamskatten. Vi menar i utskottet att denna inte kunde upprätthållas någon längre tid, eftersom den verkade diskriminerande för tidningsannonsering i förhållande till andra reklammedia. Den allmänna reklamskatten betyder ingen direkt förändring för tidningarna, men indirekt blir det ett förbättrat konkurrensläge därför att även konkurrerande reklam kommer att beskattas ännu hårdare än dagstidningar, exempelvis annonsbladen och reklamtryck i allmänhet. Det blir inte mera lönande att vända sig till andra media än tidningarna. Därför finner vi det ganska anmärkningsvärt att centerpartiet går med på en förlängning av annonsbeskattningen men motsätter sig den allmänna reklamens beskattning. Centern kan inte hänvisa till någon särskild finansiering. Med stor ansträngning säger herr Olof Johansson: Vi skall söka skapa medel på andra vägar. Som saken nu ligger till medför den faktiskt en underbalansering av budgeten.

Herr Olof Johansson höll inte något särskilt övertygande anförande på denna punkt. Jag fick närmast intrycket att han hade en ganska svår pärs att förklara att centerpartiet går med på annonsskatten men inte vill vara med om att ta bort den diskriminering som finns i dag.

Utskottsmajoriteten ser reklamskatten huvudsakligen ur köparens synvinkel. Landsorganisationen understryker i sitt remissvar att reklamen i dag styrs av säljaren. "Urvalet av fakta som presenteras i reklamen görs alltid med utgångspunkt i vad säljaren anser väsentligt", säger centerpartiet i sin motion. Dess volym står inte i relation till konsumenternas behov av information utan till säljarens intresse av att påverka konsumenterna att köpa just den varan och ingen annan. Fastän i andra ordalag kanske centern skriver precis detsamma. Reklamen betonar ensidigt varans fördelar, aldrig dess nackdelar eller mindre goda sidor. En annan svaghet är att den inte är tillgänglig när konsumenterna bäst behöver den utan när säljaren har möjlighet eller finner för gott att lämna den. Urvalet görs från säljarens synpunkt.

Herr talman! Jag tillåter mig att återigen citera centerns motion:

"Såsom reklamutredningen och ett flertal remissinstanser påtalat råder det en betydande brist på adekvat information i stora delar av den kommersiella reklamen. Detta förhindrar ofta att konsumenterna får det inflytande på produktionen som vår marknadsekonomi förutsätter."

Nagot tidigare heter det i motionen:

"En förutsättning för att den marknadsekonomiska mekanismen skall fungera på avsett sätt är emellertid samtidigt att köpare och säljare samt köpare resp. säljare inhördes kan uppträda som jämspelta parter, vilket långtifrån alltid är fallet. Många marknader domineras t. ex. av en liten grupp säljare.

Reklamen har då i stor utsträckning visat sig fungera som ett medel i konkurrensen om marknadsandelar medan priskonkurrensen till stor del satts ur spel. Inte sällan gynnas därvid de kapitalstarka och väl etablerade säljarna på bekostnad av mindre och nyetablerade säljare. Reklamen kan

Onsdagen den
24 maj 1972

Skatt på reklam,
m. m.

på detta sätt förstärka utvecklingen mot stordrift och företagskoncentration med åtföljande risker för monopolsituationer, utslagning av mindre företag och högre priser för konsumenterna.

En stark tillväxt av sådan reklam kan lätt leda till misshushållning med resurser.”

På ett annat ställe i motionen står det:

”Det är lätt att konstatera att den kommersiella reklamen ofta har ett mycket magert informativt innehåll sett från konsumentsynpunkt.”

Det var en centermotion, fast ni kanske trodde att det var ur en motion från vänsterpartiet kommunisterna jag citerade.

Det är ganska märkligt – jag återkommer till det – att centern intar denna ståndpunkt efter hela detta kraftiga resonemang för att tillgripa åtgärder mot reklamen. Detta är så sant som det är skrivet.

I många branscher tenderar reklamen mera till att vara ett påtryckande säljhjälpmedel och i mindre grad till att tjäna som informationsmedel till konsumenterna. Detta är odiskutabelt. Det är ingen förtjänst ur samhällsekonomisk synpunkt i den mån reklamen används till att öka avsetningen av likartade produkter som nu ofta sker – bensin, kosmetika av olika slag, tandkräm, vissa livsmedel osv. En sådan reklam motverkar stimulansen till priskonkurrens.

LO framhåller att reklamkriget utgör ett ur samhällsekonomisk synpunkt oacceptabelt slöseri med resurser. Den samhälleliga konsumentupplysningen har länge fört en ojämn kamp mot reklamen. LO vill att de medel en reklampåлага inbringar till statskassan används till en utökad konsumentupplysning. Det blir ju också i viss utsträckning fallet, eftersom pengarna på reklamskatten skall ges som stöd till dagspressen.

Som skäl för ett avskaffande av annonsskatten framhåller man att annonsvolymen har sjunkit. Även utskottet anser i likhet med departementschefen att detta inte beror på annonsskatten utan har sin orsak i den konjunkturavmattning vi upplever. Det tycks också herr Olof Johansson i Stockholm vara ense med oss om.

Man fruktar också arbetslöshet speciellt inom den grafiska verksamheten. Men, som herr Olof Johansson sade på den punkten, det skulle väl ha varit ännu värre – många tidningar hade fått slå igen – om vi inte hade haft detta presstödet. Det är väl snarare tack vare presstödet som den verksamheten gått så pass bra och att det fortsatta stödet genom denna reklamskatt kan garantera arbete för framtiden inom den grafiska verksamheten. Utan detta stöd skulle det nog gå dåligt.

Reklamkostnadernas utveckling i fasta priser har under 1960-talet ökat i samma takt som den privata konsumtionens volym. Även under åren 1970-1975 räknar man med en ökning i samma takt som konsumtionsökningen såvida inga volymbegränsande åtgärder vidtas. Med ökad produktion och ett rikhaltigare varusortiment för konsumenterna att välja på tror vi att reklamen kommer att få allt större utbredning. Vi tror att den kommer att öka när konjunkturen vänder. Då ökar även annonseringen, och situationen för den grafiska verksamheten förbättras.

Herr talman! Jag skall inte orda ytterligare om detta utan ämnar i stället beröra några punkter där utskottet har korrigerat propositionens förslag. Propositionen innehåller i sig själv några förändringar. En

väsentlig ändring är att beskattningsmyndigheten i fråga om periodiska publikationer skall kunna medge befrielse från reklamskatt om den årliga annonsomsättningen inte överstiger 3 miljoner kronor, dvs. det s. k. bottenavdraget. Enligt nuvarande författning skall skatten, även om annonsintäkterna inte uppgår till 3 miljoner kronor, inbetalas för att sedan halvårsvis återbetalas. Detta förslag från skatteutskottet förra året var helt enkelt en kompromiss för att vi skulle uppnå ett resultat. Detta bottenavdrag är inte motiverat av skattetekniska skäl utan får anses som en del av presstödet. Det blir nämligen mer. Har man upp till 3 miljoner kronor i omsättning och inte behöver betala skatt så har man ändå 300 000 kronor där som ett presstödet.

Med den föreslagna utformningen vinner man att flertalet periodiska publikationer helt befrias från att inbetala skatt och att alltså ligga ute med likvida medel, som man klagade över att man skulle få göra. Men man blir givetvis skyldig att redovisa.

Det blir här också en synkronisering mellan mervärdeskatten och annonsbeskattningen. Men den viktigaste gruppen av publikationer som omfattas av mervärdeskatteundantaget är medlemsbladen, som i ett par fall kommer upp i en annonsering som överstiger 3 miljoner kronor per år. Alla medlemsblad är undantagna från mervärdeskatt, såvida de inte säljs i den allmänna handeln. Man kan göra skattemässiga vinster om man begränsar medlemsbladens spridning och bara delar ut dem till medlemmarna och alltså inte säljer dem i den allmänna handeln. Det kan tänkas att innehållet är av betydande intresse och vikt för den allmänna opinionen, och därför kan den nuvarande beskattningen anses motverka den framtida opinionsbildningen. Det är inte önskvärt. Men denna fråga är av den karaktären att den bör prövas i samband med den pågående översynen av mervärdeskatten.

Vi föreslår beträffande reklamskatten att frågan löses på det sättet att detta undantag slopas. Därigenom kommer ett par medlemsblad med en betydande annonsomsättning att bli beskattade, men vi anser detta motiverat ur rättvisesynpunkt, eftersom dessa organ får betraktas som konkurrenter till den övriga pressens annonsmarknad.

Tidningsutgivareföreningen har tagit upp ett annat problem, nämligen de s. k. annonsbladen. Genom bestämmelserna om grundavdrag har dessa nämligen möjlighet att undvika beskattningseffekterna. Vi tillstyrker motionen om att annonstidningarna, som närmast bör betraktas som reklamtrycksaker, inte bör erhålla något grundavdrag. Vi förordar därför att reklamtrycksaker inte skall hänföras till sådana publikationer samt att bestämmelserna om bottenavdrag kompletteras med föreskrifter om att endast dagspress och tidskrifter skall kunna åtnjuta bottenavdrag. Dock måste redovisning ske för alla publikationer som har en annonsomsättning som överstiger 60 000 kronor per år.

Utskottet ansluter sig också till Tidningsutgivareföreningens begäran att skatt inte skall utgå på s. k. ersättningsannonser på grund av exempelvis tryckfel eller andra felaktigheter vid första upplagan. Detta bör jämföras med varubeskattningen, där returer för fel eller brist i godset inte är skattebelagda.

Ett särskilt problem har tryckerierna påpekat. Vi har sökt lösa det

problemet på det sättet att den som självständigt utför bokbinderiarbete, som innebär färdigställande av reklamtryck, skall vara skattskyldig för utfört arbete. Vidare föreslår vi att värdet av klichéer inte skall inräknas i beskattningsvärdet. Enligt propositionen skall tryckeriet svara för skattskyldigheten, även när det inte självt till alla delar framställt trycksaken. Skattskyldigheten skall också omfatta sådant bokbinderiarbete som sker utanför tryckeriet.

I en motion har man återkommit med ett yrkande som framfördes när annonskatten beslöts, nämligen att vissa publikationer som företräder fackliga eller kooperativa organisationer med hänsyn till sitt värdefulla innehåll skall kunna undantas från beskattning. Man har tänkt exempelvis på tidningarna Land och Vi. Och visst kan det finnas publikationer av den arten, men ur tryckfrihetsrättsliga synpunkter har utskottet ändå inte kunnat tillstyrka motionen. Vi anser det rimligare att sådana tidningar får presstödet i den mån deras innehåll är av allmänt intresse. Det ligger utanför utskottets kompetensområde.

Skatteutskottet har i sitt betänkande även varit inne på frågan om styrning av reklamens innehåll – det s. k. befrielseinstitutet. Utskottet säger emellertid att styrningen av reklamens innehåll främst bör ske genom andra åtgärder än via beskattningen. Eftersom den informativa positiva reklamen – och sådan finns som jag nämnt mitt uppe i den kommersiella – bör helt eller delvis undgå skatt, vore det ju önskvärt om man på ett objektivt och rättvist men samtidigt enkelt sätt kunde klara detta.

I propositionen har departementschefen för sin del poängterat att det med hänsyn till konsumenternas intressen är önskvärt att styra reklamen mot ett mer informativt innehåll. Han har emellertid hänvisat till att frågan om att styra reklamens innehåll med hjälp av ett i reklamskatten inbyggt befrielseinstitut är föremål för reklamutredningens arbete.

LO har i sitt remissyttrande ansett det angeläget att inte bara bromsa upp reklamens tillväxt utan också att påverka reklamens innehåll och har fäst stort avseende vid tillskapandet av ett befrielseinstitut som styrmedel i detta sammanhang.

Frågan om ett befrielseinstitut är således för närvarande föremål för en ingående undersökning inom reklamutredningen. Jag anser därför att man inte – innan resultatet av undersökningen har redovisats – bör föregripa denna. Ett ställningstagande bör ske först sedan utredningen lagt fram sitt slutbetänkande och detta har remissbehandlats i vanlig ordning.

Detta gäller också beträffande det som herr Hermansson var inne på, nämligen omkostnadsavgift i stället för skatt. Vi har inte tagit ställning till den frågan. Personligen ställer jag mig sympatisk till denna tanke och tror att en avgift kanske skulle vara ett bättre medel, men det vet vi ingenting om förrän vi har hela utredningen klar.

Herr talman! För dagstidningarna betyder den allmänna reklamskatten en förbättring. Skatten utgår oförändrat med 6 procent. Konkurrensläget förbättras, eftersom även konkurrerande reklam – annonsblad och reklamtryck i allmänhet – kommer att beskattas, dessutom ännu hårdare än dagstidningarna. Det blir, som jag sagt, inte mera lönande att vända sig

till andra media än tidningarna.

Samtidigt ökar man stödet till pressen i avsikt att skapa möjligheter till en rikare sortering av tidningar med olika politisk färg. Presstödet och reklamskatten i kombination syftar till att bevara en demokratisk opinionsbildning genom en mångsidig dagspress.

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr SCHÖTT (m):

Herr talman! Vid konstitutionsutskottets betänkande nr 29 är fogad en reservation av moderata samlingspartiets båda representanter. Närmast i anledning av denna ber jag att i ärendet få göra följande kommentarer.

I morgon har jämnt ett år förflutit sedan riksdagen beslöt införandet av stöd åt dagspressen. Beslutet föregicks av en lång, synnerligen livlig debatt. Moderata samlingspartiets och folkpartiets representanter kritiserade hårt regeringsförslaget, vilket lika hårt försvarades av socialdemokraterna och centerpartiet.

Kritiken var välbefogad, ty det föreslagna presstödet hade många brister. Framför allt skulle det komma att verka politiskt diskriminerande. Det skulle nämligen i hög grad gynna socialdemokratiska tidningar och centertidningar och missgynna liberala och moderata tidningar. Således beräknades 51 procent av presstödet gå till socialdemokratiska tidningar, representerande endast 14 procent av det totala antalet dagstidningar, och 18 procent av stödet beräknades gå till centertidningar, representerande 13 procent av det totala antalet tidningar. Härtill kom att av de 19 aktuella centertidningarna utkom 10 endast en gång i veckan. Mindre än en fjärdedel av stödet skulle gå till liberala och moderata tidningar, som beräknades svara för hälften av det totala antalet tidningar och som kunde beräknas komma att betala 80 å 90 procent av den annonsskatt som skulle finansiera presstödet.

En annan huvudanmärkning mot presstödet var att det skulle komma att verka konkurrensnedvidande. Redan då pekades på hur orimligt det kunde bli med den hårda gränsdragningen mellan första- och andratidning i det fall upplageskillnaden var obetydlig. I "Gävlefallet" var upplageskillnaden endast ca 700 exemplar. Andratidningen fick här ett stöd på 1 miljon, förstetidningen ingenting.

I årets proposition föreslås en väsentlig förstärkning av det statliga presstödet. Bakgrunden är att många tidningar trots utgående stöd har stora svårigheter och ser sin existens hotad. I propositionen antyder statsrådet också att en ny pressutredning skall tillsättas. Moderata samlingspartiet understryker i sin motion, nr 1595, att det presstöd som för närvarande utgår skall betraktas som provisoriskt till sin konstruktion på grund av alla de allvarliga invändningar som kan riktas mot denna. Den aviserade utredningen tillstyrkes varmt. Den bör arbeta snabbt, och den bör beakta följande krav på presstödet framtida utformning: Stödet skall i största möjliga utsträckning vara generellt, det får inte vara diskriminerande och det får inte vara konkurrensnedvidande.

Mot denna bakgrund har vi förklarat oss beredda att temporärt tillstyrka ett presstöd, som i sina huvudlinjer följer konstruktionen i propositionen, under förutsättning dock att stödet blir temporärt i

avvaktan på en ny utredning och att vissa förändringar kan ske redan nu.

I konstitutionsutskottet har vi till viss del fått våra synpunkter beaktade. Jag vill här endast hänvisa till vad utskottet föreslår i fråga om jämkningar redan nu i reglerna för produktionsbidrag till dagstidningar och om möjlighet för presstödsnämnden att utan avvaktande av den kommande utredningens bedömning vid tillämpning av 17 § i presstöds-kungörelsen besluta om att ge reducerade bidrag i den mån förhållandena ger anledning härtill. I konstitutionsutskottet har vi moderater därför ansett oss kunna begränsa oss till *en* reservation. Enligt den borde konstitutionsutskottet, när det redovisar erfarenheterna av fjolårets beslut och tidningarnas ansträngda ekonomiska situation, ha framhållit att till denna i hög grad bidragit den i fjol införda annonsskatten. Utskottets majoritet, socialdemokrater och centerpartister, har ej velat vara med härom, trots att Svenska tidningsutgivareföreningen i sin skrivelse till Kungl. Maj:t den 21 december i fjol tillhandahållit ett rikt och auktoritativt material beträffande den allvarliga minskningen av annonsvolymen.

Herr Olof Johansson i Stockholm och herr Brandt ville här tidigare göra gällande att annonsskatten ej hade haft någon större betydelse för tidningarnas ansträngda ekonomi. Med anledning härav ber jag att ur TU:s skrivelse få citera följande:

”De ekonomiska svårigheter som många tidningar och tidskrifter redan tidigare haft att brottas med har, trots utgående presstöd, ökat på ett närmast krisartat sätt. Även företag som tidigare visat tillfredsställelse -- tidvis goda -- resultat räknar numera med klart försämrad lönsamhet.

Enligt TU:s mening har annonsskatten i betydande mån bidragit till resultatförsämringen.”

I vår reservation har vi med tanke på de allvarliga invändningar som kan riktas mot det nu behandlade presstödet konstruktion – och som här tidigare värtaligt kommenterats av fru talman Nettelbrandt och herr Söderström kraftigt understrukit att stödet måste betraktas som ett provisorium. Det bör därför begränsas att gälla längst intill utgången av år 1973. Vi förutsätter därför att den kommande pressutredningen, vilken bör tillsättas utan dröjsmål, arbetar med sådan skyndsamhet att riksdagen kan föreläggas nytt förslag senast hösten 1973.

Avslutningsvis vill jag understryka att allmän enighet i dag råder om att fortsatta och stärkta stödåtgärder till dagspressen fordras för att garantera en differentierad opinionsbildning i vårt land. Det är emellertid ett oeftergivligt krav att detta presstöd får en sådan utformning att det fyller rimliga anspråk på oväld och rättvisa.

Herr talman! Med det anförda ber jag att få yrka bifall till reservationen 1, fogad till konstitutionsutskottets betänkande. Samtidigt begagnar jag tillfället att instämma i herr Söderströms här tidigare framförda yrkande om upphävande av förordningen om annonsskatt m. m., dvs. bifall till den vid skatteutskottets betänkande nr 29 fogade reservationen 1.

Herr AHLMARK (fp):

Herr talman! Självständiga tidningar är omistliga i en demokrati. De förnyar debatten, förmedlar nyheter, kontrollerar och balanserar de makthavande. Utan en stark press kan vi knappast tala om en stark demokrati.

Om det är de flesta ense. Många marxister kan visserligen aldrig förstå varför tidningar fria från partier och statsmakt är nödvändiga för ett gott samhälle. Trångsynta partisjälar i regeringens närhet ser ofta pressen som redskap för partierna; tidningar utan partianknytning och utan partiloyalitet stör för dem bilden av ordning, reda och klara linjer. Sektgrupper i den snäva moralismens tecken irriteras i regel av tidningar som skriver fritt och fränt och ofta fräckt. Vem är ansvarig för dessa övertramp, frågar man och vill inte begripa att det faktiskt är tidningen själv som är ansvarig.

Men för de flesta är en stark, fri press ändå något viktigt och positivt. Vi kan irriteras av det som skrivs och det som förbises. Vi kan ilska till av "vinklingar" och osaklighet. Vi kan vara motståndare till viss typ av journalistik. Men vi kan aldrig förneka att utan vitala tidningar får vi aldrig en vital demokrati.

Den insikten förpliktar. Vi har inte rätt att hylla oberoende tidningar om vi sen i praktiken minskar deras oberoende. Att säga vackra ting om fria tidningar ingår i söndagsförkunnelsen – viktigare är vad vi gör resten av veckan. Söker vi i de praktiska förslagen att medvetet stärka press och fri opinionsbildning? Är tidningarnas oberoende, ett så viktigt ideal för oss att vi målmedvetet lägger politiken så att den värnar om detta oberoende?

Dagens debatt har redan visat att för majoriteten här i riksdagen är talet om tidningarnas självständighet mest söndagsförkunnelse. Inte så att de önskar svaga och lydiga pressorgan. Men väl så att de sannerligen inte anstränger sig att förhindra en sådan utveckling. Ty tidningar med en viss ekonomisk styrka är ju i regel mer självständiga gentemot partier, statsmakt, ägare och annonsörer. De behöver inte söka politikernas bevägenhet för att överleva. De begär inte favörer av en statlig tidningsnämnd med den risk för inställsamhet som då alltid föreligger. De har råd att säga nej till annonsörer som begär inflytande över någon annan bit av tidningens innehåll. De ger trygghet för sina anställda med den extra känsla av självständighet som en sådan situation befrämjar.

Nu har vi alltså haft annonsskatten nästan ett år. De tre partier som införde den tog på sig ett mycket stort ansvar. Från fackhåll och från en nästan helt samlad tidningsbransch – oberoende av politisk hemvist – kom varningarna i ström. Annonsskatten kommer att gröpa ur den ekonomiska styrkan i de tidningar som i dag går hyggligt. Man tar ju pengar från dem med en extra pålaga. Men den kommer också att öka förlusttidningarnas beroende av nya subventioner, eftersom annonsskatten skär ner den reklam som är en viktig del av intäkterna. Annonsskatten kommer därför – som fru Nettelbrandt också i dag har framhållit – att slå hårt mot *både* första- och andratidningarna. Så löd varningarna förra varen. Vi liberaler upprepade oavbrutet de argumenten, inte minst i debatten i riksdagen om annonsskatt och presstödet för precis ett år sedan.

Nr 85

Onsdagen den
24 maj 1972

*Skatt på reklam,
m. m.*

Men tre partier vägrade att lyssna. Att kommunisterna röstade för annonskatt förvånar ingen med deras inställning till oberoende tidningar. Att centern gjorde det var mera överraskande, även om bristen på egen tidningstradition också leder till brist på förståelse för pressens läge.

Förvånningen över socialdemokratins beteende gällde både deras förslag och det ogenerade sätt med vilket de motiverade det. När finansministern första gången förklarade annonskatten i TV sade han: "Man kanske skulle kunna säga så här. Avsikten är ju att klämma åt den allra största tidningen, de allra största tidningarna, som skulle ha en viss möjlighet att bära den där klämman, men att hjälpa de små och mindre som inte har möjlighet att leva vidare i samhället."

Under en kraftig nedgång i annonsutvecklingen skulle man alltså, sade regeringen, ytterligare "klämma åt" ett antal tidningar. Tanken var naturligtvis att ta pengar från främst de tidningar som man visste i huvudsak hade en liberal eller konservativ inriktning och ge pengar till tidningar som främst hade en socialdemokratisk anknytning. Annonsskatten var i sak en oformlighet, politiskt ett övergrepp, moraliskt ett bottenmärke för ministären Palme-Sträng.

Nu ser vi resultatet. Annonsskatten har gröpt ur de ekonomiska resurserna för förstaidningarna, har ytterligare minskat intäkterna för andraidningarna och tvingat in dem i ett ännu större beroende av subventioner. Den skatt som skulle "klämma åt" de stora tidningarna har klämt åt nästan *alla* tidningar. Det förvånar inte experterna, inte större delen av pressen, inte oss liberaler. Det förvånar möjligen finansministern, men herr Sträng är inte en person som medger misstag.

Nu skall annonskatten bli reklamskatt. Om det har redan mycket sagts i den här debatten. Från tidningssynpunkt är det självklart så att varje typ av skatt på de annonser som är så viktiga för tidningarnas ekonomi är förkastlig. Att vi liberaler inte kan gå med på en reklamskatt som drabbar också pressen är en del av vår ideologi i vad gäller tidningar och opinionsbildning. Vi vägrar också i dag, liksom förra året, att vara med i ett beslut som gör pressen mindre oberoende genom att den blir ekonomiskt svagare.

Centern har hamnat på den omöjligaste av linjer: nej till reklamskatt och ja till annonskatt. Man skall alltså fortsätta att straffbeskatta den reklam som kommer i tidningar – i regel den mest värdefulla – men frisläppa den reklam som genom broschyrer, annonspelare och annat går tidningarna förbi. Jag beklagar djupt att det i dag största partiet inom oppositionen så tydligt demonstrerar sin brist på förståelse för pressens villkor. Herr Olof Johansson i Stockholm visade också klart att han var medveten om att han har intagit en linje som för pressen är diskutabel.

Vi varnade alltså för att genom extra pålagor på pressen öka dess framtida beroende av statliga och andra subventioner. Nu kommer ett år efteråt en proposition som vill fördubbla det selektiva presstödet. Bidragen till andraidningar utanför storstäderna skall öka från 1 till 2,5 miljoner kronor per år och tidning, i storstäderna från 3,5 till 8 miljoner. Det är en radikal förändring. Den belyser pressens utsatta läge och de problem om subventioners roll och principer som vi nu måste diskutera långt mer intensivt än tidigare.

Onsdagen den
24 maj 1972

Skatt på reklam,
m. m.

Folkpartiet har alltså inte avvisat ett selektivt presstöd. Förra året röstade vi ja till stora delar av förslaget men betonade att det var ett *provisorium* i väntan på utredning och bättre lösningar. Flera tidningar befinner sig i dag i ett läge där de utan väsentliga tillskott utifrån inte skulle överleva. Och att ha ett par eller flera dagstidningar i de större städerna runt om i landet är en viktig sak för balans och regional debatt. Den liberala principen nu som tidigare är: *försvaga inte tidningar som bär sig, stöd tidningar som inte bär sig*. Lägg inte nya skatter på pressen men ge pressen nytt stöd om det är nödvändigt! Vårt nej till annons- och reklamskatt är därför lika viktigt som vårt positiva intresse för ett rimligt och rättvist utformat presstöd.

Just därför beklagar vi åtskilligt i regeringens tidningspolitik. Nonchalsen mot tryckfrihetsförordningen tillhör de mest olustiga inslagen. Björn Molin kommer senare i debatten att granska om kombinationen av differentierad annons- och reklamskatt och selektivt presstöd är förenlig med en av våra grundlagar. Den granskningen har konstitutionsutskottet också i år vägrat att utföra. Vårt yrkande att några av landets främsta experter på tryckfrihetsrätt skulle höras av utskottet röstade man ner i år liksom man gjorde förra året.

Det är uppseendeväckande av flera skäl. Att man gång på gång struntar i de tryckfrihetsrättsliga synpunkterna är oroande. Förra året sade finansministern inte ett ord om den saken i sina propositioner. I år viftar han undan problemet med en nästan parodiskt kort hänvisning till förra årets riksdagsbeslut, då man ju sade nej just till en granskning av tryckfriheten.

En sak är att socialdemokraterna och några centerpartister tror sig kunna tolka tryckfrihetsförordningen på egen hand utan bistånd från dem som vet bättre. Enligt tidigare uttalanden från riksdagen skall man däremot respektera minoritetens rätt att få information. Det har man inte gjort i år heller. Och skälet är naturligtvis att hela saken är sjuk. Regeringspartiet inser att det är tveksamt om en differentierad pålaga på pressen i kombination med selektiva subventioner verkligen kan förenas med andan i tryckfrihetsförordningens första kapitel. Men i stället för att *just därför* granska saken särskilt noga föredrar man att tysta ner så mycket som möjligt av debatten genom att säga nej till att höra experter. Mitt omdöme från förra året om konstitutionsutskottets behandling av presstödet gäller tyvärr också i år: i det grundlagsvårdande utskottet har den stora vanvården brutit ut.

På ungefär samma sätt har det varit med förarbetena till förslagen om presstöd. De utarbetades förra året i kanslihuset. Ingen utredning fick förekomma. Inga remisser gjordes av regeringen. Inga företrädare för tidningarna fick vara med. Liksom i skattefrågan de här senaste veckorna föredrog regeringen att knäpa fram sina förslag i isolering och utan kontakter med dem som förslagen främst berörde. Och när sedan majoriteten i konstitutionsutskottet avisade alla motioner om förändringar förra året gjorde man det med motiveringen, att här skall tillsättas en utredning som skall granska både presstödet konstruktion och tidningarnas allmänna läge.

Det blev också riksdagens beslut. Kungl. Maj:t skulle tillsätta en

Onsdagen den
24 maj 1972

Skatt på reklam,
m. m.

utredning. Den är – trots att ett år har gått – ännu inte tillsatt. Regeringen har inte velat ha den granskning av presstödet som en utredning skulle innebära. Den vill inte ha förslag om generella stödformer. Den vill inte ha en rejäl analys av pressens ekonomiska läge inför framtiden. Man föredrar att själv bestämma, själv utreda och själv granska sina egna förslag.

Nu avstyrker utskottet återigen i stort sett alla motioner med hänvisning till den utredning som skall tillsättas. Det är bra att den äntligen kommer, *om* den kommer. Det är *inte* bra att riksdagen än en gång står utan vägledning när den går att fatta beslut om hur presstödet skall formos.

I folkpartiets motion nämner vi ett antal tänkbara generella stödformer: subventionering av tidningspapperet upp till ett visst tak, betalning av radio- och TV-programmen i dagspressen, subventionering av teleprinternätet, mer av arbetsmarknadsannonser i pressen och en del annat. Självfallet är vi inte bundna till de förslagen – de är *exempel* på vad en utredning snabbt borde resonera om och analysera konsekvenserna av.

Generellt presstöd har i motsats till selektivt den fördelen att det stärker *hela* pressens ställning men samtidigt kan ges en sådan utformning att det framför allt innebär en hjälp för de ekonomiskt svaga tidningarna. Känslan av stöd *till* en tidning *mot* en annan tidning behöver inte uppstå med sådana regler. Riskerna för en orättvis inblandning i konkurrensförhållandena och en besvärande styrning av riktade bidrag minskar också påtagligt. Därför bör vi nu snabbt finna ut vilka generella stödformer som kan träda i stället för eller komplettera ett selektivt presstöd.

Framför allt är det viktigt att reglerna för produktionsstödet – vare sig det är selektivt eller generellt – blir så fasta och automatiskt verkande som möjligt, så att några prövningar i statliga instanser av enskilda tidningars behov av bidrag inte behöver göras. Det här är ett viktigt krav för att undvika en av farorna med subventioner: risken för styrning, godtycke och frestelse till anpassning gentemot dem som beslutar om bidragen. Det skall inte vara så att reglerna är så oklart utformade att de ständigt måste tolkas och kan ges olika tolkningar. Spåren från presstödsnämndens verksamhet det senaste året förskräcker. Det får heller inte vara så att man medvetet överlåter beslut om enskilda tidningar till de maktavande. Vi skall alltså ha klara, automatiskt verkande regler.

Då är vi genast inne på 17 § i kungörelsen om presstöd. Det finns tidningar som ligger varandra mycket nära i total upplaga. I Gävle har vi det mest uppmärksamade fallet. Gefle Dagblad (lib.) har omkring 700 exemplar mer än Arbetarbladet (s). Men Arbetarbladet skall nu få 2,5 miljoner kronor i stöd. Gefle Dagblad får ingenting, skall bara drabbas av annons- och reklamskatt. Det är en upprörande orättvisa, och den har påtalats i flera motioner till årets riksdag.

Folkpartiet tog upp detta och liknande fall redan förra året. Vi sade att det selektiva presstödet kan godtas som ett provisorium. Men för de områden, där tidningar ligger varandra ganska nära i samlad upplaga, är reglerna orimliga. Därför borde vi införa en kompletterande bestämmelse

som ger förstatisdningen ett lika stort stöd om skillnaden i upplaga är 10 procent och mindre, inget bidrag till förstatisdningen om skillnaden är 20 procent och mer, stegvis fallande bidrag till förstatisdningen mellan 10 och 20 procent i upplagegap. Den regeln kan naturligtvis - som alla regler - ifrågasättas och senare förbättras. Men den har fördelen att vara klar och entydig - det behövs inga diskretionära beslut om den införs. Den ger dessutom inga väsentliga tröskelproblem, där små förskjutningar kan leda till väldiga förändringar i produktionsstöd.

Utskottets majoritet säger nu att presstödsnämnden skall få rätt att ge "reducerade bidrag i den mån förhållandena ger anledning härtill". Man menar kanske att det tar bort orättvisorna i fall som Gävle. Folkpartiet kan inte se det så. För det första sägs ingenting alls om *när* reducerade bidrag skall utgå. Det blir en fri bedömning av presstödsnämnden inom utomordentligt vida ramar. För det andra sägs inte alls vad som menas med "reducerat bidrag". Skall det vara 2 miljoner kronor eller 1 miljon eller kanske ett par hundra tusen? Också det skall avgöras från fall till fall. Vi får här *två* möjligheter för en statlig tidsningsnämnd att fördela bidrag på grunder som är lösa och ger varje möjlighet till godtycke. Så får ett statligt tidsningsstöd inte byggas upp. Det strider mot de principer som vi liberaler och pressen själv arbetar för. Därför har det i år varit självklart för folkpartiet att vidhålla vår konstruktion - också den självfallet ett provisorium i avvaktan på utredningen - som ett alternativ till den godtyckesmodell som utskottets majoritet har kompletterat regeringens förslag med.

Till det kommer att vi inte har någon som helst garanti för att s. k. Gävlefall kan lösas med utskottets förslag. Förra året stod det i propositionen att Gefle Dagblad eventuellt skulle få bidrag enligt den förordning som sedan beslutades. Konstitutionsutskottet lade till att man skulle ha en "generös" tillämpning av reglerna. När sedan Gefle Dagblad ansökte om bidrag, fick tidningen avslag av presstödsnämndens majoritet!

Det finns fler fall än det i Gävle. I Eskilstuna arbetar två dagstidningar i vital konkurrens. Eskilstuna-Kuriren (lib.) är inte mycket större än Folket (s). Men Folket skall alltså nu få 2,5 miljoner kronor per år, Eskilstuna-Kuriren ingenting. Två och en halv miljon kronor är ett mycket stort bidrag till en tidning med en upplaga på drygt 20 000 exemplar. Det blir mer än 100 kronor per exemplar och är! Synpunkter i debatten, att det innebär en alltför långtgående snedvridning av resurser och konkurrenssläge, är naturliga.

Det är då besvärande att den främst ansvarige på tidningen Folket ingenting begriper av just detta. Chefredaktör Olle Svensson är också riksdagsman och ledamot av konstitutionsutskottet. Det förvånar mig inte att det utbrutit en debatt i pressen om herr Svenssons agerande på just det område där han i sin yrkesverksamhet är så starkt inblandad. I stället för att lämna bordet i utskottet när denna sak behandlades, eller åtminstone iakttä passivitet, har Olle Svensson varit den dominerande bland de socialdemokratiska ledamöterna av konstitutionsutskottet. Med stor energi har han upprepade gånger argumenterat för varför folkpartiets förslag till ökad rättvisa mellan tidningar med likartad total upplaga inte

Onsdagen den
24 maj 1972

Skatt på reklam.

m. m.

kan godtas.

Han har alltså vägrat inse att också om han formellt inte är jävig i målet så är han det reellt. Som chefredaktör för Folket har han intresse av att Folket får en ökad subvention och att Eskilstuna-Kuriren inte får någonting. Det är ledsamt att han missbrukar sin riksdagsplats för att värna om det intresset. Att övriga socialdemokrater i utskottet inte lagt band på herr Svenssons ogenerade inlägg i egen sak är ännu ett tecken på den relativa demoralisering som regeringspartiet präglas av i tidningspolitiken.

Att man diskriminerar vissa typer av tidningar och privilegierar andra ser vi också i behandlingen av veckopressen. Dagstidningar har ingen moms, annonsskatten är för dem 6 procent, de har rätt till produktionsstöd, de får lån på fördelaktiga villkor ur Pressens lånefond, de har statliga annonser och de har samdistributionsrabatt. Veckopressen befinner sig på alla de här punkterna i ett annat och sämre läge. Bortsett från ett antal regionala veckotidningar, av vilka många utges av centern och som brukar kallas för dagstidningar, så har veckopressen moms, annonsskatten är 10 procent, de har inte rätt till produktionsstöd, inte rätt till lån ur lånefonden, inte rätt till statlig annonsering och ingen samdistributionsrabatt.

Det är för det första tveksamt om denna systematiska diskriminering av viss veckopress är förenlig med svensk tryckfrihetslagstiftning. Det är för det andra fel av politiska instanser att så målmedvetet gå in för att försvåra för en viss typ av tryckta publikationer i förhållande till andra. Det är för det tredje ytterst tveksamt om man på goda grunder verkligen kan hävda att t. ex. veckotidningarna Vi och Land av kvalitetsskäl eller annat bör drabbas av alla pålagor och att t. ex. veckotidningen Sjuhäradsbygdens Tidning och dagstidningen Örebro-Kuriren skall gynnas av alla stödformer. Att avskaffa annonsskatten och inte införa någon reklamskatt skulle vara ett sätt att minska pålagorna på den veckopress som ofta i dag sannerligen inte lever i någon slösaktig välmåga.

Andra vill minska skillnaderna mellan dagspress och veckotidningar på motsatt väg. I motionen 409 i år diskuteras möjligheter att lägga nya skatter på viss dagspress. Motionären, Kaj Björk, för fram tanken att man skulle momsbelägga inte alla men en del dagstidningar. Avgörande skulle vara, menar Björk, vilka tidningar som inriktar sig på "seriös information" i stället för på "underhållning" och "pseudonyheter". Man skulle t. ex., menar denne socialdemokrat, kunna momsbelägga dagstidningarnas söndagsbilagor.

Tänk er en utveckling i den riktningen i svensk presspolitik! Anta att Expressens och Aftonbladets söndagsbilagor får moms men resten av tidningen slipper moms! Föreställ er de tekniska problemen att få fram vad respektive del av en tidning kostat i framställning! Låt oss ett ögonblick leva oss in i argumenteringen inför den statliga tidningskommission som Kaj Björk vill ha: är det här en "seriös nyhet" eller är det en "pseudonyhet" eller är det rentav "underhållning"? Tänk om en statlig tidningsnämnd skulle behöva sitta och detaljstudera enstaka tidningar och tidningsnummer, sätta betyg och granska innehållet! Måtte vi bli förskonade från att se svensk dags- och veckopress hamna i ett växande

beroende av klåfingriga skattebyråkrater, fördomsfulla finansministrar, dirigeringsivriga riksdagsmän och andra typer av beskäftiga förmyndare.

Liberalismen kommer därför att fortsätta att värna om självständiga tidningar. Debatten är sannerligen inte densamma som förr -- pressöden har ändrat mycket. Men vissa grundläggande värderingar har inte ändrats. Ekonomiskt starka tidningar är i regel mer självständiga än andra. Vi skall inte gröpa ur den ekonomiska styrkan hos de tidningar som går hyggligt, och vi skall stödja den press som inte går bra. Regional monopolisering av nyhetsförmedling och opinionsbildning är en fara som vi skall motverka. Men reglerna för presstödet får inte diskriminera och inte ge stort utrymme för godtycke och diskretionära prövningar av statliga tidningsnämnder.

De tankarna återfanns förra året i liberala motioner, reservationer och debattinlägg. De finns med liknande upplägning i folkpartiets motioner i år och i vår reservation nr 2 till konstitutionsutskottets betänkande nr 29; jag yrkar bifall till den reservationen. Jag har ingen som helst förhoppning om att i dag få anständiga svar på de frågor som vi liberaler gång på gång ställt: om den uteblivna tryckfrihetsgranskningen, om annonsskatten som skadat både första- och andratidningar, om orättvisor i konstruktionen av det statliga presstödet, om hugskott i dirigerande riktning i vissa socialdemokratiska inlägg om varför inte pressutredningen tillsattes för ett år sedan och annat av det slag jag nu tagit upp.

Det jag i stället främst hoppas på är att en intensifierad debatt om pressens problem i kombination med en allsidigt sammansatt och effektivt arbetande utredning kan leda fram till mer av förståelse för liberalismens syn på tidningarnas villkor. Den debatten kommer folkpartiet att fortsätta att föra, redo för samverkan men också berett till strid. Vi gör det inte för att de här problemen i regel engagerar en mycket bred allmänhet men därför att de avgör så mycket av debattfrihet och demokratins vitalitet. Vår utgångspunkt blir också i fortsättningen att utan en stark press kan vi inte tala om en stark demokrati.

Herr BJÖRK i Göteborg (s) kort genmäle:

Herr talman! Herr Ahlmark har tillåtit sig att i sitt anförande rikta ett angrepp mot en motion som jag har väckt och som inte föreligger till behandling i detta sammanhang. Det är i och för sig ett anmärkningsvärt beteende. Herr Ahlmark har dessutom givit en missvisande bild av motionens allmänna innehåll och inriktning.

Vad herr Ahlmark framför allt tycks vilja vända sig mot är tanken att man i presspolitiken och i skattepolitiken skall kunna överväga om det finns några särskilda skäl att främja och understödja annat än seriösa dagspress av nyhetskaraktär. Den problematiken har samband med utformningen av vederbörande skatteförordning. Jag kan till herr Ahlmarks uppbyggelse nämna, att den problematiken aktualiserades för mig genom en debatt i Europarådet, där man allvarligt ägnar sig åt dessa problem. Och den som framför allt drev denna synpunkt om en gränsdragning mellan seriös press och underhållningspress var en framstående liberal tidningsman från England.

Nr 85

Onsdagen den
24 maj 1972

*Skatt på reklam,
m. m.*

Onsdagen den
24 maj 1972

*Skatt på reklam,
m. m.*

Herr AHLMARK (fp) kort genmäle:

Herr talman! Herr Björk i Göteborg försöker här smita ifrån vad han har skrivit i motionen 409 till årets riksdag. Den motionen behandlar grundläggande principer om hur vi skall se på pressen och på det svenska presstödet. Herr Björk för där fram tankar, som är skäligen nya i den svenska riksdagens behandling av presstödet fortsättning. Herr Björk menar att man skulle kunna göra skillnad mellan olika typer av dagstidningar. De dagstidningar som vissa människor – herr Björk eller ledamöterna i statliga tidningsnämnder eller riksdagens majoritet eller regeringen – anser vara "seriösa" skulle slippa moms. De som har mycket "underhållning" skulle inte göra det. De som har riktiga nyheter skulle slippa moms, men de som har "pseudonyheter" skulle få betala moms. Vissa delar av tidningarna skulle erhålla momsbefrielse. Men, antyder herr Björk, en del dagstidningars söndagsbilagor skulle kunna beläggas med moms.

Detta är så uppseendeväckande att jag menar att det var nödvändigt att i en principiell debatt om presstödet framtid ta upp det. Och herr Björk skall inte smita ifrån den problematiken genom att åberopa någon här icke närvarande utlänning.

Herr BJÖRK i Göteborg (s) kort genmäle:

Herr talman! Jag konstaterar att det ändå är ett otroligt fattigdomsbevis att herr Ahlmark i sitt försök att ladda upp någon sorts patos i denna fråga icke finner annan möjlighet än att angripa en motion som inte föreligger till behandling och som vederbörande utskott inte har haft anledning att pröva och som det kan förutsättas att flertalet ledamöter i denna kammare ännu inte har läst.

Herr AHLMARK (fp) kort genmäle:

Herr talman! Jag tror att det finns andra här i kammaren som också kände sig angripna av vad jag sade. Herr Svensson i Eskilstuna, som är näste talare, kan säkert inte säga att jag uteslutande koncentrerade mig på herr Björk i Göteborg.

Men nu är det på det viset att den motion som herr Björk har väckt tar upp just de problem som vi nu med ökad subvention till dagstidningarna kommer rakt in i. Det har förts en offentlig debatt i pressen denna vår om herr Björks motion. Vad den handlar om är att en statlig tidningsnämnd skall granska enstaka tidningar och enstaka nummer av tidningar och avgöra: Är detta en nyhet, eller är det en pseudonyhet? Är detta seriöst, eller är det underhållning?

Jag vill icke se bidragsreglerna för presstödet utvecklas i sådan riktning.

Herr SVENSSON i Eskilstuna (s):

Herr talman! Låt mig börja med att återge vad förrre centerledaren Gunnar Hedlund sade under fjolårets debatt om produktionsbidragen till pressen. Enligt min minnesbild sade herr Hedlund ungefär så här, att vissa debattörer i en nära framtid skulle komma att ångra åtskilligt av vad de sagt om presstödet ruskigheter. Ingen kunde väl då våga hoppas att vi så

Onsdagen den
24 maj 1972*Skatt på reklam,
m. m.*

nära i tiden som ungefär ett år efteråt skulle kunna notera en i utskottet nära nog fullständig enighet om reformens huvudprinciper. Men det är ett faktum att konstitutionsutskottets skrivning i föreliggande betänkande vunnit 13 av de 15 ledamöternas fulla stöd. Moderaterna har visserligen gjort ett par tillägg i en reservation, men det hindrar inte att de står bakom allt som återfinns i majoritetsskrivningen. Endast folkpartiet har målt sig ur gemenskapen, inte så mycket i de enskilda sakfrågorna som i motiveringen för förslagen. På en viktig punkt föreslår detta parti också en ändring.

Gunnar Hedlund visade god sjarförmåga även i ett annat avseende. Erfarenheten skulle nog visa, framhöll han, att ingen tidning skulle komma att försvinna på grund av annonskatten, medan det däremot var ställt utom allt tvivel att åtskilliga tidningar som eljest skulle tvingas lägga ned sin verksamhet nu kunde fortsätta. Hur man då kunde tala om att tryckfriheten begränsades var omöjligt att se, sade herr Hedlund.

Folkpartister som herr Björn Molin, Per Ahlmark och fru andre vice talmannen ägnade en stor del av sin tid åt formella saker i en debatt som ytterst gällde tidningars liv eller död, som gällde journalisters, typografers och handelsanställdas sysselsättning eller arbetslöshet. Socialdemokrater och centerpartister hävdade att dessa folkpartister ägnade sig åt juridiska hårklyverier och att vi väl ändå inte kunde ha en så dålig tryckfrihetsförordning här i landet att den förbjöd ingripanden för att bevara villkoren för en allsidig tidningsdebatt.

Ett år har gått. Inga grundlagsexperter har hört av sig i skrivelser till utskottet eller i någon vetenskaplig tidskrift som jag har kunnat läsa. Det enda som händer är att folkpartiet i sin reservation utan en stavelses ändring - och herr Ahlmark i sitt anförande också han nära nog utan en stavelses ändring - upprepar förra årets argumentering, som ebbar ut i att man inte vågar ha någon mening i frågan om tryckfrihetsbrott förelegat eller inte. Men alla partier utom folkpartiet är i betänkandet ense om att uttala att förra årets beslut fattades i ett läge, då åtskilliga dagstidningar hotades av nedläggning till följd av den koncentrationsprocess dagspressen genomgått under de senaste decennierna. Utskottet konstaterar i efterhand "att flera dagstidningar med en sammanlagt mycket stor läsekrets skulle fått läggas ned, om stödåtgärder inte satts in så snabbt som skedde". Utskottet tillägger att det därför kan "instämma i departementschefens uttalande att produktionsbidragen varit värdefulla".

Om herr Hedlund visat sig bli sannspådd, har däremot en annan partiledare klart dementerats av utvecklingen. Han gjorde i samma debatt det fantastiska påståendet om regeringens och de bakom den stående partiernas initiativ att man handplockat tidningar på ett sätt som medför att de bättre och större tidningarna drabbas, medan de mindre och sämre skötta - ty det är den saken det gäller, sade partiledaren - premieras. Så alltså enligt denna andre partiledare, vars namn jag här inte nämner.

Det skall villigt erkännas att detta var ett uttalande som inte ens var representativt för stämningen förra året men väl svarade mot uppfattningarna vid den första pressutredningens presentation i 1960-talets början. Då hänades öppet personalen på andratidningarna som inkompetent. Förstatidningarnas folk var ena överdängare i att vara skickliga. Jag

Onsdagen den
24 maj 1972

*Skatt på reklam,
m. m.*

tyckte nog att litet av återklanger av dessa överdrifter och dessa förolämpningar mot stora grupper tidningsmän i landet fanns i Per Ahlmarks anförande med dess ensidiga hyllning till de s. k. oberoende tidningarna.

Det är utvecklingen mot en alltmer utpräglad monopoliserings-situation med flera stora borgerliga tidningar inblandade som har föranlett opinionssvängningen. Denna utveckling kan illustreras med några siffror. Under 1950- och 1960-talen har antalet tidningar reducerats från 175 till 100 i dag. Nu har vi i själva verket bara ett 20-tal platser i vårt land som har mer än en tidning på utgivningsorten, och över 60 platser som bara har en enda tidning.

En erfaren och kunnig branschman, chefredaktören i Svenska Dagbladet Sven Gerentz, har angett problemet med den fråga vi i dag behandlar på följande sätt: "Det system för nyhetsförmedling och opinionsbildning i landet som från strikt ekonomisk synpunkt skulle vara det effektivaste skulle sannolikt innebära en så ytterligare hård koncentration av tidningsutgivningen att konsekvenserna från demokratins synpunkt skulle bli äventyrliga."

Förslagen i propositionen innebär mot den bakgrunden i huvudsak betydande uppräknningar av produktionsbidragen för andratidningar. Jag finner det mycket tillfredsställande att bidragshöjningen blir särskilt stor för storstadspressen. Den som kom till Stockholm som aktiv tidningsman i Morgon-Tidningen 1946 minns vilket rikt utbyte av tidningar det då fanns här på morgnarna. Man kunde läsa Erik Hjalmar Linder eller David Ollén i frisinnade Svenska Morgonbladet, studera Bertil Ohlins ekonomiska artiklar i Stockholms-Tidningen, glädjas åt Erik Wästberg i Svenska Dagbladet och Nordens Karlsson i Morgon-Tidningen – två oförglömliga politiska kåsörer – och uppleva – kanske man någon gång också blev retad – Herbert Tingstens sprudlande temperament, fighteranda och lysande stilistik i Dagens Nyheter. Då man tänker på detta, förstår man vilken utarmning som har skett i pressdebatten genom tidningskoncentrationen. Det får inte ske att Dagens Nyheter blir ensam på täppan på morgonen här i staden, och det vill den heller inte bli. Motsvarande resonemang kan föras om lägena i Göteborg och Malmö och i en rad landsortsstäder.

Mot det ökade stödet till andratidningarna och beloppens storlek har ingen som helst invändning rests i utskottet. Moderaterna och folkpartiet har visserligen kritiserat presstödet konstruktion men accepterar detta i likhet med övriga partier som ett provisorium.

Moderaternas tilläggsyrkanden gäller dels kritik mot kopplingen annonsskatt-presstöd, dels krav på att provisoriets varaktighet begränsas till att gälla längst intill utgången av år 1973. I följd avvisade moderaterna propositionen och ville efter snabbutredning ha nytt förslag redan från föregående höst. Det nya är alltså att moderaterna dels accepterar provisoriet, dels avvaktar nytt förslag i riksdagen 1973. Utskottet vill inte på detta sätt tidsbegränsa utredningens arbete. Så till vida tillmötesgår dock konstitutionsutskottet moderaternas önskemål att utskottet uttalar sig för att den del av presstödsenkungörelsen som behandlar första- och andratidningar på utgivningsorter, där konkurrensförhållandena

Onsdagen den
24 maj 1972

*Skatt på reklam,
m. m.*

bedöms vara jämförbara, av utredningen om möjligt skall behandlas med förtur.

Inför utskottet har företrädare för folkpartiet sagt att det bygger sitt ställningstagande på en helt annan filosofi i dessa frågor än de tre partier gör som har bildat utskottsmajoriteten. Jag har haft svårt att utröna vad folkpartiet egentligen syftar till med sin mångordiga reservation och med de än omfångsrikare aktstycken som återfinns i de motioner som man hänvisar till. Jag blir än mer fundersam efter herr Ahlmarks uttalande. Han säger dels att folkpartiet i huvudsak accepterat förslagen, dels att han betraktar framläggandet av dessa förslag som ett bottenmärke i svensk politik. Jag skall dock söka bemöta några av de synpunkter som herr Ahlmark tog upp i sitt anförande.

I folkpartiets motion söker man dra upp de centrala skiljelinjerna mellan regeringen och folkpartiet i den grundläggande synen på samhällets presspolitik. Enligt herr Ahlmarks uppfattning skulle regeringens linje vara att, som han uttrycker sig, klämma åt tidningar som bär sig för att kunna ge direktstöd åt mindre konkurrenter.

Min uppfattning är att man, om man summerar debet och kredit i samhällets presspolitik – och då bör man också ta hänsyn till de inte minst för förstatidningarna fördelaktiga samdistributionsrabatterna, som enligt propositionens och utskottets förslag fördubblas, samt momsbefrielsen på abonnemang m. m. – tvärt emot vad herr Ahlmark och motionärerna påstår kan hävda att regeringen och riksdagsmajoriteten genom en serie av åtgärder under senare år har lyckats stärka de tidningar som har det svårt utan att samtidigt skada lönsamheten för de välbärgade tidningarna.

Ser man på annonsprisutvecklingen för 1971, finner man att konjunktursvackan den här gången varit ovanligt djup och i förening med prishöjningar liksom tidigare främst drabbat andratidningarna, medan förstatidningarnas minskning på hela året, i varje fall i landsorten, varit obetydlig eller i vissa fall obefintlig. Det kan nämnas att A-pressen, som har flertalet andratidningar inom landsortsområdena, under 1971 minskade i annonsvolym inom dessa regioner med 12,5 procent, medan Förenade landsortstidningar, som i sig rymmer flertalet förstatidningar, minskade med 6,5 procent.

Låt mig ta ett lokalt exempel för att nu inte syssla med retorik liksom herr Ahlmark utan med faktiska förhållanden.

I Östergötland har annonsutvecklingen medfört att märkesvaruannonsörerna av en total annonsering omfattande 2 999 spaltmeter under 1971 satsade 410 meter på andratidningen Folkbladet i Norrköping. Samtidigt annonserade samma annonsörer i Norrköpings Tidningar inom ett utrymme av 1 254 spaltmeter och beställde slutligen hos Östgöta Correspondenten i Linköping placering för 1 335 spaltmeter annonser. De båda förstatidningarna ökade sammanlagt med 7 spaltmeter eller höll status quo. Andratidningen minskade med 212 meter eller med 34 procent.

Slutsatsen av detta, som är ett ganska typiskt exempel från de 20 orter där det fortfarande utkommer mer än en tidning, blir att förstatidningarna fått en bromsning i sin expansion, medan hela tillbakagången

Onsdagen den
24 maj 1972

*Skatt på reklam,
m. m.*

fallit på andratidningen.

För andratidningen har dock genom produktionsbidraget nettoeffekten på intäktssidan blivit positiv i förhållande till andra år.

Det är i en utvecklingsprocess som den beskrivna som tidningsdöden ofta skördat sina offer. För att motverka konsekvensen av årliga annonsprishöjningar, större i procent än annonsskatten, vilken utgått med mellan 4 och 5 procent av intäkterna – inte framkallade av finansministern, utan av de förstatidningar som har monopol över prishöjningen – behövs sannerligen ett presstöd.

Låt mig ta ytterligare ett exempel – nu talar jag om den totala annonsvolymen. Under 1971 har annonsörerna styrt 12 700 spaltmeter annonser till de Smålandsregioner som täcks av Jönköpings-Posten och Smålands Folkblad. Av denna annonsvolym har ungefär 9 200 spaltmeter gått till förstatidningen Jönköpings-Posten, medan andratidningen Smålands Folkblad fått något över 3 500 spaltmeter. I pengar betyder detta i runda tal att Jönköpings-Posten enbart i annonsintäkter fått omkring 12 miljoner kronor, medan Smålands Folkblad fått ca 4 miljoner kronor. Det är alltså en skillnad bara i annonsintäkter på i runt tal 8 miljoner kronor.

Det är mot den bakgrunden man skall se det produktionsbidrag som tilldelas andratidningar för att ge dem en chans att överleva. Man bör ställa bidraget till Smålands Folkblad på 750 000 kronor mot skillnaden i annonsintäkter på tidningarna i Jönköping, som är 8 miljoner kronor. Efter inbetalningen av annonsskatt blir den skillnaden ca 7,5 miljoner kronor.

Egentligen har herr Ahlmark, och före honom Gunnar Helén i folkpartiets motion, då de talar om att hjälpa ekonomiskt behövande tidningar utan att skada de väletablerade pressorganens integritet och utvecklingsförmåga, utan närmare analys snuddat vid ett problem, ja ett dilemma, inom en bransch som vid sidan om affärsverksamhet gör anspråk på att fylla en viktig kulturell och demokratisk funktion.

Svenska Dagbladets chefredaktör, Sven Gerentz, som jag citerade i ett tidigare sammanhang, har angivit problemet på ett betydligt djupare sätt än i någon av folkpartiets motioner eller i herr Ahlmarks bombastiska formuleringar, då han skriver att vad spörsmålet gäller är att definiera den ram inom vilken tidningsföretagen fritt och effektivt skall få konkurrera utan att följderna blir att flera lokala och regionala faktiska pressmonopol skapas.

Jag vill vitsorda inför kammaren att man bland tidningsmän, både på ekonomi- och på publicistsidan, tar betydligt allvarigare på de här frågorna än ledamöterna måhända föreställde sig då de kanske tyckte att tidningarna litet väl måttlöst talade i egen sak under stormen kring annonsskatteförslaget. – Detta sagt utan att jag personligen tar tillbaka ett ord av vad jag själv hävdade av kritik mot vad jag betraktar som en olycklig sammankoppling av en annonsskatt och ett presstöd. Jag vidhåller den kritiken, samtidigt som jag emellertid konstaterar att debatten i flera lägen gjort nytta: det har gjorts betydande modifieringar i propositionerna i förhållande till tidigare uttalanden. Särskilt värde fäster jag vid att annonsskatten frikopplats från reklamskatten i

övrigt. Detta bör göra det möjligt för finansministern att undvika framtida uppräknings av annonsskatten, åtminstone under den tid då pressens förhållanden utredes.

Jag framhöll förra året – och jag vet att många inom branschen känner precis som jag – att tidningarnas position i den här debatten hade varit betydligt bättre, om man klarare hade erkänt det problem som uppstått genom att de till 60–70 procent lever på annonser. Det är viktigt, inte minst för förstatidningarnas utgivare, att inse att då de gått till storms mot förslaget om annonsskatt har de ett moraliskt ansvar för att själva vilja medverka till att hindra tidningsdöd genom att tillämpa en prispolitik som gör det möjligt för annonsören att bredda kontakterna även till andratidningarnas läsare, samtidigt som tidningsläsarna får betala ett något högre pris än den cirka halva summa av det belopp tidningen kostar att tillverka som de nu ofta betalar. På så sätt medverkar konsumenten till att säkra sin frihet att välja bland många åsiktsdifferencierade tidningar.

Jag kommer här in på den typ av problem som jag anser angeläget att den av finansministern aviserade pressutredningen skulle syssla med vid sidan av huvudfrågan att säkra ett långsiktigt selektivt stöd. Departementschefen uttalar att utredningen bör undersöka rationaliseringsmöjligheterna inom pressen, bl. a. i fråga om samarbete på produktionsidan, och utskottet instämmer däri. TU har i sitt yttrande gått längre och understrukt att man bör ge en vid syftning åt frågor av denna art. Bl. a. kan man förutsätta samarbetsåtgärder för att exempelvis utlånade medel från Pressens lånefond skall kunna bli väl använda även av företag som saknar egen expertis på såväl den tekniska som den statistiska och den marknadsmässiga sidan.

Civilekonom Birger Waller har i ett intressant inlägg i tidningen Marknaden erinrat om att tidningarna fortfarande lever i en helt konventionell total konkurrens med varandra. Man konkurrerar med teknik, ekonomi, med annonsförsäljning och med produkten tidningen som sådan. Samdistribution är regel, det är sant, men det gäller att nå längre i en samverkan, som kommer både läsare och annonsörer till godo. Man kan se, säger Waller, hur konturerna till en teknisk samverkan i Stockholm växer fram under stora vändor. Men en samverkan inom annonsförsäljningen är väl knappast ens påtänkt. Det naturliga för orter med flera tidningar måste dock vara, anser Waller – och den frågan kan ju alltid ställas under debatt – gemensam annonsförsäljning och gemensamt annonsinförande. Detta är naturligt för annonsören, som automatiskt får möjlighet till full marknadstäckning. Det är naturligt för läsaren, som får samma tillgång till reklamens informationer oavsett vilken tidning han väljer.

Därmed borde saken vara naturlig för tidningarna, hävdar Waller. Genom ett rationellare utbud av annonsutrymme skall båda tidningarna på en ort få bättre ekonomi och därigenom större möjligheter att konstruktivt konkurrera med den journalistiska produkten, och det är ju här och först här konkurrensen har ett berättigande enligt Waller's mening.

Det borde inte vara främmande för utredningen att till begreppet

Onsdagen den
24 maj 1972

*Skatt på reklam,
m. m.*

rationaliseringsmöjligheter även räkna dessa frågor. Likaså är det självklart att utredningens överväganden bör göras mot bakgrunden av en prognos beträffande dagspressens och andra pressgruppers roll i fortsättningen.

Vad man bör komma fram till är enligt min mening ett handlingsprogram för reell pressfrihet som ett viktigt komplement till vad herr Ahlmark så ofta talat om, den grundlagsfästa yttrandefrihet för massmedierna som massmedieutredningen har att lägga fram förslag om. Därvid kan man inte – även om det givetvis inte kan bli någon huvudsak – undgå att analysera vilken effekt som etermediernas, radions och televisionens, utveckling och framväxten av annan mediateknik kan få för pressen.

En utgångspunkt i propositionen som utskottet varit mån om att slå vakt om både i år och i fjol har varit, som också TU påpekat, att ett presstöd med nödvändighet måste utformas så att utrymmet för diskretionär prövning blir så begränsat som möjligt. Annars kan godtycke uppstå. Det har varit väsentligt att skapa sådana kriterier för presstödet att staten inte kan blanda sig i företagets interna förhållanden. Ingen inom branschen har bestritt att de fastställda, automatiskt gällande reglerna om att man bör utgå från läget på utgivningsorten vid fastställande av bidragsberättigade s. k. andratidningar har starkt underlag i vad man erfarenhetsmässigt bedömt vara viktigt då man skall fastställa olika tidningars konkurrensposition.

Givetvis uppstår tröskelproblem, och det är dessa som utskottet lagt ned en verklig kraftanstängning för att om inte helt lösa för dagen – det är omöjligt – så dock skapa förutsättningar för en snar lösning etappvis. De beslut utskottet föreslår att riksdagen skall fatta då det gäller effekten av systemet i de fall då två tidningar anses ha ett likartat konkurrensläge har stöd av centern, socialdemokraterna och moderaterna. Dessutom kan påpekas att förslaget helt svarar mot de önskemål som framförts i Tidningsutgivareföreningens skrivelse till utskottet.

Det är när jag har förfäktat dessa principer som herr Ahlmark understår sig att här hävda att jag ogenerat talat i egen sak. Finns det ingen skamkänsla hos herr Ahlmark?

Jag vill till herr Ahlmark ändå uttala glädjen att han i dag fäller detta omdöme om min person här i kammaren i närvaro av konstitutionsutskottets ledamöter. Tidigare har i folkpartipressen förekommit subjektiva versioner av vad som inträffat, då herr Ahlmark inför ett offentligt möte, enligt referat i Aftonbladet, klankat på mig. Jag är honom därför tacksam att anklagelsen riktas här i dag mot min person, så att jag får möjlighet att försvara mig. Endast för detta är jag tacksam mot herr Ahlmark.

Utskottet föreslår riksdagen ett beslut som innebär att man fastställer automatiskt verkande regler. Jag vill i detta sammanhang bemöta vad herr Ahlmark sagt om huruvida Folket skall ha stöd eller inte. Automatiskt verkande regler avgör när stöd skall utgå.

I fråga om gränfallen har jag anslutit mig till den bedömning som omfattas av 13 av utskottets 15 ledamöter. Skulle man tro herr Ahlmark så skulle jag ha lyckats att med min energiska kampanj i utskottet föra bakom ljuset inte bara mina socialdemokratiska utskottskamrater, utan

Onsdagen den
24 maj 1972*Skatt på reklam,
m. m.*

även centerns och moderaternas ledamöter. Några sådana domptöregenskaper bör man nog inte tillmätta mig.

Jag tycker för min del, i likhet med vad som har framhållits i utskottet från bl. a. moderaternas och centerpartisternas sida, att utskottets bemödanden i dessa avseenden är värda en mera uppskattande bedömning än den herr Ahlmark svarat för.

Utskottets skrivning innebär att utredningen, som tidigare sagts, med förtur skall behandla frågor som berör tillämpningen av 17 § i presstödskungörelsen. Vidare bör presstödsnämnden utan avvaktan av utredningens bedömning ges möjlighet att besluta om reducerade bidrag i den mån förhållandena ger anledning därtill. Det är precis så långt man nu kan komma, och i det fallet kan vi helt bygga på Tidningsutgivareföreningens förslag.

I förra årets debatt bad herr Ahlmark någon företrädare för majoriteten att tala ur skägget om vad det var för fel på folkpartiets förslag till komplettering av 17 § i presstödskungörelsen. Kammaren får därför ursäkta att jag något utförligare än förra året uppehåller mig vid denna punkt för att hindra mytbildning.

Den regel folkpartiet anser bör införas har refererats av herr Ahlmark. Man vill skapa en trappa som ger en förstатidning möjlighet att få samma bidrag som en andratidning i de fall där skillnaden mellan respektive tidnings sammanlagda upplaga inte överstiger 10 procent. Mellan 10 och 20 procent utgår efter vissa regler reducerat bidrag.

Detta förslag, som tillstyrks i reservationen 2, har inte kunnat vinna anslutning från branschen i dess yttrande utan hänvisas till prövning i utredningen. Orsaken till detta måste vara att den sammanlagda nettoupplagan för en tidning inte är något bra uttryck för tidningarnas konkurrenssituation. Man kan bara erinra om att tillskott av upplaga kan vara beroende av en tidnings ambition att upprätthålla en edition inom ett område trots att detta på grund av låg hushållsspridning medför betydande ekonomiska uppoffringar. Det kan väl då inte vara riktigt att ett beslut av en andratidnings ägare att bibehålla eller slopa en sådan, låt oss kalla den kulturbana skall bestämma om en förstатidning skall få presstöd eller inte. Herr Ahlmarks system utgår ifrån detta.

Hur amatörmässig folkpartiets metod att använda totalupplagan som mätare av tidningars konkurrensposition är kan belysas med det av herr Ahlmark nämnda exemplet från Gävle. Det är riktigt att skillnaden i total upplaga mellan Arbetarbladet och Gefle Dagblad är 700 exemplar, men herr Ahlmark nämner inte att Gefle Dagblad har 66 procent av sin totalupplaga i Gävle stad, medan Arbetarbladet har mindre än en tredjedel av sin totalupplaga på utgivningsorten. Detta medför att Gefle Dagblad kan använda sin höga täckningsiffra på utgivningsorten i akquisition för annonsering i det område där de största annonsörerna finns och i den mest befolkningsrika delen av utgivningsområdet. Vidare får Gefle Dagblad lägre kostnader därför att upplagan är mera koncentrerad. Det är mycket möjligt att Gefle Dagblad bör bli berättigad till produktionsbidrag men inte enligt de automatiskt verkande regler med ständigt nyskapade tröskelproblem, som herr Ahlmark föreslår. Det måste bli på så sätt som utskottsmajoriteten föreslår att prövningen av

Onsdagen den
24 maj 1972

Skatt på reklam,
m. m.

bidrag sker inom ramen för § 17. Än mer groteska bleve konsekvenserna av herr Ahlmarks rekommendation i Malmöområdet. Där skulle, som har påpekats i olika sammanhang, Sydsvenska Dagbladet tilldelas 2,5 miljoner kronor enligt folkpartiets förslag. Det rör sig om en tidning som på grund av sin koncentration till Malmöområdet har dubbelt så höga annonsintäkter som sin lokalkonkurrent – 50 miljoner mot 25 miljoner kronor – och relativt sett måste ha lägre kostnader. För Arbetet gäller att denna tidning av ideella skäl utkommer i Göteborg på grund av att den borgerliga jätten Göteborgs-Posten har slagit ut Ny Tid.

Jag kan bara säga till herr Ahlmark, sammanfattningsvis, att det är egendomligt att inte någon branschskakning person under det år som har gått sedan folkpartiet första gången lade fram sitt förslag undervisat honom om vilken vikt man inom branschen fäster vid Tidningsstatistikens geografiska spridningskartor och hur groteskt det är att tro att någon placerar annonserna ensidigt med utgångspunkt i den totala nettouppslagan och att den över huvud taget kan säga något om tidningars konkurrensposition och marknadsläge.

Det här anförandet har kanske blivit en aning för polemiskt med tanke på den faktiska stora enighet som förelegat i konstitutionsutskottet. Många uppslag har vi fört vidare till den utredning som finansministern skall tillsätta. Herr Ahlmark har emellertid provocerat mig till att ta upp en som jag hoppas konstruktiv diskussion inom ämnesråden som under 30 års arbete i pressen har intresserat mig.

Låt mig därför till sist uttala min glädje över att vi numera i både debatt och handling är på glid bort ifrån en alltför ensidig liberal pressideologi. Visst kan man, inte med en folkpartist, herr Ahlmark, men med en man som på sin tid kunde karakteriseras som liberal, åtminstone efter sitt avfall - Erik Gustaf Geijer - stämma upp en fanfar till den fria pressens ära:

”Även för den som ej lämnar sin kammare utbreder sig med ringa besvär ett panorama av hela den samtida världen. Tidens tusende tungor tala i hans öra, och han kan när som helst emottaga besök av själva tidsandan.”

Ja, sådana fanfarer är herr Ahlmark specialist på. Visst skall tusen tungor få tala. Det har också socialdemokratin kämpat för i sina ansträngningar att utbygga demokratin. Det är den enda för en demokrati värdiga linjen. Men om av olika skäl, kanske tekniska, kanske ekonomiska, vissa tungor aldrig får komma till tals, då behövs en samhällets presspolitik som har som klart utsagd uppgift att motverka marknadskrafternas utslag och garantera läsarna ett mångsidigt urval bland våra tidningar.

Med denna motivering yrkar jag bifall till konstitutionsutskottets hemställan på alla punkter.

I detta anförande instämde herr Karlsson i Huskvarna (s).

Fru andre vice talmannen NETTELBRANDT (fp) kort genmäle:

Herr talman! Herr Svensson i Eskilstuna talade i början av sitt anförande något om de tryckfrihetsrättsliga aspekterna och om den

Onsdagen den
24 maj 1972

*Skatt på reklam,
m. m.*

diskussion som fördes förra året och verkade en aning tillfredsställd över att, som han sade, inte några experter sedan dess har låtit höra av sig. Jag vill i denna fråga säga att respekten för grundlagen är så viktig att det enligt min mening aldrig får lämnas någon möda spard när det gäller att noggrant pröva grundlagsenligheten. Så snart ens en misstanke uppkommit om att grundlagsenligheten inte är helt klar, bör man göra vad man kan för att skapa klarhet.

Jag tror också att herr Svensson i Eskilstuna med tanke på vad de experter framhöll som lät höra av sig förra året måste medge att det förelåg misstanke om bristande grundlagsenlighet. Jag anser fortfarande att det är och bör vara ett oavvisligt krav i detta hänseende att verkligen söka genomlysa sådana frågor.

Enligt min mening står intresset för att respektera grundlagen och att se till att den verkligen följs inte på något sätt i motsättning till tillgodoseendet av dels kravet på en tillräcklig mångsidighet i pressen, dels kravet på att bevara sysselsättningsmöjligheterna. Men det är ju inte alls den av finansministern tillyxade modell som vi nu har haft, med en kombination av annonskatt och presstöd, som bäst tillgodoser just de kraven.

När det gäller mångsidigheten vill jag peka på att det på de platser där man inte har mer än en tidning av en färg inte händer någonting med den utformning stödet för närvarande har. Dessutom skall herr Svensson i Eskilstuna inte glömma bort de sysselsättningsproblem som utförligt redovisas i vår reservation i avsnittet beträffande reklamskatten. Det finns verkligen anledning att ta hänsyn till vilka konsekvenser för den grafiska branschen som ett beslut i den frågan kan komma att få.

Till sist, herr talman! Herr Svensson i Eskilstuna talar om den av finansministern aviserade pressutredningen. Det är fråga om ett beslut i riksdagen om tillsättande av en kommitté för detta ändamål, och det beslutet är vid det här laget ett år gammalt. Anser inte herr Svensson i Eskilstuna att det är angeläget att hos finansministern efterlysa ett besked om tillsättandet av denna utredning? Har man inte förhalat den frågan tillräckligt?

Herr AHLMARK (fp) kort genmäle:

Herr talman! Det var en väldig skillnad mellan ord och handling i herr Svenssons i Eskilstuna uppträdande i det senaste anförandet. Han sade att vad han och hans parti hade talat för var pressens styrka och sysselsättningen i grafiska branschen osv. Men om några timmar skall han och hans parti rösta igenom en reklamskatt som kommer att driva människor till arbetslöshet just i den grafiska industrin. Han beskyller oss för att inte vara intresserade av sysselsättningen där, medan han själv kommer att vara med om beslut som kommer att öka arbetslösheten på den här sektorn.

Olle Svensson frågar retoriskt gång på gång: Vad är då folkpartiets pressfilosofi? Den har förts fram i en rad av våra motioner, reservationer och debattinlägg. Den är: *Försvaga inte tidningar som går ekonomiskt hyggligt, stärk tidningar som inte går bra.* Det innebär nej till annonskatt och nej till reklamskatt. Det innebär ja till ett rättvist och rimligt

Onsdagen den
24 maj 1972

*Skatt på reklam,
m. m.*

utformat presstöd. Jag tror att det är tjugonde gången som jag har sagt detta från den här talarstolen.

Men ändå har Olle Svensson inte förstått att de två linjerna hänger ihop: att å ena sidan inte försvaga tidningar som går hyggligt och å andra sidan stärka tidningar som inte går bra. Man kan därför inte säga: "Ja, men jag är för presstöd, alltså är jag för oberoende tidningar", om man samtidigt gröper ur den ekonomiska styrkan ur andra tidningar genom en annonskatt och vidare minskar reklamintäkterna också för andratidningarna och gör dem mera beroende av subventioner.

Nu argumenterar Olle Svensson genom att visa upp en rad siffror om hur annonskatten har verkat negativt för förstатidningarna, men kanske framför allt negativt för andratidningarna. Just det! Det är just på grund av annons- och reklamskatten som herr Svenssons parti med alltför stort bistånd har drivit igenom som man inte kan stå och tala sig varm för pressens oberoende och för starka tidningsföretag, när man samtidigt trycker på ja-knappen när det gäller annons- och reklamskatt.

Vidare säger Olle Svensson: Men vi vill lämna så litet utrymme som möjligt för diskretionära beslut. Utmärkt! Varför inför ni då en regel som ger en utomordentligt stor möjlighet just för diskretionära beslut? "Reducerade bidrag skall utgå i den mån förhållandena ger anledning därtill" – jag tror att det är den exakta formuleringen. "Reducerade bidrag"? Hur mycket reducerade? Till 2 miljoner, 1,5 miljoner, 1 miljon, 200 000? "I den mån förhållandena ger anledning härtill"? Vilka förhållanden avses: total upplaga, upplaga på utgivningsorten, annonsvolym?

Det är ett totalt godtycke som kan komma att bli följden i presstödsnämnden, därför att man nu, tvärtemot Olle Svenssons allmänna riktlinjer, skall genomföra rätt för diskretionära beslut i en väldig omfattning.

Vad slutligen beträffar Olle Svenssons egen person förde han vid första sammanträdet i utskottet en väldig polemik mot tanken att vi skulle införa en regel som skipar mer rättvisa mellan tidningar som ligger varandra nära. Andra sammanträdet var han, för att fånga in något annat parti, tvungen att gå med på detta beslut som medger diskretionära prövningar. Olle Svensson, detta är icke bra, om man är beroende av dessa beslut som chefredaktör för en tidning.

Herr SVENSSON i Eskilstuna (s) kort genmäle:

Herr talman! Jag noterar den ändrade tonen i herr Ahlmarks andra inlägg med stor tillfredsställelse. Debatt lönar sig, som det är sagt.

Till fru andre vice talmannen vill jag säga att tryckfrihetsförordningen och dess grunder är en viktig sak. Jag tillhör själv massmedieutredningen och har alltså uppdrag att utforma en ny massmedielag. Men jag känner ju till att tryckfrihetsförordningen utgår ifrån att hinder inte får resas mot tidning på grund av denna tidnings innehåll. Det finns inte något i den här utformningen av förslaget som tyder på att förslaget skulle innebära sådant hinder. Men jag skall gärna återkomma till det; herr Molin skall ju närmare beröra de här frågorna.

Vidare kom herr Ahlmark in på de reflexioner som jag gjorde med

anledning av hur det i praktiken kan ställa sig beträffande relationerna mellan första- och andratidningar. Det förhåller sig som jag sade, herr Ahlmark, att det ni gått till storms mot i annonsskattedebatten är jämförbart i fråga om verkningarna med den monopolprissättning som är efter år med samma styrka har riktats mot andratidningarna och som har lett till den beklagliga utvecklingen mot en tidningsdöd som vi har fått bevittna.

Jag försökte ange några lösningar, och jag hoppas också att herr Ahlmark nu när han blivit mera försiktig i anden skall i fortsättningen slå vakt om ett selektivt stöd. Jag stärktes i de tankarna då jag lyssnade till fru andre vice talmannen när hon höll sitt första anförande. Då sade hon: Presstödet bör göras om från grunden. Nej, det räcker inte, som herr Ahlmark säger, med vackra ord om fria tidningar. Om vi skall kunna göra något verkningsfullt i den här situationen, behövs det ett selektivt presstödet. Det visar mina exempel ifrån Östergötland och Småland.

Vidare vill jag säga att herr Ahlmark är nog en aning inbilsk, då det förhållandet att jag tillsammans med flertalet övriga i konstitutionsutskottet underkänt herr Ahlmarks metod att klara problemet med 17 § ger honom anledning att moralisera över mitt beteende och tillskriva mig smutsiga motiv. Är det inte enklare att länka sig att vi inom utskottet gemensamt bedömt metoden som omöjlig?

Fru andre vice talmannen NETTEI.BRANDT (fp) kort genmäle:

Herr talman! Herr Svensson i Eskilstuna säger med anledning av tryckfrihetsförordningens bestämmelser att hinder inte får resas mot tidning på grund av denna tidnings innehåll, att det inte finns någonting i de nuvarande bestämmelserna och inte heller i det nya förslag som ligger på bordet som innebär sådant hinder. Nej, jag är medveten om det och här upprepar jag det uttalade förtroende som jag uttalade i mitt första anförande för presstödsnämndens ledamöter, inte minst för dess ordförande och sekreterare. Det är alltså ingen kritik men det jag säger drabbar hela presstödsnämnden och även mig, nämligen att ingen kan garantera vad det finns för motiv i bakhjärnan, då man går att besluta, vad det medvetet eller omedvetet är för tankar som styr, när man har så väldigt vida ramar som onekligen finns för presstödsnämndens verksamhet.

Jag skall inte nu ta upp själva sakfrågan, tryckfrihetsfrågan, i en sista kort replik; det finns inga möjligheter till det. Men jag tycker att det är ett angeläget intresse att i alla frågor – det gäller inte bara den här – när det finns en minoritet som vill ha en utredning gjord, inte minst vad beträffar så viktiga frågor som grundlagsenigheten, att gå in för att sådana önskemål respekteras och att utredningen blir gjord.

Vidare vill jag, herr talman, ytterligare med anledning av det som herr Svensson i Eskilstuna sade om att presstödet behöver göras om från grunden, säga att jag verkligen har den uppfattningen och fått den befast efter att de här reglerna har verkat under ett år. Det finns inga möjligheter att komma fram på ett vettigt sätt, när man låtsas att det är ett selektivt stöd, medan det i själva verket inom vissa selektiva ramar är ett generellt stöd. Det blir så egendomliga konsekvenser av det. Herr

Onsdagen den
24 maj 1972

Skatt på reklam,
m. m.

finansministern har ju ändå inte, dess bättre vill jag gärna säga, gått in för att man skall ställa stödets storlek i direkt relation till hur förlustbringande företagen är. Det skulle dock vara ett verkligt selektivt stöd. Men om man skall halta på det här sättet, både ta hänsyn till den ekonomiska ställningen och blunda för den, blir det mycket egendomliga effekter.

Det är inte bra att fortsätta på det sättet. Det är jag övertygad om, herr talman.

Herr AHLMARK (fp) kort genmäle:

Herr talman! En dominerande linje i herr Svenssons i Eskilstuna inlägg var att det inte skall finnas regler som ger utrymme för diskretionära beslut. Samtidigt har han framför allt pläderat just för diskretionära beslut vad gäller Gefle Dagblad, Arbetarbladet, Folket, Eskilstuna-Kuriren, Dala-Demokraten, Falu-Kuriren etc. Jag anser att det är fel att vara den drivande i polemiken mot de alternativa regler som folkpartiet har föreslagit, när man själv är beroende av att de reglerna inte införs.

När man sitter som chefredaktör för tidningen Folket, skall man inte vara den som kritiserar de regler som skulle skapa en ökad rättvisa i Eskilstuna. Det är klart att detta inte är ett jäv formellt, men det är ett jäv reellt. Man kan då inte skylla på att andra har samma mening. Om man i en kommunal nämnd, där man är jävig, skulle skylla på att andra tycker likadant som man själv, skulle man bli utskrattad. Man bör ligga lågt, när man i sin civila yrkesverksamhet har ett intresse av ett visst beslut, just för att slippa diskutera vilka motiv man har haft.

Det som herr Svensson i Eskilstuna angriper mig för är att i Gävle skulle folkpartiets regler verka litet egendomtligt. Gefle Dagblad ges ut i 700 fler exemplar än Arbetarbladet. Men, säger herr Svensson i Eskilstuna, Gefle Dagblad har så fin spridning i Gävle, så det är inte rimligt följa vår linje. Det innebär i klartext att Arbetarbladet skulle kunna bli betydligt större än Gefle Dagblad och ändå få 2,5 miljoner kronor, medan Gefle Dagblad inte skulle få någonting utan bara drabbas av annonskatt.

För att klara den här debatten säger herr Svensson i Eskilstuna att "reducerade bidrag" kan lösa det problemet. Det löser inte alls problemet. På vilken grund skall man i så fall besluta om bidrag till Gefle Dagblad? Skall man gå efter den totala upplagan? Nej, det har herr Svensson i Eskilstuna avvisat. Är det upplagan i Gävle som skall vara avgörande? I så fall — hur stor får den vara och därmed gapet mellan tidningarna? Är det annonsutvecklingen i de båda tidningarna? Är det tidningarnas bokslut man skall gå efter?

Eller är det något slags allmän skönsmässig bedömning som man skall göra i en så pass splittrad styrelse som tidningsnämnden?

Nej, herr Svensson i Eskilstuna, går man emot diskretionära beslut, måste man också gå emot majoriteten i konstitutionsutskottet. Låt oss ha klara regler framför godtycke. Låt oss rösta på reservationen 2.

Herr SVENSSON i Eskilstuna (s) kort genmäle:

Herr talman! Vilka automatiskt verkande regler man än inför — sådana har ju införts nyligen efter beslut av riksdagsmajoriteten — så

krävs diskretionär prövning beträffande tröskelfallen. Herr Ahlmark har själv anslutit sig till 17 §, som innebär att man skall kunna ge bidrag då en förstädning inom ett område har motsvarande svårigheter som en andradning. Det är den regeln som vi här har byggt på.

Det förslag som folkpartiet har lagt är automatiskt verkande - det är riktigt - men man kan inte ta vilka groteska regler som helst bara för att de är automatiskt verkande. I Malmöområdet skulle det innebära att Sydsvenska Dagbladet, som har mer än 50 miljoner kronor i annonsintäkter, genom detta beslut skulle få 2,5 miljoner kronor. Arbetet har för närvarande 25 miljoner kronor i annonsinkomster. Detta visar att reglerna är helt orimliga. Jag vet att herr Ahlmarks utskottskamrat, herr Nelander, har precis samma uppfattning som jag, att man på detta sätt förstärker Sydsvenska Dagbladets ställning gentemot exempelvis Trelleborgs Allehanda. Då tycker jag liksom fru Nettelbrandt att det förslag som framförs i motion nr 1599 år 1972 och gäller förstädningar och som bl. a. herr Carlshamre stöder är betydligt vettigare.

Sedan detta om jäv. Det är intressant detta nya att det skall vara jäv mot folk som företräder en viss branschsakenskap. Skall det vara jäv mot herr Hovhammar, när han pratar om sina branschproblem i näringsutskottet? Skall det vara jäv mot herr Fälldin, då vi fastställer subventioneringen av färköttet till 2 kronor per kilo? Herr Ahlmarks resonemang på dessa punkter är helt orimligt.

Herr SCHÖTT (m) kort genmäle:

Herr talman! Debatten här den senaste stunden har enligt min mening klart utvisat att presstödet är behäftat med allvarliga fel och att det därför finns all anledning att den utredning som riksdagen en gång beslutat om nu äntligen tillsättes. Dess arbete bör, som vi framhållit i vår motion, bedrivas så snabbt att reglerna för det nuvarande stödet endast skall gälla längst intill utgången av år 1973.

Det finns alltså anledning att rösta med vår reservation, nr 1, som kräver en snabb utredning, så att vi kan få fram nya bestämmelser att gälla senast fr. o. m. årsskiftet 1973-1974.

Herr finansministern STRÄNG:

Herr talman! När jag suttit och lyssnat på debatten här i dag, har jag funnit att åtskilligt av vad som sagts har anknytning till den debatt vi hade för ett år sedan.

Vad som delvis är nytt är beskedet om - och där vill jag svara herr Schött direkt - att den mer omfattande pressutredningen skall tillsättas. Det gjordes ett uttalande för ett år sedan om att man skulle tillsätta en utredning, som närmare skulle se över stödformerna. Jag har väl uppburit ett visst klander i en del inlägg här i dag för att denna utredning inte har satts till. Jag tror emellertid att man inte har tappat bort någonting genom att man väntat med den. Dels behövde vi erfarenheter från ett års tillämpning, dvs. pressnämndens erfarenheter av de regler som riksdagen fastställde för ett år sedan, dels har faktiskt under den allra senaste tiden aktualiserats en del nya frågor, som jag inte är säker på att man varit beredd att ge den för ett år sedan beslutade utredningen mandat att

behandla. Jag länkar närmast på det produktionssamarbete som under de senaste månaderna har blivit aktuellt och som jag tycker är värt ett övervägande i den större och mera omfattande utredning som nu kommer att tillsättas. Slutsatsen av detta, herr talman, är att jag inte tror att man har tappat bort någonting. Utredningen kommer att tillsättas. Det finns möjligheter att skriva utförligare direktiv för den, och den kommer att få en allsidig sammansättning av både parlamentariker och representanter för pressen.

Vi behandlar här i dag två utskottsbetänkanden, som intimt hänger samman med varandra. Det senaste meningsutbytet hade väl i alldeles exceptionell grad en slagsida, då man uteslutande talade om presstödet men inte sade någonting om finansieringen av det presstödet som man har nått en så i och för sig glädjande enighet om. KU:s ledamöter är, om jag fattat utskottsbetänkandet rätt, samtliga ense om att ett presstödet bör finnas. Det nu utgående presstödet bör förstärkas i den omfattning som här föreslås från regeringens sida. Det finns ett par reservationer. Den första från moderaterna om att man bara skall binda sig för ett år är kanske lovvärd, om man tror att den kommande pressutredningen inom ett år skall vara beredd att lägga fram ett nytt förslag. Jag tror det knappast. Det är möjligt att man från moderaternas sida om ett år får lov att prolongera sin accept ytterligare ett år framöver i avvaktan på ett utredningsresultat, i avvaktan på remissbehandling, i avvaktan på en propositions utarbetande. I sak har jag emellertid fattat moderaternas ståndpunkt på det sättet att de har talat om den här tidsförskjutningen mer å dragande kall och ämbetets vägnar, men att de i själva sakfrågan – som den föreligger i dag – inte har några erinringar.

Reservationen från folkpartiet har i den här debatten, som jag gärna vill kalla en specialistdebatt mellan herr Olle Svensson i Eskilstuna och herr Ahlmark, fått för stora dimensioner, enligt min uppfattning. Herr Ahlmark företräder en reservation där det heter att man via en matematisk formel skall kunna klara av de svårigheter som vi möter bl. a. i Gävle, som har anförts såsom ett skolexempel. Jag tror inte man kan klara det med en matematisk formel. Det kommer fortsättningsvis att uppstå problem, funderingar, kritik och klander, och jag tyckte att Olle Svensson i sitt inlägg klart verifierade att man inte på det sättet når några lösningar som står utanför all kritik.

Nu har utskottet föreslagit att den sittande presstödsnämnden bör få hantera denna fråga. I nämnden finns representanter för riksdagens olika partier tillika med ytterligare tre personer, som är erkänt otadliga, objektiva och ganska sakkunniga i den här frågan. Man har sagt: Vi gör en skrivning i betänkandet där vi fäster nämndens uppmärksamhet på att den inte längre är så hårt bunden av fjolårets regler utan har större möjligheter att laga efter läglighet i de olika fallen. Jag tycker man kan ha det förtroendet för presstödsnämnden och för de parlamentariker som tillhör den, och utgå från att de efter bästa förstånd skall hantera frågorna med hjälp av den uppmjukning av statuterna som konstitutionsutskottet nu har föreslagit och som jag utgår från att riksdagen är beredd att anta. Därför förstår jag inte riktigt den mycket intensiva debatten om den diskretionära prövningen eller de matematiska formlerna. Per

Onsdagen den
24 maj 1972

*Skatt på reklam,
m. m.*

Ahlmark för väl ändå i långa stycken en debatt för debattens egen skull. Jag tror att nämnden kommer att hantera det hela på ett vettigt sätt.

Sedan har herr Ahlmark en benägenhet att komma tillbaka till vissa uttryck som han inte gillar. Han citerade mig under fjolåret. Jag skulle vid något tillfälle ha sagt att man klämmer åt de större och mer profitabla tidningarna med den här annonskatten som vi fattade beslut om i fjol. Han ändrade sig sedermera och sade att det var någonting jag skulle ha sagt i televisionen i samband med en intervju. Så småningom kom han fram till att han hade läst det i Pressens Tidning, som hade citerat vad jag skulle ha sagt i televisionen.

Jag måste bekänna att jag egentligen inte har brytt mig om att forska i de här akterna. Nu är det möjligt att ett sådant här svar från min sida kan vara betingat av hur frågan ställdes. Jag tycker att problemet är för litet för att jag skall ägna tid åt att forska i det. I själva verket är det nämligen inte fråga om något åtklämmande av större och i ekonomiskt avseende mer framgångsrika tidningar, utan tidningarna fungerar i allt väsentligt, som Gunnar Hedlund sade för ett år sedan, som uppbördsmän åt staten när det gäller annonskatten. Det är annonsörerna som i vanlig ordning får betala, och om annonsörerna är beredda att betala eller inte avgör i allmänhet konjunkturutvecklingen.

Många har exercerat med siffror i den här debatten och gjort jämförelser mellan hur det var 1969 och 1970 och hur det blev 1971. Av det har man dragit slutsatsen att det nog var annonskatten som ställde till nedgången i annonsvolymen. Nu hade vi en exceptionell efterfrågekonjunktur under 1969 och 1970, och följaktligen låg det väl naturligen till på det sättet att de som hade något att sälja var intresserade av att bjuda ut sina varor när folk ville köpa. Därför var det inte överraskande att även annonsvolymen svällde. Den här konjunkturen vände sig till sin motsats 1971 med den verkan det hade på annonseringen.

Tittar man litet närmare på utfallet 1971 visar det sig att annonsnedgången även under första halvåret 1971, när vi inte hade någon annonskatt, var ungefär 14 procent på alla tidningar i genomsnitt. Någon nämnvärd förskjutning under andra halvåret, när annonskatten infördes, är det svårt att utläsa ur siffermaterialet. Om man lugnar sig litet grand och avvaktar den uppgång i efterfrågan som vi ganska väl kan avläsa just nu, har jag den personliga uppfattningen att utvecklingen kommer att vända igen. Dessutom har man, som det har erinrats om i denna debatt, från tidningarnas sida i allmänhet höjt priserna på annonserna varje år med ungefär samma belopp som annonskatten uppgår till. Om jag inte minns fel — men här tar jag, herr talman, uppgifterna kanske litet lättsinnigt ur minnet — har jag sett i någon tidning under de senaste veckorna att tidningarna på ny kula är ute för att göra en viss justering av annonspriserna. Det skulle således innebära att man bedömer efterfrågan vara sådan att man kan göra detta.

Skall jag offra några ord åt det där om att klämma åt de större tidningarna så vill jag framhålla, att det måhända också blir litet mindre vinster för de allra största tidningarna, som via den gamla regeln om annonsspiralens resultat och effekter har gjort vinster på de smärre tidningarnas bekostnad på ett aldeles orimligt sätt. Den stora tidningen

när den stora läsekreten. Den stora tidningen kan i konkurrensen om annonsörerna offerera sitt utrymme till lägre pris än den lilla tidningen – och jag vill minnas att det var Olle Svensson som i sitt inlägg anförde hur man via denna annonsfinansiering kan bjuda prenumeranterna ett pris som i stort sett är hälften av vad det rimligen borde vara om man inte hade den enorma vinsten på annonseringen. När denna inbördes orättvisa mellan tidningarna finns behöver man inte klaga över hövan om annonsskatten skulle innebära en viss restriktion för de allra största tidningarna, som också har de stora och de många annonserna. Jag tror att det blir en relativt liten effekt, eftersom tidningarna – som sagt – fungerar mer som uppbördsmän för en pålaga som andra än tidningarna i sista hand tar. Men om skatten skulle ha någon liten effekt tycker jag att man egentligen inte behöver gråta över det.

Jag har sagt på ett offentligt möte – och jag kan säga det också här – att även om man inom kretsen av tidningar talar om hur angeläget det är att brödrakretsen inte förminskas och därför gärna i spalterna faller en och annan tår vid graven när någon tidning läggs ned är man emellertid mycket angelägen om att snabbt ta hand om och skifta dödsboet, dvs. ta hand om prenumeranterna just till den egna tidningen, om man slagit ut någon kollega.

Ni kan säga att det här är ett ganska rått språk, men jag tror att det ligger en hel del i denna min precisering av ett problem. Situationen har ju varit den – och det har anförts här i debatten – att om vi inte gått in med presstödet i fjol, skulle åtskilliga smärre tidningar ute i landsorten inte ha överlevt 1971 och 1972.

Nu räcker det inte med vad som gjordes i fjol. Annonsskatten ger kanske inte, i den konjunktur som vi nu har bakom oss, fullt ut de 38 miljoner kronor som vi räknade med att den skulle ge. Intäkterna från annonsskatten räcker inte för att definitivt klara pressens problem.

För regeringen framstod situationen som sådan att om det inte görs någonting ytterligare så är det inte bara småtidningar som får säga adjö till tillvaron. Den största konservativa tidningen här i huvudstaden hade ingen möjlighet att överleva 1973 med mindre än att presstödet förstärktes. Den näst största folkpartitidningen i Göteborg var förmodligen i samma situation, och jag tror till och med att centerpartiets största tidning, nere i Malmö, börjat se allvarligt på situationen, om det inte skett en förstärkning av presstödet.

Det kan alltså inte sägas att man plockar ut tidningar med den ena eller andra politiska meningsriktningen och försöker måna om dem. Risken för tidningsnedläggning har gått så långt att situationen varit enahanda för praktiskt taget alla pressorgan, även med bortseende från partibeteckningen – naturligtvis med några specifika undantag. Därför behöver man inte göra den här historien partipolitisk. Man kan göra den till vad den skall vara, nämligen en fråga om ett presstöd för att hålla den allmänna fria nyanserade politiska samhällsdebatten vid liv.

Men då räcker det inte att göra aldrig så värtaliga utläggningar om detta, herr Ahlmark. Det räcker inte med att i retoriken svinga sig upp till höga höjder, om man inte är beredd att betala vad det kostar. Från oppositionens sida har ju inte nämnts någon alternativ finansieringskälla.

Onsdagen den
24 maj 1972

*Skatt på reklam,
m. m.*

Den enda finansieringskällan vi har är att komplettera den gamla annonsskatten med reklamskatt och då få in de 50 miljonerna som här skall fördelas med ytterligare ca 30 miljoner till producentstöd, i runt tal 10 miljoner till ett utökat distributionsstöd och de sista 10 miljonerna till det ökade partistöd som jag förmodar att kammaren i stor enighet kommer att votera igenom. Eftersom presstödet har den politiskt nyanserade samhällsdebatten som motiv för sin tillkomst, anser jag att man kan anföra samma motiv för partistödet.

Men allt detta måste finansieras, och det är bara regeringen och de som i utskottet ställer sig bakom regeringens finansieringsförslag som har haft tillräckligt med kurage för att inse det enkla sammanhanget att vill man leva upp till allt vad man så värtaligt presenterar, så uppkommer det också en fråga om att betala räkningen. Och den räkningen måste betalas. Man kan inte säga: Ta det på den allmänna budgeten, ta det med utökad statlig upplåning.

Med undantag för vissa syndafall under den här riksdagen vill jag ändå ge oppositionen ett relativt välvilligt erkännande på en punkt, nämligen att man har ansträngt sig för att söka hitta andra finansieringsvägar när man har velat föreslå något mer än regeringen. På denna punkt har man sorgfälligt hoppat över det trista inslaget i det hela. Med oförskräckt humör yrkar man på dessa 50 miljoner kronor, och sedan talar man inte ett dugg om hur de skall skaffas fram.

Eftersom det är regeringens och kanske i exceptionellt hög grad regeringens finansministers uppgift att ägna sig åt sådana triviala ting som att skaffa pengar till vad vi vill genomföra, har jag inte kunnat ta lika lättsinnigt på den frågan. Då ansåg jag av naturliga skäl att när riksdagen med ganska stora majoriteter under fjolåret - det var ju mitt eget parti, det var centerpartiet och det var vänsterpartiet kommunisterna - var ense om att annonsskatten skulle införas som en finansieringskälla, var det lämpligt att komplettera den ur konkurrensneutralitetens synpunkt med den reklamskatt som annonserades under fjolåret.

Jag sade mycket bestämt från talarstolen, där jag behagade ställa mig under fjolårets debatt, att detta bara är en början; annonsskatten kommer att efterföljas av en reklamskatt; det är orimligt att begära att bara tidningarna skall ta skattebelastningen, och all annan med tidningarna konkurrerande reklam skall slippa undan. Jag hade vid det tillfället en bestämd känsla av att inte bara vpk utan även centerpartiet delade den uppfattningen.

Jag skall inte ge mig in i något försök till psykologisk analys om vad som hänt under det senaste året, när jag menar att den logiska slutsatsen borde ha varit att centerpartiet hamnat på reklamskattens sida, men det gör man inte. Jag har bara att konstatera bristen i logiken. Men jag är besviken på centerpartiet eftersom våra diskussioner och förhandlingar i fjol gav mig stark anledning räkna med att centerpartiet skulle följa med även när det gällde reklamskatten.

Att remissbehandlingen av reklamskatten blivit negativ är i och för sig inte överraskande. Där hördes ju alla som sysslar med reklamverksamhet i en eller annan form, och de var inte intresserade av att få en reklamskatt. Det var helt naturligt.

Onsdagen den
24 maj 1972

Skatt på reklam,
m. m.

Om man går igenom remisslistan var det egentligen bara statens konsumentråd men det var inte så "bara" för rådet representerar ändå de svenska konsumenterna – som var berett att säga ja till förslaget. Landsorganisationen sade ja till förslaget men med en erinran om att det borde finnas något överklagningsinstitut, om man i något speciellt fall skulle ha svårigheter med tolkning av lagtexten. Jag skrev in i propositionen att i mycket begränsade fall och när absolut synnerliga skäl så föranleder, skulle det finnas möjlighet i sista hand för Kungl. Maj:t att fungera som en sådan instans. Jag har därmed inte velat öppna dörrarna för något allmänt överklagande på regeringsplanet – jag tror att det skulle vara olyckligt men det finns ändå en viss möjlighet. Med detta skulle jag också kunna räkna in Landsorganisationen bland de tillstyrkande instanserna. Det är visserligen bara två av ett 30-tal, men det är tungt vägande instanser, det torde ingen förneka.

Jag har under den tid då remissen pågick och när propositionen utarbetades i kanslihuset varit mycket aktiv för att diskutera dessa frågor i olika församlingar. Jag har uppträtt på reklamfolkets konferenser och lagt ut texten och tagit debatter med reklammän om detta. Jag har lyssnat på uppvaktningar från Tidningsutgivareföreningen och från arbetsgivare och de anställda i de grafiska facken. När man i debatten anför argument mot förslaget kan jag därför tillåta mig att säga att det finns ingenting nytt i de argumenten. De har förts fram tidigare och, om jag skall vara riktigt objektiv, också vältaligare än vad någon representant för oppositionen kan göra i denna kammare, eftersom det varit specialisternas argumentation som jag har fått lyssna till.

Jag skall ta upp ytterligare en fråga, nämligen diskussionen om risken för arbetslöshet. Utredningens ordförande, postverkets generaldirektör Hörjel, har i ett offentligt utlåtande analyserat frågan, och jag tycker det finns viss anledning att citera vad han säger: "Kommer reklamtrycket in som järnvägs-, fartygs-, flyggods eller som paketgods hos posten så tar tullen ut reklamskatten." Detta säger han med anledning av att reklamfolket eller det kanske var dess ledning – skickade ut ett formulär till alla som producerar reklam och där ställde följande något ofullständiga men ganska provocativa fråga: Om det då blir en reklamskatt här hemma i Sverige men inte är någon reklamskatt utanför våra gränser, kommer Ni då att lägga ut reklamtryck som Ni i annat fall skulle göra här hemma i andra länder? Det var 45 procent vill jag minnas som sade ja. Jag är överraskad över att det inte var flera, då frågan var både provokativ och ganska ledande.

Utredningens ordförande, som besitter sakkunskap även i egenskap av postgeneral, börjar sitt utlåtande med att säga vad jag nyss citerade, att kommer trycket in som järnvägs-, fartygs-, flyggods eller som paketgods tar tullen ut reklamskatten i vanlig ordning. Någon beställare här i Sverige kan således inte lägga ut en beställning utanför våra egna gränser och räkna med att den skall bli så mycket billigare som reklamskatten motiverar – reklamskatten tas ut när varan kommer in i landet. Om ett företag för in trycksakerna som postförsändelser kommer postverket att handla enligt världspostkonventionen. Detta har postverket också gjort vid ett par tillfällen med äsyftat resultat.

Svenska företag tenderade förra året att lägga ut sådana beställningar i utlandet, mycket beroende på det höga kostnadsläget i de grafiska branscherna -- det hade således ingenting med reklamskatten att göra utan det var en jämförelse av kostnaderna som låg till grund för detta. Här om säger generaldirektören: "Vi satte då in ett arrangemang som står i enlighet med världspostkonventionen. Denna säger nämligen att vi inte är skyldiga att ta emot sådana här försändelser. Vi har två vägar att gå: antingen att begära lösen för försändelserna eller att skicka tillbaka dem. När det gäller lösen torde det vara utsiktslöst eftersom man knappast kan tänka sig att mottagaren vill betala. Därför har vi i berörda fall kontaktat avsändaren och fått honom att betala portot. Svenska postverket har i dag rutiner som fångar upp försändelser på minst 100 exemplar. Detta arrangemang har i två fall lett till att företag gått över från att trycka i England till att göra det i Sverige. Det finns således inga möjligheter att i utlandet beställt reklamtryck kan komma in i landet utan beskattning", slutar herr Hörjel.

Nu kom det ett utlåtande från generaltullstyrelsen som varit ganska uppmärksammat i den tidigare debatten. Man har sagt att det står i viss motsatsställning till utlåtandet från generaldirektör Hörjel. När vi studerat det närmare har vi funnit att det kanske ligger en liten motsättning i uttalandet från generaltullstyrelsen. Om en schweizisk urfirma -- för att ta ett praktiskt exempel -- hos konsumenterna i Sverige vill göra reklam för Omega eller Zenith, eller vad de schweiziska klockorna heter, kan man i slutet försändelse skicka sin reklamroschyr till varje enskild konsument här i Sverige. Det faller under den återopade konventionen, och man är då skyldig att ta in det utan speciell beskattning. Men jag föreställer mig att det är en ganska omständlig procedur att skaffa in adresserna på svenska konsumenter som till äventyrs skulle vilja köpa klockor -- eller, om jag tar något annat exempel, skulle vilja köpa just den varan -- och sedan skicka reklamen i slutna försändelser med de portokostnader det innebär. Jag tror inte på det. Dessutom är det i så fall fråga om en produkt som fabriceras utanför vårt land och inte har så särdeles mycket med sysselsättningen här hemma att göra.

Om man, herr talman, klarar ut det här för sig, förstår man väl att jag har litet svårt att bli så där uppskakad av det mycket flitigt framförda argumentet om arbetslösheten i de grafiska facken på grund av annonsskatten. Jag är medveten om att när vi skrev den här propositionen hade de grafiska facken en arbetslöshet som låg någonstans på 400- 500 personer. Jag tror emellertid -- och jag fick den uppfattningen bestyrkt vid de här uppvaktningsarna -- att den arbetslösheten mera är ett resultat av den strukturomvandling som är på gång inom de grafiska facken, där gamla, mera handsättarbetonade metoder ersätts med t. ex. fotografisk process eller någonting annat. Det pågår en utveckling i den här branschen som gör att det är svårt att hålla samma antal sysselsatta som med de gamla produktionsmetoderna; men den utvecklingen får man vare sig man har en annonsskatt eller inte. Det väsentliga är ju att den här annonsskatten är så utformad att man inte kan ta några speciella poäng genom att göra trycket utanför gränserna och inbilla sig att man kan föra

Onsdagen den

24 maj 1972

*Skatt på reklam,**m. m.*

in det skattefritt. Sådan är inte situationen, och därför kan vi hålla den här sysselsättningsdebatten vid sidan om själva annonsskattedebatten.

Vad vi emellertid är helt på det klara med, det är - jag tror att Olle Svensson också var inne på den frågan - att om vi inte skaffar fram de här pengarna, som ger möjligheten till det förstärkta presstödet, står det hundratals arbetare i de grafiska facken plus hundratals journalister och andra anställda på redaktionerna utan arbete. Det kan jag garantera att utvecklingen kommer att leda till.

Vi har en reklamverksamhet i det här landet som utredningen har uppskattat till att årligen kosta drygt 2 000 miljoner kronor. Naturligtvis är åtskilligt av den reklamverksamheten överdimensionerat. När jag talade under fjolåret hade jag med mig i talarstolen några illustrativa annonser, som tog upp hela dagstidningssidor för att sälja en enda vara. Jag tror att varan är säljbar utan så här våldsamt ostentativa uppslag som vi finner i de största tidningarna, låt oss säga den största tidningen i denna stad.

Det finns en överdrift i reklamverksamheten. Ser man det samhälls-ekonomiskt och resursmässigt, torde det vara svårt att ställa sig upp och säga att den här reklamutvecklingen, som vi haft hitintills och tycks fortsätta, är ur alla synpunkter ett konsumenternas intresse, så den skall man måna om - eller som någon talare sade här: Man borde ge ökade anslag till reklamverksamheten, sett ur konsumenternas synpunkt.

Jag förnekar inte att åtskilligt i reklamverksamheten är nödvändigt. Att introducera nya varor torde vara ganska svårt om man inte utnyttjar reklamens medel. Och i den utveckling som vi befinner oss i är det självfallet att de nya varorna måste ha sin chans. Den utvecklingen har man ingen anledning att hindra. Därför är det inte fråga om något annat än att den här annonsskatten, som den är utformad i regeringsförslaget, kan dämpa någonting av överdrifterna. Värre torde det inte vara. Skulle den lyckas med detta, så tror jag ingen egentligen behöver sörja över det.

Det har anförts från ett par av talarna i dag - och det var en repetition från den debatt vi hade för jämnt ett år sedan - att här är man i kollision med grundlagarna, med tryckfrihetsförordningen, och det är en så allvarlig situation att man över huvud taget inte borde göra någonting. Nu har jag svårt att få detta att gå ihop, eftersom de båda utskottsbe-tänkandena och de båda propositionerna hänger ihop. Man kan inte samtidigt säga att vi måste ha mera pengar till pressen och att finansieringskällan är i kollision med grundlagarna och avstå från att anvisa andra finansieringskällor. Det är bara ytterligare ett uttryck för att det är så svårt att länka logiskt när man är tvingad att tänka så överpolitiskt som en del av talarna tydligen tänker i den här frågan.

Jag erinrar om den debatt vi hade under fjolåret. Då var ju även den här grundlagsmässiga frågan uppe till överläggning, och jag tillät mig att citera Hilding Iek, professor och hög jurist, som anses vara sakkunnig på det här området. Han säger att "åtgärder som särskilt underlättar en skrifts utgivning, t. ex. ekonomiskt stöd från det allmänna inte kan angripas såsom otillåtna hinder för utgivningen av *andra* skrifter". Det är ju ett mycket klart besked från hans sida.

Jag kan vidare citera Gustaf Petrén, som också är en högt utbildad jurist med namn om sig i detta sammanhang. Han säger: "Av betydelse är

Onsdagen den
24 maj 1972*Skatt på reklam,
m. m.*

vidare, att den hindrande åtgärd, som avses med sistnämnda förbud, skall ha sin grund i skriftens innehåll. - - - Även vid bedömning av vilka åtgärder som skola betecknas som hindersamma för tryckning och utgivning måste hänsyn främst tagas till om åtgärden verkligen syftar till att angripa yttrandefriheten." Jag gör den kommentaren till detta citat att det inte finns en stavelse, inte en bokstav, inte ett kommatecken i de här propositionerna som andas någonting om att man skulle förgripa sig på innehållet, på rätten att fritt föra fram sin mening i den aktuella dagspressen.

En annan expert, Erik Holmberg, säger: "Det kan fastslås att generella subventioner inte förbjuds av TF. Vissa selektiva subventioner faller också utanför TF:s förbud mot hinder därför att de delas ut oberoende av skrifternas innehåll."

Slutligen säger även Björn Kjellin, som jag tillät mig att citera, beträffande frågan huruvida en skatt kan utgöra ett hinder enligt tryckfrihetsförordningen, att man kan "i de flesta fall anta att en skatt icke kan betecknas som ett sådant hinder. I varje fall synes man helt kunna utesluta en skatt som är ställd i relation till i vad mån verksamheten är inkomstbringande och blott avser en procentuell andel av vinsten." Jag tillåter mig att kommentera hovrättspresidenten Björn Kjellins uttalande på följande sätt. Ingen skall väl bestrida att annonsverksamheten är en inkomstbringande verksamhet; 60 -70 procent av tidningarnas inkomster kommer ju via annonserna, för att citera Olle Svensson. Ingen gör väl gällande att man konfiskerar hela vinsten på annonserna med det förslag som riksdagen i dag behandlar.

I den juridiska, grundlagsenliga debatten under fjolåret klarade vi väl av detta, och riksdagen tog med en bastant majoritet sitt beslut, medveten om invändningarna i fråga om det konstitutionella. Riksdagen tog beslutet med mitt parti bakom sig, med centerpartiet och vpk bakom sig. Jag förstår inte att de här konstitutionella betänkligheterna skall behöva väga tyngre i dag, eftersom situationen är enahanda. Den är möjligen litet bättre därför att den ensidiga belastning, som man lade på tidningarna genom fjolårsbeslutet, är rimligare, riktigare och rättvisare i dag, när man med konkurrensneutraliteten som motivering lägger skatten även på andra reklammedia.

Jag är inte säker på om det har förts fram i debatten här i dag - jag hann ju inte hit med detsamma när den började - men just från det håll, där man nu riktar så starka angrepp mot annonskatt och reklamskatt, har man ju gång på gång här i riksdagen - om inte precis i denna lokal - framhållit hur önskvärt det skulle vara att vi kunde släppa loss den allmänna reklamverksamheten i Sveriges television. Är man rädd om de svenska tidningarna, är man rädd om den fria debatten och är man rädd om tidningarnas ekonomi, som en av de avgörande faktorerna för att kunna existera och föra en fri debatt - ja, då kan man helt enkelt inte acceptera att den förödande konkurrenskraft gentemot tidningarnas ekonomi, som en allmän reklamverksamhet i Sveriges television skulle innebära, släpps loss. Här finner vi återigen denna dualism som man uppvisar i debatten och som jag inte, när jag har försökt tänka igenom det hela, har kunnat hitta någon som helst förklaring till.

Herr talman! Det här var några anmärkningar som jag ville göra efter att ha suttit och lyssnat på debatten.

Sedan skulle jag möjligen i all vänskaplighet kunna ge herr Ahlmark ett råd. När herr Ahlmark nu riktar sig mot annonsskatten – för det är ju det han gör – borde han kanhända försöka övertyga sina bröder i den politiska allians som kallas mittenpartierna om det riktiga i hans kritik mot annonsskatten. Han glömmer alldeles bort det. Det här var en uppgörelse mellan mitt parti och centerpartiet under fjolåret. Jag vill gärna ge ett erkännande åt centerpartiet för att det är ett parti som står för uppgörelserna, och följaktligen har centerpartiet inte försökt springa ur uppgörelsen om annonsskatten i år, även om herr Olle Johansson och andra talesmän för partiet intar den ytterst förbryllande ståndpunkten att när det nu är fråga om att göra systemet rättvisare och riktigare gentemot tidningarna, så vill man inte vara med.

Jag vet inte vad det är hos Olle Johansson som gör honom så känslig för den allmänna reklam som ligger utanför tidningsannonserna. Är det de här ganska skräpiga stora anslagstavlor ute efter vägarna om cigaretter och whisky och öl och vad det nu kan vara? Så särdeles miljötilltalande är de ju inte, men det är de som nu kommer att drabbas av reklamskatten. Är det alla de här reklamlapparna som vi får i våra brevlådor och som många gånger är rätt påfrestande, därför att de kommer så tätt och är så många, när brevlådan skall vittjas och göras ren? Är det detta det är fråga om?

Den stora och avgörande principiella frågan tog centerpartiet för ett år sedan, när centerpartiet var överens med oss om att införa annonsskatten. Nu är det fråga om att göra fjolårets reform riktigare – då backar centerpartiet ut.

Jag vet inte hur man egentligen kan argumentera därvidlag. Jag satt och lyssnade på Olle Johansson, och jag stryker under vad en annan talare sade här, att argumentationen var väl inte så särdeles stark i sak utan mera av den här typen: "Detta tvingas jag att göra å ämbetets vägnar, som centerpartistisk riksdagsman. Jag kan ju inte bryta helt med folkpartiet, och följaktligen får man då den här lilla biten med på vägen. Vi skall försöka säga nej till reklamskatten."

Min fråga till herr Ahlmark är alltså: Varför går herr Ahlmark så hårt emot annonsskatten, när den ju ger den fria pressen sådana möjligheter? Och om den fria pressen har ju herr Ahlmark här hållit ett engagerat anförande från kammarens talarstol i dag. Om herr Ahlmark är beredd att ställa sig upp och säga att han föreslår andra finansieringsvägar – ja, då skall jag se på herr Ahlmark med litet större respekt. Men är herr Ahlmark verkligen beredd att så att säga ta de pengarna direkt ur näsan? Nå, det kanske är litet för mycket begärt. Men herr Ahlmark har ju haft tid på sig att tänka igenom andra finansieringsvägar under hela det år som vi har diskuterat dessa frågor och under den tid som propositionen har legat på riksdagens bord och varit föremål för utskottets behandling.

Herr talman! Om jag här skall uppträda som riksdagsman – och det är jag ju – skall jag kanske också efter dessa kommentarer sluta med att yrka bifall till betänkandena från skatteutskottet och från konstitutionsutskottet.

Under detta anförande övertog herr förste vice talmannen ledningen av kammarens förhandlingar.

Nr 85

Onsdagen den

24 maj 1972

*Skatt på reklam,
m. m.*

Herr OLOF JOHANSSON i Stockholm (c) kort genmäle:

Herr talman! Jag noterar inte utan en viss tillfredsställelse den som jag tycker ganska lågmälda ton som finansministern använder i denna debatt, till skillnad från några andra talare som haft ordet tidigare. Det tycker jag är bra, ty det finns ingen anledning att riva upp några starka känslostormar i detta fall, i synnerhet inte när finansministern argumenterar som han gör. Herr Sträng sade nämligen att det är möjligt att vi kan dämpa något av de stora överdrifterna i reklamen, och även om det inte skulle lyckas är det väl ingen som blir ledsen för det. Ungefär så föll finansministerns ord. Och då har ju den reklampolitiska motiveringen för det förslag vi nu diskuterar plötsligt degraderats ganska väsentligt. Också det tycker jag i och för sig är klokt, eftersom ju förslaget inte är så genomgripande. Då ligger tyngdpunkten i stället på den statsfinansiella motiveringen. Som jag sade tidigare tycker jag också att den motiveringen har minskat i styrka i och med den miljonrullning av omfördelningskaraktär som vi har diskuterat under senare delen av vårriksdagen.

Men det förhållandet att vi inte går med på reklamskatten därför att vi tycker att förslaget är ganska dåligt innebär inte att vi undandrar oss finansieringen av presstödet. Det är bara det att vi inte accepterar parollen "krona för krona" i det fallet. Vi kommer senare i vår att rösta för skattesköpningar, utan att föreslå helt motsvarande utgiftsökningar. Där kommer vi också att ha täckning för det ökade presstödet.

Sedan tycker jag också att det var klokt att finansministern inte gick in på någon psykologisk analys av centerpartiet, ty vår motivering är helt enkelt att vi tycker att detta förslag inte är särskilt bra. Vi anser att det skulle ha vunnit på om vi fått längre tid på oss att diskutera dessa frågor och i anslutning till reklamutredningens hela förslag.

Vidare tycker jag inte det finns någon anledning för finansministern att vara besviken på oss i centern, därför att våra representanter i förhandlingarna förra året har aldrig lovat att osett acceptera vilket reklamskatteförslag som helst.

Slutligen angav herr Brandt i sitt anförande vår inställning till reklamen som sådan, och det gjorde han genom att citera ur vår partimotion. Det var en korrekt reklam som herr Brandt där gav åt vår motion. Vi har den uppfattningen. Men det innebär inte att vi fördenskull okritiskt svär på varje detalj i förslaget om hur reklamskatten skall vara utformad.

Fru andre vice talmannen NETTEI.BRANDT (fp) kort genmäle:

Herr talman! Nej, tryckfrihetssynpunkterna väger inte tyngre i dag – de väger bara lika tungt. Finansministern har som vanligt obegränsad tid till sitt förfogande och jag har tre minuter. Därför hinner jag inte säga så mycket mer om detta. Men glöm inte, herr finansminister, vad hovrättspresidenten Björn Kjellin också sade, nämligen att det inte räcker med sinnets renhet, redan möjligheten att i en åtgärd lägga in ett sekundärt syfte gör åtgärden tvivelaktig.

Finansministern berörde frågan i vad mån det är möjligt att till utlandet flytta över order inom den grafiska branschen och tjäna någonting på det. Jag delar finansministerns uppfattning att det inte finns någon tillfredsställande information om detta. Ingen av oss är tydligen tillräckligt informerad. Finansministern sade att man inte kan räkna med att det skall bli så mycket billigare. Har riksdagen i propositionen fått dessa verkningar analyserade på något sätt? Det finns ingen möjlighet, säger finansministern, att föra in sådana trycksaker i Sverige utan beskattning. På den punkten åberopar finansministern herr Hörjel. Men när vi studerat detta har vi funnit att det ligger någonting i generaltullstyrelsens påpekande. Om man klarar ut det här för sig, menar finansministern, så är det svårt att bli upprörd över vad som sägs om arbetslösheten inom den grafiska branschen. Ja, har man klarat ut det här för sig? Har utredningen gjort det? Har man gjort det i propositionen? Har man inom finansdepartementet analyserat verkningarna? Över huvud taget brukar man inom finansdepartementet vara mycket litet intresserad av verkningarna av sina egna förslag; i varje fall är man inte intresserad av att lämna riksdagen någon redovisning för sådana verkningar.

Nu används strukturomvandlingen som ett försvar. Det är den svårigheterna inom den grafiska branschen anses bero på. Jag tror säkert att det finns en viss sådan påverkan. Men det är väl särskilt angeläget att vara varsam med en bransch som redan av andra skäl är hotad. Den grafiska branschen torde dessutom själv vara kapabel att uttala sig både om möjligheterna att flytta order till utlandet och om den aktuella sysselsättningsituationen.

Skaffar man inte fram dessa pengar till presstödet, säger finansministern, riskerar hundratals människor att bli arbetslösa. Men vem är det som har sagt att man inte skall skaffa fram pengarna? Vi anvisade förra året en alternativ finansiering av annonsskatten och blev då rejält avhånade av finansministern för den finansieringsmetoden. I år använder sig finansministern av just den metoden för att finansiera en del av skatteförslaget. Och vi tänker inte avhåna finansministern för det, men vi har, som herr finansministern vet genom våra förslag, begärt en tidigareläggning. Den tidigareläggningen räcker för att få in de pengar som behövs. Men var tar finansministern den dryga miljard som kommer att fattas i finansministerns eget budgetsaldo? Snyter han den ur näsan eller varifrån kommer den? Är det rimligt att argumentera om några tiotal miljoner, när herr finansministern själv har en brist på över en miljard?

Herr SÖDERSTRÖM (m) kort genmäle:

Herr talman! Det var tyvärr inte helt korrekt av herr Sträng att påstå att ingen har föreslagit några alternativa finansieringsåtgärder. I skatteutskottets betänkande finns en moderat motion – nr 1585 – redovisad. I den föreslås alternativa finansieringsåtgärder.

Varför avstyrker vi då punktbeskattningen av reklamen? Jo, vi anser – och det har vi belägg för – att de företag som har väl utvecklade marknadsfunktioner har hävdats sig bättre i en pressad konjunktur än andra företag. Vidare är det endast tack vare att de enskilda och

Onsdagen den
24 maj 1972

*Skatt på reklam,
m. m.*

kooperativa företagen kan lämna stora tributer till samhällsfinansieringen som statsmakterna kan laborera med punktåtgärder mot vissa företags arbetsfunktioner, vilka bryts ut ur sitt sammanhang. Vi tycker det är lika förkastligt att beskatta arbetsfunktionen marknadsföring som att punktbeskatta företagets utnyttjande av arbetskraft. Det är slutresultatet av företagets ansträngningar, redovisat i form av vinst, som skall beskattas. Resultatet blir nu enbart negativt för såväl samhälle som ekonomi.

Nu vill man alltså punktbeskatta en av företagets avsättningsfunktioner för att öka statens inkomster med 50 miljoner kronor. Det gör man i ett läge när man samtidigt tvingas subventionera företagets lagerfunktioner, tillgripa olika sysselsättningspolitiska åtgärder som kostar ungefär 2 500 miljoner kronor. Genom denna skatt kommer företagsvinsterna att minska med ca 20 miljoner kronor, till detta kommer administrationskostnaderna och ovanpå dem kanske nya utgifter för sysselsättningskapande åtgärder. Vi vet att varje arbetslös kostar samhället 395 kronor om dagen. På det viset blir det inget över.

Varför inte titta på Danmark. Där har den socialdemokratiska regeringen sagt ett klart nej till en motsvarande skatt. Statsminister Krag varnar t. o. m. för att efterbilda det svenska mönstret.

Jag tyckte att herr Sträng viftade bort risken för arbetslöshet rätt så lättvindigt. Jag delar hans uppfattning att det kanske inte är så svårt att inkassera skatten för det som trycks utomlands, men det är ju det lilla i sammanhanget. Låt oss säga att man tar 10 procent av produktionen i dag och förlägger den utomlands. Det motsvarar 500 årsarbetare. Däremot är 10 procent av annonsskatten inte alls av den storleksordningen. Det svåra för branschen är ju att man mister arbetet hemma i Sverige genom att det förläggs utomlands och inte att vi har ett kineseri vid gränsen, som vi mer eller mindre kan bemästra.

Herr AHLMARK (fp) kort genmäle:

Herr talman! Finansministern tog upp två viktiga principer för vår presspolitik i Sverige.

Det ena var när han sade att man inte alltid kan ha matematiska regler vid presstödet utan menade att man skulle ha ganska lösa bestämmelser och i stället visa förtroende för presstödsnämnden. Enligt min mening bör man eftersträva matematiskt verkande regler om det går. Annars blir det alltid diskretionära beslut, dvs. beslut fattade inom slutna rum på grunder som ofta är ganska vaga.

Att ha förtroende för presstödsnämnden, vilket alltså är förtroende för dess majoritet, är litet svårt efter vad som har hänt i t. ex. Gävlefallet. I propositionen sade man att det "eventuellt" skulle bli bidrag enligt nuvarande 17 §. Konstitutionsutskottet skrev att det skulle vara en "generös tillämpning". Men presstödsnämndens majoritet sade ändå nej till Gefle Dagblad.

Vi har dessutom ingen aning om – vilket jag sagt tidigare i debatten – vad "reducerade bidrag i den mån förhållandena ger anledning härtill" innebär. Det finns inga som helst grunder på vilka presstödsnämnden kan arbeta. Därför tror jag att det är bra att man försöker få matematiskt verkande regler. Det är särskilt viktigt när subventionerna nu blir så stora

som de blir här i Sverige. Riksdagen skall ju veta vad dess beslut betyder. Tidningarna skall veta vilka villkor de har att arbeta under. Och man bör slippa enstaka beslut i statliga instanser om individuella tidningar. Annars blir det risk för beroende, risk för anpassning.

Det extrema exempel som brukar anföras när man diskuterar detta är vad som skulle ha hänt under kriget med Handelstidningen. Är det verkligen sannolikt att den skulle ha fått ett väsentligt presstöd om reglerna hade varit löst utformade och det också hade varit diskretionärt beslut i en sluten presstödsnämnd? I dag är vi stolta över vad Handelstidningen skrev under kriget. Man var det inte då från statsmakternas sida.

Så säger finansministern när han talar om den allmänna målsättningen för annonsskatten att det citat jag brukar åberopa känner han inte så väl till. Ja, det är taget direkt från ljudbandet i en TV-intervju i januari förra året. "Man skulle kanske säga så här. Avsikten är ju att klämma åt den allra största tidningen, de allra största tidningarna, som skulle ha en viss möjlighet att bära den där klämman, men att hjälpa de små och mindre som inte har möjlighet att leva vidare i samhället." Det visar alltså regeringens inställning från början. Man skulle "klämma åt" vissa tidningar.

Sedan har herr Sträng slagit till reträtt. Han har tvingats till det. Han har ibland sagt att det är konsumenterna som betalar, ibland att det är *alla* tidningar som betalar men att de som har det sämst ställt sedan får vissa subventioner som kompensation etc. Men vad avsikten från början var med annonsskatten, det visar finansministerns första uttalande i TV.

Folkpartiet vill inte "klämma åt" några som helst tidningar. Det strider mot en liberal syn på en fri press och opinionsbildningens villkor.

Herr finansministern STRÄNG:

Herr talman! Jag kan väl ge herr Olof Johansson i Stockholm rätt, när han förmodar att jag lägger tyngdpunkten på det rent fiskala i detta fall. Jag gör det helt enkelt därför att det gäller att skaffa fram pengar till det presstödet som tydligen alla partier är ense om att vilja förbättra och dessutom till ett utökat distributionsstöd och ett utökat partistöd. Därför får frågan vid detta tillfälle sin fiskala tyngdpunkt. Det förklaras också därav att utredningen fortsätter att arbeta. Utredningen strävar med det utomordentligt svårlösta problemet att försöka dimensionera annonsbeskattningen med hänsyn till annonseringens kvalitet, sedd från allmän samhällslig synpunkt. Jag tror att det är en av de svåraste uppgifter man över huvud kan ge sig på.

Jag blir överraskad om utredningen lyckas men hoppas i alla fall att den skall lyckas, för det ligger rätt mycket av min ideologi bakom denna strävan efter dimensionering. Men att jag vid detta tillfälle har lagt tyngdpunkten på det rent fiskala förklaras av att utredningen fortsätter sitt arbete med andra delen av sin utredningsuppgift. Dessutom var det fråga om att rädda tidningarna 1972. Följaktligen måste pengarna skaffas fram 1972. En precisering krona för krona kan väl inte ens finansministern vid varje tillfälle prestera, men 50 miljoner kronor skall ju skaffas fram. Utgiften på 50 miljoner kronor är kammaren tydligen helt enig om.

Kammarens andre vice talman frågade om verkningarna på arbetslösheten har analyserats. Jag förklarade i mitt första, rätt utförliga inlägg, att när det inte går för en svensk annonsör och reklamman att utomlands producera sin reklam utan skatt, eftersom den tas upp vid gränsen, kan inte gärna den omständigheten att vi har en reklambeskattning eller en annonskatt i och för sig spela någon roll för graden av arbetslöshet. Däremot är jag medveten om arbetslöshetsproblemet inom den grafiska branschen. Men det betingas, som jag också sade i mitt första anförande, av andra omständigheter än skatten, som i detta avseende är neutral.

Fru andre vice talmannen frågade vidare om inte finansdepartementet är intresserat av verkningarna av de förslag det lägger fram. Visst är vi det, men naturligtvis endast om vi räknar dem på de rätta premisserna. Verkningar på helt orimliga premisser, som inte har med verkligheten att göra, betraktar vi som en i och för sig intressant intellektuell statistisk gymnastik men som inte har så särdeles mycket att göra i en debatt i denna mycket arbetsbelastade kammare.

Jag förstod inte det sista avsnittet i fru talmannens anförande, där hon talade om bristen på 1 miljard kronor i budgetsaldot. Tyvärr redovisar nästa års budget, som vi nu ser det, en brist på 3,6 miljarder kronor, så det är alltså mycket värre. Detta ger mig anledning att säga att man inte lättsinnigt kan bestämma utgifter på ett 50-tal miljoner kronor utan att också precisera de inkomster som behövs för att klara denna utgift.

Herr Söderström frågade om man punktbeskattar företagen. Ja, det är alltid intressant att fråga hur mycket företagen skall bära av detta och hur mycket som i sista hand spiller över på konsumenterna. Herr Söderström har den uppfattningen att företagen bär alltihop. Jag har i den mycket intensiva debatt som jag fört i dessa frågor mötts av det argumentet, att detta egentligen är detsamma som en skatt på konsumenterna till sista kronan.

Jag tror inte det finns några möjligheter att till en exakt beräknings slut klara ut vad som är vad i dessa frågor. Vi känner allesammans till de olika former av vinstregleringar och vinstdispositioner som föreligger innan ett företag är framme vid sin nettovinst. Det är naturligtvis konkurrensläget, konjunkturen och mycket annat som avgör hur mycket företaget skall ta av sin egen vinst eller hur mycket det kan rulla över på konsumenterna. Jag skulle väl tro att konsumenterna får bära en del av kostnaderna — om inte så här omgående, så i alla fall litet längre fram — eftersom det i allmänhet blir på det sättet att konsumenterna i sista hand måste vara med och betala de utgifter som blir beslutade. Frågan är inte så enkel att det bara handlar om en punktskatt på företagen eller en extra skatt på konsumenterna; ingen kan säga var fördelningsgränserna härvidlag ligger.

Det är klart att jag också har observerat att mina partivänner i Danmark har sagt att de inte har något intresse av att införa en reklamskatt där. Detta förändrar emellertid inte *vår* skyldighet att se till att pressen lever vidare och *vår* skyldighet att betala för att pressen skall kunna leva vidare. Det är möjligt att man i Danmark är mera likgiltig för om den politiska och samhällsbetonade pressen går ned på knä — jag har inte frågat Jens Otto Krag, eller någon annan, om detta, men jag skall

Onsdagen den
24 maj 1972

*Skatt på reklam,
m. m.*

göra det när jag träffar honom.

Hela motivet för denna reklambeskattning och annonsbeskattning är ju pressens utsatta situation, och jag tycker därför inte att det var riktigt lämpligt att gå ut till den svenska allmänheten och säga: Eftersom ni inte vill köpa tidningar och betala för dem i en utsträckning som gör att vi kan föra en nyanserad samhällsdebatt, skall jag i stället skriva på er en extra skatt enligt känd modell för att på det ena eller andra sättet skaffa de pengarna, så att pressen kan klara sig. Eftersom pressens problem i så exklusiv mening är ett problem som hör samman med annonsvolymen i de olika pressorganen var det ganska naturligt att finansieringskällan blev annons- och reklamskatt.

Till herr Ahlmark vill jag bara säga att han har fört sin debatt så energiskt han har kunnat i utskottet – jag utgår från det – men han har inte kunnat övertyga några andra än sina egna partivänner om att det skulle finnas en matematisk formel som skulle kunna lösa problemet när tidningar ligger relativt jämsides upplagemässigt. Detta får väl tas som ett uttryck för att herr Ahlmarks argument inte har varit tillräckligt slagkraftiga för att övertyga socialdemokraterna i utskottet, men inte heller tillräckligt slagkraftiga för att övertyga centerpartisterna och högermännen i utskottet. Herr Ahlmark får väl leva vidare med vissheten att vara ensam i sin argumentering på den punkten och försöka finna sig i att han inte har fått utskottet att gå med på den matematiska formeln, utan att det i stället blivit en skrivning som innebär att man utgår ifrån att det finns så kloka karlar – och kvinnor – i pressnämnden att man bör kunna vänta sig ett rimligt resultat. I sista hand är det ju inte i dag – lika litet som det var det i fjol – som sista ordet sägs i denna fråga, eftersom ledamöterna i pressutredningen skall bry sina hjärnor med hela problemet – och måhända hitta någonting som är bättre; jag skall inte utesluta det.

Herr OLOF JOHANSSON i Stockholm (c) kort genmäle:

Herr talman! Troligen ger inte den föreslagna reklamskatten de 50 miljonerna kronor i intäkter; i varje fall har vi inte kunnat komma fram till det med hjälp av det underlag som stått till förfogande för våra beräkningar. I och med att det är fråga om relativt sett begränsade belopp menar vi att behovet skulle kunna täckas på annat sätt. Dessutom bör vi kunna avvakta reklamutredningens slutgiltiga förslag. Vi hoppas att det blir ett, för att använda finansministerns ord, klokt och förståndigt förslag; då kanske vi kan uppnå större enighet om att genomföra det förslaget i stället. Risken är väl i dag att man diskrediterar reklamskatten, om man lägger fram ett förslag som inte är särskilt fullödigt som en stark remisskritik visar. Jag vill återgå till en sak som finansministern talade om i sitt tidigare inlägg, nämligen den dualism som finns i argumentationen kring TV-reklamen. Jag vill starkt understryka att jag delar det synsätt som finansministern gav uttryck för, nämligen att det för en del finns anledning att börja tänka på den argumentation som förs om reklamen i TV. Till dem hör kanske Per Ahlmark, som fick en uppfostringsuppgift av finansministern. Som jag uppfattade herr Ahlmarks argument i dag var de inte starkare än hans argument förra året, varför de skilda uppfattningarna oss emellan alltså kvarstår.

Herr Ahlmark valde att behandla centerpartiet som "en fattig och mindre vetande kollega" därför att det inte hade någon presstradition. Det må så vara, men jag tror att herr Ahlmark borde ge akt på sin egen argumentering, vilken ibland kan tolkas som om det i första hand gällde att slå vakt om egna intressen i en närstående press. Den misstanken är svår att helt undvika.

Sedan vill jag skicka med en upplysning till herr Ahlmark, eftersom han förra året intresserade sig mycket för Kalmar läns tidning, ett av de svaga små pressorgan som fick stöd. Denna tidning har ökat sin prenumerationsstock med 50 procent, och därmed har kostnaden per exemplar från samhällets sida gått ned avsevärt. Vi är alltså på rätt väg! Jag hoppas att vi också i fortsättningen kan vara ense om att stödja den svenska pressen i den akut svåra situation den befinner sig i. Men man bör då inte bortse från det skeva utgångsläge som vi har. Både herr Ahlmark och herr Schött har just en tendens att bortse från att de olika politiska åsiktsriktningarna i utgångsläget har mycket olika möjligheter att föra fram sitt budskap. Då får vi inte förvärpa situationen utan ge ett presstödet av tillräcklig omfattning. Vi måste se till att skapa de resurser som behövs, även om detta måste ske genom en annonskatt som i stor utsträckning kan övervältras på annonsörerna. Annonskatten och pressstödet bör trots allt fortfarande ses i ett sammanhang.

Fru andre vice talmannen NETTELBRANDT (fp) kort genmäle:

Herr talman! Vi ger presstödsnämnden det förtroendet, säger finansministern, och även kvinnor i nämnden skulle få det. Jag tackar för det. Men det finns en aspekt på den här frågan som jag inte tycker man skall tappa bort. Det som händer inom nämnden är, såvitt jag kan förstå, hemligt – enbart protokollen är offentliga. Jag anser att beslut som fattas om fördelningen är så viktiga, eftersom det just är det fria ordet och dess möjlighet att överleva som det gäller, att jag tycker de skall föregås av en offentlig debatt.

Herr Sträng säger att han inte tror att man tappat bort någonting genom att vänta på utredningen. Jag är av motsatt mening. Man hade inom en sådan utredning haft möjligheter att med förtur ta upp vissa frågor, som kunde ha varit av värde för presstödsnämnden under det här årets arbete; jag vidhåller uppfattningen att det inte är tillfredsställande att vara så utan klarläggande regler som nämnden är.

Sedan frågade jag finansministern om man i propositionen har analyserat verkningarna av reklamskatten när det gällde bl. a. sysselsättningsmöjligheterna inom den grafiska branschen. Jag hörde visst på finansministerns utläggning här – det gör jag alltid. Men frågan gällde om vi t. ex. genom propositionen i utskottet hade fått material när det var fråga om att där behandla saken. Här tycker jag fortfarande att det hela är mycket bristfälligt.

Jag delar helt finansministerns uppfattning om att vi inte skall analysera verkningarna på helt orimliga premisser som inte har med verkligheten att göra. Jag säger som dansken: Enig!

Finansministern gav en upplysning om finansieringen. 3 600 miljoner kronor fattas, sade finansministern. Det är ett värdefullt påpekande för

Onsdagen den
24 maj 1972

Skatt på reklam,
m. m.

kammarens protokoll, även om detta faktum mera kommer att behandlas under nästa veckas diskussioner. Det är vad som redovisas i den finansplan vi har. Men det belopp jag talade om var det som vi ännu inte fått några uppgifter på bordet om. Är finansministerns uppgifter på den här punkten att fatta på det sättet att det föreligger ytterligare en underhandsöverenskommelse – det är så populärt med sådana i dessa dagar – med kommunisterna om att de stöder regeringen i fråga om höjningen av skatten på motorbränslet? Skall man ta bort t. ex. avdragsrätten för arbetsgivaravgiften, eller hur är det på den punkten?

Finansministern anser att vi skall finansiera intill sista öret – jag hoppas finansministern uppfattade att jag klargjorde att den finansieringen var klar – även om det rör sig om några tiotal miljoner. Men finansministern skall inte behöva presentera motsvarande finansiering även om det gäller 3 600 miljoner plus kanhända ytterligare 1 200 miljoner, alltså 4–5 miljarder.

Herr SÖDERSTRÖM (m) kort genmäle:

Herr talman! I mitt första anförande var jag skeptisk mot dessa inkomster på 50 miljoner kronor. Det går ju bort en del i administrationskostnader och minskade skatteintäkter. Det skulle vara intressant att få veta vad dessa kostnader är, så att man fick veta vad nettointkomsten är. Men det sägs ingenting i vare sig propositionen eller utskottsbetänkandet som kan ligga till grund för en bedömning av de effekterna.

När det sedan gäller vem som skall betala fiolerna, herr finansminister, är det väl tyvärr så enkelt att det är konsumenterna som till syvende og sist får betala.

Vad sedan pressen beträffar så tror jag inte den lever bättre för att vi får en reklamskatt. Ett ökat presstöd inverkar däremot i positiv riktning.

Jag vill erinra om den undersökning som Marknadsförbundet gjort och som jag tror att finansministern känner till. Den omfattar 100 större reklamtryckbeställare. 43 procent av dessa har sagt att de kommer att förlägga sin produktion utomlands. De svarar tillsammans för ungefär 150 miljoner kronor i reklamtryckproduktion 1971. Det innebär att ungefär 65 miljoner kronor skulle läggas utomlands. Omsättningen inom den grafiska branschen är ungefär 100 000 kronor per anställd. Det innebär i så fall 650 årssysselsättningstillfällen.

Nu säger finansministern att de får betala sin skatt ändå och att det därför inte finns några motiv för dem att lägga produktionen utomlands. Det finns ett mycket starkt motiv för dem: tryckningskostnaderna utomlands är 75 procent av de svenska kostnaderna. Trots skatt och andra pålägg kan det alltså bli billigare att förlägga sin produktion utomlands.

Dessa farhågor förs också fram i en skrivelse som är ställd till herr statsrådet och chefen för finansdepartementet och där bl. a. Sveriges arbetsledareförbund, Svenska industritjänstemannaförbundet, Svenska typografförbundet, Svenska litografförbundet, Svenska bokbindareförbundet och Sveriges grafiska arbetsgivare- och industriorganisationer gemensamt vädjar till finansministern om att inte ta ut någon reklamskatt, bl. a. därför att konkurrensen från utlandet kommer att öka. Deras

synpunkter kan sammanfattas så:

Finansministern kommer att förlora, för han får lägre skatteinkomster från såväl företag som anställda. Pressen förlorar genom en nedgång i annonseringen. LO förlorar genom att den redan besvärliga sysselsättningssituationen inom den grafiska industrin förvärras. Företagen förlorar. Sist men inte minst konsumenterna förlorar; de får genom höjda priser betala skatten.

Herr AHLMARK (fp) kort genmäle:

Herr talman! Till finansministern har jag egentligen ingenting att säga. Han gick inte in på mina argument. Han sade att han utgick ifrån att jag hade fel, eftersom jag inte hade kunnat övertyga någon i utskottet. Han sade att jag får fortsätta att argumentera i saken. Jag skall ta honom på hans ord och fortsätta att tala för automatiskt verkande regler.

Men herr Olof Johansson sade en sak som förvånar mig mycket. Han påstod att folkpartiet och jag hade gått in för att slå vakt om egna tidningars intressen och kritisera centern, vilket skulle vara fel.

Det är på två punkter jag har kritiserat centern – i ganska modesta tonfall skulle jag vilja säga. Det ena är att centern inte tycks ha förstått den grundläggande filosofi som ligger bakom en liberal tidningssyn: Försvaga inte tidningar som går hyggligt, stärk tidningar som inte bär sig. Alltså hjälp de tidningar som det går dåligt för, men gröp inte ur den ekonomiska styrkan hos de tidningar som det går bra för. Det leder oss till ett nej till annonsskatten och ett ja till ett rättvist utformat presstöd.

Centern har hamnat på den för tidningspressen sämsta linjen. Man säger ja till annonsskatt, men nej till reklamskatt. Då är det precis som finansministern säger; man kommer att beskatta den mest värdefulla reklamen, annonserna i tidningarna. Däremot låter man gå fria broschyrer i brevlådan, annonspelare, affischer och annat sådant.

Att notera att centern gått in för den för pressen sämsta lösningen bör väl ändå inte föranleda herr Olof Johansson i Stockholm att säga att vi driver egna intressen.

Herr SCHÖTT (m) kort genmäle:

Herr talman! Finansministern förvånar mig litet grand genom att sälla sig till dem som menar att annonsskatten inte hade betydelse så mycket när det gäller tidningarnas ansträngda ekonomiska situation. Jag tillåter mig att än en gång citera vad Tidningsutgivareföreningen anfört på denna punkt. Sammanfattningsvis framhåller man: "Enligt TU:s mening har annonsskatten i betydande mån bidragit till resultatförsämringen." Jag fäster det största avseende vid det uttalandet, och det tror jag vi har all anledning att göra.

Jag begärde egentligen ordet därför att finansministern i slutet av sitt inlägg sade att vi högermän, som han kallade oss, inte var så särskilt angelägna om att få fram några klara regler. Men i det avseendet är vi av samma uppfattning som folkpartiet, att det ligger stor makt uppå att vi snarast får fram klara regler. Det framgår tydligt av vår motion 1595. Och det är just därför som vi vill driva på denna utredning och vill att den skall arbeta mycket snabbt.

Onsdagen den
24 maj 1972

*Skatt på reklam,
m. m.*

Finansministern trodde inte att den här utredningen kunde bli klar på det sätt vi önskat, så att förslag kunde föreligga hösten 1973. Vi har satt denna tidpunkt just för att söka driva fram utredningen. Jag delar fru andre vice talmannen Nettelbrandts uppfattning att det hade varit angeläget att utredningen redan varit tillsatt. Även om här har kommit fram en del nya synpunkter så hade ju utredningen kunnat ta vara på dem.

Nu när utredningen äntligen skall tillsättas och få sina direktiv utgår jag ifrån att man i dem skall kunna beakta de synpunkter som vi har framfört. Vi anser att vad som är angeläget vid ett presstöd är framför allt att det blir i största möjliga utsträckning generellt, det får inte vara diskriminerande och det får inte vara konkurrensnedvridande.

Herr finansministern STRÄNG:

Herr talman! I den här intressanta inre familjeträtan mellan centerpartiet och folkpartiet skall jag naturligtvis inte gå in. Den är ganska intressant att lyssna på och jag skall självfallet hålla mig vid sidan om den. Den gör kanske sin bästa nytta genom att få gå mellan de här båda unga och energiska debattörerna.

Jag vill till fru talmannen säga att även om besluten i pressnämnden är hemliga så fattade jag det på det sättet att protokollen ändå var offentliga. Och där finns ju reservationsrätten i protokollen. Om jag minns rätt, hade vi en diskussion före årsskiftet, där just fru talmannen uttalade en ganska påtaglig irritation just över behandlingen i pressnämnden. Så där alldeles slutna dörrar är det alltså inte. Är det så att pressnämndens beslut föranleder alltför mycket av trötter mellan ledamöterna i nämnden föreställer jag mig att finansministern på ett eller annat sätt blir underrättad om detta. Det är därmed inte sagt att man offentligt skall blöta och stöta de argument som framförs i pressnämnden, men så diskreta är ändå inte förhandlingarna att inte i varje fall finansministern får reda på om slitningarna är märkbara eller utomordentligt stora eller om det inte är några slitningar alls.

Det var glädjande att få den deklARATIONEN från fru talmannen att hon inte gör anspråk på några analyser som bygger på oriktiga premisser. Det är goda löften för framtiden från fru talmannen. Mycket av de senaste dagarnas pressdebatt skulle ha varit överflödig, om fru talmannen hade kunnat leva upp till den fina målsättningen. Sedan måste jag nog säga att jag inte är beredd att diskontera den debatt vi skall föra under de sista dagarna av vårsessionen. Det är i dag för tidigt att ta upp en diskussion om de frågor som skatte- och finansutskotten kommer att servera litet längre fram. Men självfallet står jag till fru talmannens tjänst vid detta tillfälle hur länge som helst med hur många inlägg som helst, om så behövs.

Jag kan mindre förstå herr Söderström när han säger att de svenska reklamproducenterna kommer att lägga ut sitt tryck utanför de svenska gränserna därför att kostnaderna är 30 procent högre i Sverige än i andra länder. Det är i och för sig möjligt att han har rätt, och på denna punkt har jag ingen anledning att ta upp en debatt med honom, men då gäller det ju andra frågor än den reklamskatt vi diskuterar i dag. Om löner och

produktionskostnader är så mycket högre här i landet att man rör sig utanför gränserna med sitt reklamtryck, är det naturligtvis i och för sig ett bekymmer för den grafiska branschen och för de anställda inom denna. Det kunde i och för sig bli föremål för en isolerad eller en allmän debatt, men jag kan icke finna att det har något att göra med reklamskattedebatten, eftersom reklamskatten skall drabba även den produktion som läggs utanför våra gränser.

Allra sist vill jag framhålla för herr Schött att jag väl inte precis sade att ni inte var intresserade av klara regler. Jag tror att alla människor är intresserade av klara regler, men jag bedömde konstitutionsutskottets yttrande på det sättet att herr Ahlmark och hans partivänner var ensamma om att just nu begära en fixering av reglerna efter vissa matematiska formler. Jag förstår att herr Schött och det parti han företräder inte är beredda att inta den ståndpunkten i dag – det vore att gå tvärtemot utskottets befänkande – men att ni väl kan ha en uppfattning om önskvärheten av klarare regler i framtiden. Jag föreställer mig att vi kan vara ense på denna punkt.

Herr SCHÖTT (m) kort genmäle:

Herr talman! Ja, vi är så angelägna om klara regler att vi just därför vill driva på denna utredning. Jag vore verkligen tacksam om finansministern såg till att utredningen blev tillsatt utan dröjsmål och att den fick direktiv att fullfölja sitt uppdrag snabbt. Vi kunde då få nya och klara bestämmelser och slippa en del av de oklarheter och brister som nu råder.

Herr finansministern STRÄNG:

Herr talman! Jag har ett bestämt minne av att jag gav herr Schött det beskedet i mitt första inlägg. Jag t. o. m. inledde det inlägget med att svara på herr Schöotts framställningar i detta avseende. Jag behöver inte upprepa detta.

Jag skulle möjligen också vilja ge ytterligare ett informationsmässigt besked. Herr Olof Johansson i Stockholm gjorde gällande att de 50 miljoner kronorna var ett för kraftigt tilltaget belopp. Ja, vi har bedömt det hela på följande sätt. Undersökningen kom efter sina överväganden fram till att skatten skulle ge 130 miljoner kronor. Det var fråga om en skatt som skulle slå lika både på annonser och på reklam i övrigt. Resultatet blev dock sedermera att vi bibehåller annonskatten och kompletterar den med en reklamskatt.

När vi ändrade på detta och i regeringspropositionen bibehöll det skattefria vederlaget i botten för dagstidningar och veckotidningar, tappade vi 30 miljoner. Då hade vi följaktligen 100 miljoner kvar. Jag vågade inte så här utan vidare tro på utredningens siffra, som jag tyckte var litet optimistisk. Jag reducerade den med hänsyn till annonseringens nedgång under 1971 i förhållande till vad som gällt under högkonjunkturen 1969 och 1970. Därmed trodde jag att jag var på den säkra sidan och hamnade någonstans på 88 miljoner. Eftersom den nuvarande annonskatten ger 38 miljoner, skulle det följaktligen rent matematiskt bli 50 miljoner med den nya reklamskatten. I propositionen har vi alltså tagit en viss hänsyn till överskattning från utredningens sida.

Onsdagen den
24 maj 1972

*Skatt på reklam,
m. m.*

Herr förste vice talmannen anmälde att fru andre vice talmannen Nettelbrandt och herr Söderström anhållit att till protokollet få antecknat att de inte ägde rätt till ytterligare repliker.

Herr PETTERSSON i Örebro (c):

Herr talman! Jag skall be att få säga några ord i anslutning till konstitutionsutskottets betänkande. Trots debatten här i dag dristar jag mig att säga att sedan det särskilda stödet till dagspressen infördes har det glädjande nog blivit en allt större uppslutning kring uppfattningen om ett sådant samhällsstöd, ett stöd som klart syftar till att vidmakthålla och vidga möjligheterna till en fri debatt. Ingen har, såvitt jag vet, ifrågasatt det positiva värdet av presstödet. Erfarenheterna har visat att det är motiverat med ett väsentligt ökat stöd. Ett sådant har nu också föreslagits och kommer att innebära en fördubbling av bidragen.

De ekonomiska förhållandena och den skärpta konkurrenssituationen för dagspressen ledde redan under 1950- och 1960-talen till svåra bekymmer och nedläggning för flera tidningar. Upplagemässigt och ekonomiskt svaga tidningar fick det sämre. Det bör inte råda något tvivel om att de åtgärder som vidtagits under senare år – framför allt genom 1971 års beslut om presstöd – för att försöka vrida utvecklingen åt rätt håll har varit till nytta och bör bli till nytta för en allsidigare presstruktur i vårt land. Såsom framhållits i propositionen 59 är det nödvändigt med en kraftig förstärkning av presstödet för att motverka monopoliserings-tendenserna inom dagspressen och för att förhindra att samhällsdebatten utarmas genom att betydelsefulla språkrör för olika meningsriktningar försvinner i skilda delar av landet. Många av dessa tidningar har stora svårigheter och ser sin existens hotad.

Utvecklingstendenserna från den senaste tiden visar att åtskilliga region- och lokaltidningar av s. k. förstatidningskaraktär håller på att få en försämrad ställning i förhållande till större konkurrenter, som alltmer tränger in i deras spridningsområden. I flera fall kan dessa tidningars situation försämrans genom att större andratidningar i och med det ökade produktionsbidraget nu får en ökad konkurrensförmåga. Givetvis gäller detta också i de fall då två tidningar på samma utgivningsort har en lika marknadsandel.

Gällande regler för produktionsbidrag öppnar redan nu viss möjlighet för dagstidning, som ej är andratidning, att erhålla bidrag. Presstödsnämnden får enligt 17 § stödkungörelsen besluta om att bidrag skall utgå för sådan tidning under förutsättning att "det med hänsyn till förhållandena inom tidningens hela spridningsområde är uppenbart att den har samma svårigheter som en andratidning". Även om konstitutionsutskottet i sin skrivning till 1971 års riksdag framhöll att 17 § i stödkungörelsen borde tolkas generöst med avseende på förhållandet mellan andra- och förstatidning, så har denna skrivning inte varit till fyllest. Nu har utskottsmajoriteten gått betydligt längre och klart uttalat, vilket tidigare framhållits här i dag, jag citerar: "Vidare bör presstödsnämnden utan avvaktande av utredningens bedömning ges möjlighet att vid tillämpningen av 17 § besluta om att ge reducerade bidrag i den mån förhållandena ger anledning härtill."

Utskottet föreslår vidare att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t gör ett sådant uttalande.

Flera av de olägenheter som kännetecknat det hittillsvarande systemet kommer nu, som jag ser det, genom utskottets skrivning att försvinna. Presstödsnämnden får nämligen vidgade möjligheter att handla.

Det kan inte möta några större svårigheter för presstödsnämnden att bedöma vilka tidningar av förstatidningskaraktär som nu måste tillföras stöd. Det bör också vara möjligt för nämnden att avväga hur stort stödet bör vara i varje särskilt fall.

Herr Ahlmark har riktat en mycket hård personlig kritik mot en av utskottets ledamöter, nämligen herr Olle Svensson, för att han i utskottet skulle ha talat i egen sak. Jag vill säga att jag helt tar avstånd från den hårda kritik som herr Ahlmark riktat mot herr Svensson – jag vill framföra det till kammaren – ty herr Svensson har varit en av de pådrivande och aktivare krafterna för att få denna vidgade skrivning inom utskottet i vad gäller presstödsnämnden. Jag tror inte vi kan komma längre för närvarande när det gäller presstödsnämndens befogenheter än vad vi nu gjort. Nu får vi invänta utredningen och de direktiv som den kan komma att lämna till presstödsnämnden, men längre kan vi inte komma för dagen. Av det skälet tar jag helt avstånd från den hårda kritik som herr Ahlmark på denna punkt riktade mot herr Svensson.

Frågan om effekterna av presstödet och situationen för pressen skall tas upp i pressutredningen. Det anges i propositionen och det stryks också under i utskottsbetänkandet. Utredningen kommer att tillsättas efter det att riksdagen nu tagit ställning till den föreslagna ökningen av presstödet. Vad jag anser viktigt är att utredningen undersöker dagspressens konjunktürkänslighet och presstödet betydelse framför allt under kärva konjunkturlägen.

Konstitutionsutskottet har vidare tagit upp frågan om statliga stödåtgärder för t. ex. samarbetsorgan inom tidningsbranschen. Sådana åtgärder anser jag vara möjliga utan att man riskerar företagskoncentration eller samarbetskombinationer som motverkar de grundläggande kraven på en differentierad press.

Utskottet har också klart slagit fast att frågan om det nuvarande presstödsystemet skall utredas med förtur. Det gäller också här att finna regler för stödet till de s. k. förstatidningar som brottas med liknande svårigheter som andratidningar. Pressutredningen bör vidare ta upp frågor som rör hela pressfältet – alltifrån dagspress till fackpress och populärpress och organ som utges av idéella och fackliga organisationer – och samhällets stöd till dessa i framtiden.

Även om det till detta utskottsbetänkande är fogat reservationer måste man som helhetsintryck trots dagens debatt säga att det råder en bred enighet i fråga om den principiella utformningen av samhällets stöd till pressen. Att det principiellt råder samstämmighet om presstödet finner jag vara en framgång för strävandena att säkerställa ett fritt meningsutbyte och en allsidig upplysning.

Med detta yrkar jag, herr talman, bifall till konstitutionsutskottets hemställan.

Onsdagen den
24 maj 1972

Skatt på reklam,
m. m.

Herr SVENSSON i Eskilstuna (s) kort genmäle:

Herr talman! Med anledning av herr Petterssons i Örebro yttrande beträffande 17 § i presstödskungörelsen vill jag fastslå att det beslut som vi skall fatta enligt utskottets förslag innebär två saker. För det första – det vill jag särskilt nämna för herr Schött – innebär det att utredningen helst med förtur skall ta sig an denna fråga och försöka åstadkomma fastare regler. Men för det andra innebär det att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t ger till känna vad utskottet anfört om tidningar på samma utgivningsort som har ett likartat konkurrensläge. Jag förutsätter att som ett resultat av den skrivelsen kungörelsen kommer att omarbetas i den andan och att därmed klarare riktlinjer också utformas för presstödsnämndens arbete.

Herr AHLMARK (fp) kort genmäle:

Herr talman! Det här var intressant. Det blir nämligen *oklarare* riktlinjer med riksdagens beslut. Man säger att man skall ge "reducerade bidrag i den mån förhållandena ger anledning härtill". Det innebär att man för in en serie oklarheter. Men plötsligt säger nu herr Svensson i Eskilstuna att man får "klarare" direktiv. Nu tycker jag att han har vandrat halva varvet runt och kommit ut på andra sidan.

Herr SVENSSON i Eskilstuna (s) kort genmäle:

Herr talman! Det kan jag inte instämma i, herr Ahlmark. 17 § stödkungörelsen innehåller bestämmelser om att en förstatidning skall kunna erhålla bidrag då dess ekonomiska läge är jämförbart med en andratidnings. Av besked som vi har fått från presstödsnämnden har emellertid framgått att man inte har kunnat tolka de nuvarande bestämmelserna så att man har haft möjlighet att utge delade bidrag. Detta blir nu möjligt efter riksdagens beslut.

Herr AHLMARK (fp) kort genmäle:

Herr talman! Om reglerna blir så klara, vilket ingen hittills har begripit, kan då Olle Svensson svara på en mycket enkel fråga: Kommer med dessa klara regler, som Olle Svensson nu talar för, Gefle Dagblad, Eskilstuna-Kuriren och Falu-Kuriren att få bidrag och i så fall hur mycket?

Herr LÖVENBORG (vpk):

Herr talman! Det nuvarande presstödet har enligt vårt sätt att se inte inneburit att någon ny situation skapats för den svenska pressen. I diskussionerna före besluten framhölls att man genom ett statligt tidningsstöd ville försöka förhindra fortsatt tidningsdöd och monopoliseringstendenser. Redan i dag torde de flesta vara på det klara med att det syftet inte har uppnåtts och inte kommer att uppnås med ett tidningsstöd av nuvarande utformning, att det konserverar den nuvarande situationen och att en rad röster i presskören fortfarande hotas av undergång. Vi anser att presstödet utformning, även som det föreligger i dag, gynnar de mycket stora tidningarna och hjälper de krafter som redan dominerar den s. k. tredje statsmakten i vårt land.

Onsdagen den
24 maj 1972

*Skatt på reklam,
m. m.*

I debatten om tidningar och tidningsdöd har det ofta talats om den s. k. spiralen. I det här landet är vi inne i samma olyckliga spiral som man är i exempelvis England och Västtyskland, där tidningarna har blivit allt färre och där tidningsägandet har hamnat i ett fåtal händer.

Tar man Västtyskland som exempel, så kan man konstatera att ungefär 90 procent av den västtyska pressen ägs av en enda man, Axel Springer – en tvättäkta reaktionär med klar sympati för de krafter som företräder det kalla kriget och revanschismen i Europa.

Också i England är man långt gången på vägen mot ett borgerligt tidningsmonopol. I kraft av stora resurser har det tryckta ordet tagits om hand av några stenrika människor. Det tryckta ordet är alltså till salu för pengar.

Tidningsdöden och koncentrationen inom den svenska pressen började på allvar att diskuteras 1965 – det är då den socialdemokratiska Stockholms-Tidningen lades ner och huvudstaden fick ett borgerligt morgontidningsmonopol. Fältet överlämnades till Dagens Nyheter och Svenska Dagbladet, men det var ju bara början till en utveckling som sedan har fortsatt.

Det första embryot till tidningsstöd kom samma år som Stockholms-Tidningens begravningsklockor ringde, och det förtjänade väl knappast namnet. Det som kom 1971 är varken av den omfattningen eller av den konstruktionen att situationen väsentligt kunnat förändras. Och i dag kan man konstatera att mindre och ekonomiskt svaga tidningar är precis lika hotade till sin existens som tidigare. Det är företrädarna för storfinansen och monopolerna som har stärkt sitt grepp över opinionsbildningen.

Man kan ta situationen i Stockholm som exempel, men man kan också hämta exempel från annat håll i landet. I Värmland har tidningskungen Ander, längst ute på högerkanten, samlat en imponerande bukett tidningar i sin ägo. Han har Nya Wermlands-Tidningen som med sina över 76 000 i upplaga är en av de största bland landsortstidningarna. Han äger Arvika Nyheter, som är enda tidningen i den staden, han äger Säffle-Tidningen Västra Värmland, Filipstads Tidning och Karlskoga Tidning, och han äger Mariestads-Tidningen. Han har alltså också gjort inbrytningar i andra län och är på väg att bygga upp ett tidningsimperium av mycket imponerande mått. Det har han kunnat göra därför att han haft överlägsna resurser till förfogande. Han har utnyttjat kapitalet till att lägga under sig flera tidningar, och han har fått hjälp genom det statliga tidningsstödet.

Man kan ta flera exempel på hur de kapitalägande har flyttat fram sina positioner inom tidningsbranschen under de senaste decennierna. Det är en process som har pågått under lång tid och utan att mötas av de rejäla åtgärder som kunnat garantera en mångfasetterad press och motverka koncentrationstendenserna.

Åtgärderna från 1965 och 1971 har varit otillräckliga, sade jag. Det man har gett med den ena handen har man tagit tillbaka med den andra. Höjningen av distributionskostnaderna – där SJ:s och postverkets taxepolitik varit förödande – är drastiska exempel på hur man har tagit och hur man har gett.

Beroendeförhållandet till penningen är ett olustigt inslag i den svenska

pressvärlden. Det är inte rimligt, tycker jag, att förekomsten av annonser skall vara avgörande för om en tidning skall dö eller leva vidare. Det är en nödtvungen del av en marknad som strängt taget inte har någonting att göra med läsarens marknad, det hotar friheten att ge uttryck för åsikter och att förmedla information.

Det finns ju åtskilliga exempel på att en journalistiskt dålig tidning som är ensam i sitt område och närmast fungerar som en sorts annonsblad blir en mycket bra affär, medan en innehållsmässigt bra tidning får gå i stöpet på grund av svaga annonsintäkter.

Tidningsstöd är ingen ny företeelse. Det har existerat sedan lång tid tillbaka också i vårt land – dvs. den svenska storfinansens tidningsstöd till de tidningar som den har velat satsa på. Det stödet har getts i form av en rik subventionsannonsering, men också på annat sätt. Storfinanserna har pumpat in miljarder i tidningar som har företrätt dess intressen, och resultatet är en förödande borgerlig tidningsdominans i det här landet.

Den proposition som regeringen nu lägger fram ändrar ingenting väsentligt i detta förhållande. Enligt det föreliggande förslaget får exempelvis den tidning i huvudstaden som står den svenska storfinanserna kanske närmast 8 miljoner kronor i stöd. Jag tycker att det är svårt att ur arbetarrörelsens synpunkt finna det sunda förnuftet i den åtgärden.

Jag konstaterar att det framför allt är de stora tidningarna – liksom tidigare, och nu ännu mera markerat – som gynnas av det nya förslaget till presstödet. Tidningarna i storstadsområdet kan få ett ökat stöd från 3,5 till 8 miljoner kronor, medan landsortens stortidningar också får sitt stöd väsentligt uppräknat.

Det är alltså en stor ökning medan, som vi konstaterar i vpk-motionen, de minsta tidningarna – de som bara kommer upp till grundstödet eller obetydligt däröver – i själva verket får en minskning, bl. a. genom att grundstödet behålls oförändrat trots penningvärdets fall. Vi har mot den bakgrunden föreslagit en omfördelning så att stödet till storstadstidningarna stannar vid 7 miljoner och att stödet till stora landsortstidningar stannar vid 2 miljoner i stället för 2,5. Det skulle – utan att förändra det föreslagna totalbeloppet – frigöra medel för att kunna höja grundbeloppet för de minsta tidningarna till 300 000 kronor i stället för föreslagna 200 000.

Vi anser också att man på olika sätt måste stävja det spekulativa intresse som utan tvivel på olika sätt finns med i bilden i samband med förekomsten av ett statligt tidningsstöd. Jag tänker närmast på att tidningar som görs med mycket små redaktionella ansträngningar men med en myckenhet annonser kan sno åt sig grundbidraget. Det gäller flera "veckotidningar med dagspresskaraktär", som det så vidunderligt heter. Risken finns för ökad spekulation på rent kommersiell basis, och det kan ju inte vara meningen. Det skapar ingen livaktigare politisk debatt och gläder bara dem som har tidningar som spekulationsobjekt.

Därför menar vpk att tidningarna bör ha anknytning till en rörelse eller på annat sätt fylla en opinionsbildande roll för att bli delaktiga av detta tidningsstöd. Vi anser att problemet delvis skulle kunna lösas genom skärpta bestämmelser när det gäller den s. k. annonsandelen. Det finns ju nu en högsta tillåtna gräns för annonsandelen i förhållande till

textinnehållet. Gränsen ligger vid 50 procent. Vi vill att den skall sänkas till 40; då skulle man få bort tidningar som har annonserna som det viktigaste och textinnehållet som en sekundär sak.

Vänsterpartiet kommunisterna har också påvisat det angelägna i att man beaktar de svårigheter som en låtare utgivning innebär också för små tidningar. Det är svårare och dyrare att ge ut dagstidningar än veckotidningar, även om dessa har s. k. dagspresskaraktär. Här spelar portot en avgörande roll liksom lönerna, de sociala utgifterna osv. Det är mot den bakgrunden som vi föreslår att tidningar som utkommer mer än en gång i veckan erhåller ett tilläggsanslag på 50 000 kronor per utgivningsdag per vecka.

Vi är över huvud taget ganska kritiskt inställda till den typ av tidsningsstöd som propositionen liksom betänkandet ger uttryck för. Vi anser inte att det uppfyller minimikravet att stödet skall bidra till att upprätthålla en dagspress som speglar den rådande opinionen och den allmänna samhällsdebatten. Till minimikravet bör höra att varje i riksdagen representerat parti får möjlighet att hålla sig med en rikstidning. Exempelvis vpk, som ju är ett fattigt parti, har av ekonomiska skäl tvingats förvandla sin dagliga rikstidning till vecko- och tvådagartidning. Partiet är följaktligen missgynnad, och propositionen rättar ju inte till detta.

Vi anser också att det vore ett steg i demokratisk riktning om man tog sikte på att utforma ett presstödet som gör det möjligt att starta nya tidningar. I vår motion heter det: "Dessa skulle i många fall endast ersätta tidningar som malts sönder tidigare. I andra fall skulle den viktiga uppgiften fyllas att opinioner, som inte kan finna uttryck i den nuvarande pressen, skulle ges en möjlighet att hävda sig." Det är svårt att starta nya tidningar, och vi finner det ur demokratisk synpunkt viktigt att sådana strävanden underlättas.

Allt detta gör att vi självfallet är för en ny pressutredning, men det betyder inte att man skall vänta med konkreta åtgärder – åtgärder som vi anser angelägna – till dess att utredningen har redovisat sitt resultat, när det nu kan komma att bli.

Tvärtom är det bråttom. Vi har föreslagit några åtgärder som riksdagen kan besluta om redan nu – utan att avvakta en ny pressutredning. Det är i och för sig otillräckliga åtgärder, men vi har också i motionen angivit några av de huvuddrag som en ny pressutredning bör syssla med. I avvaktan på den utredningen – och i vetskap om att det gäller att hindra fortsatt koncentration och utslagning av ännu flera röster i presskören – har vi alltså föreslagit konkreta åtgärder.

Vi anser att en ny pressutredning är helt nödvändig. Riktningen för den utredningen måste vara inte att konservera nuvarande situation – som nu sker – utan att med kraftfulla åtgärder förhindra den monopolistiska utvecklingen i svensk press, öka stödet till de mindre och fattiga tidningarna, skapa nya möjligheter för partier som är underrepresenterade och vidga den demokratiska rättigheten att starta nya opinionsbildande organ. Riktningen för den pressutredningen måste alltså vara att det fria ordet inte får vara en lekboll i händerna på kapitalstarka grupperingar utan skall vara en demokratisk rättighet som

Nr 85

Onsdagen den
24 maj 1972

Skatt på reklam,
m. m.

Onsdagen den
24 maj 1972

Skatt på reklam,
m. m.

stys av helt andra värderingar. Det är långt dithän, men en ny pressutredning som utgår från andra premisser och som har ett brett folkligt inflytande kan ge ett bättre resultat än tidigare utredningar. Innan dess måste emellertid den nuvarande trenden åtminstone bromsas upp på ett bättre sätt än det föreliggande förslaget ger möjlighet till.

Det är mot den bakgrunden jag yrkar bifall till motionen 1597 av herr Hermansson m. fl. under punkterna A 1, A 2, A 3 och A 5 i konstitutionsutskottets hemställan i betänkandet nr 29.

Fröken ANDERSSON i Stockholm (c):

Herr talman! Jag är en av de elva ledamöterna i reklamutredningen och närmare bestämt en av de sex som står bakom majoritetens förslag – det förslag som har utgjort underlag för propositionen 58. Det är därför rätt naturligt att jag ser på frågan om reklamskatt ur den aspekt reklamutredningen enligt sina direktiv haft att utgå från, nämligen den reklampolitiska. Att finansministern framför allt lägger statsfinansiella synpunkter på skatten är kanske lika naturligt. Han har understrukt detta mycket starkt här i dag.

Det uppdrag utredningen fick – eller ansåg sig få – när riksdagen i fjol tog annonsskatten var att snabbt lägga fram det förslag till allmän reklamskatt som man redan arbetade på. Då trodde vi i utredningen att arbetet skulle fortskrida så att utredningens samtliga förslag skulle kunna presenteras inom ett år. När dessa utredningsplaner inte höll valde utredningen att lägga fram ett delförslag om en allmän reklamskatt. Man ansåg det angeläget att så snart som möjligt ge förutsättningar för att komma till rätta med den diskriminering av pressen – om detta tycks alla vara ense – som det innebär att annonser beskattas, medan övrig reklam icke beskattas. Utredningen föreslog alltså i sitt betänkande "Reklam I Beskattning av reklamen", som överlämnades i januari i år, en allmän reklamskatt på kommersiell reklam "i syfte att dämpa reklamens volym". Rätteligen borde det kanske i stället ha hetat "i syfte att dämpa dess förutsedda tillväxttakt". Motiveringarna för detta ställningstagande skall jag här inte gå närmare in på. Finansministern i propositionen, utskottsmajoriteten och de centerpartistiska reservanterna i skatteutskottet har instämt i dessa motiveringar, som också har framförts här tidigare i dag.

Propositionen 58 bygger i allt väsentligt på reklamutredningens förslag. I ett betydelsefullt avseende skiljer sig emellertid propositionen från utredningsförslaget. Utredningens majoritet har, som jag tidigare sade, motiverat sitt ställningstagande utifrån reklampolitiska överväganden, vilket helt naturligt har inneburit att man inte har funnit motiv för att beskatta annonser eller annan reklam med icke kommersiellt syfte. Finansministern frångår den principen när det gäller annonser, och där har utskottet gått på samma linje. Man har valt att förlänga den nuvarande annonsskatten med beskattning av samtliga annonser men med olika skattesatser för dagspress och övrig press. Utredningen hade föreslagit samma skattesats för all press men beskattning endast av annonser med kommersiellt syfte. Resultatet hade för pressen i stort sett blivit detsamma. Några reklampolitiska skäl för att beskatta familje-

annonser, politiska meddelanden och platsannonser är inte lätta att hitta.

För att undvika den skatteskärpning för dagspressen som den 10-procentiga skatten på kommersiella annonser skulle kunna leda till för vissa tidningar, beroende på deras andel av icke kommersiella annonser, kunde man enligt min mening i stället ha valt en något lägre skatteuttagsprocent för pressen över hela linjen. Det hade ökat pressens konkurrenskraft gentemot andra reklammedia och även skapat större rättvisa mellan olika typer av press. Det finns ju tidningar, också bland dem som klassificeras som populärpress, som bedriver värdefull opinionsbildning. Också det har tidigare nämnts här i dag.

Däremot noterar jag med tillfredsställelse att propositionen också i ett annat avseende skiljer sig från utredningens förslag. Det gäller bottenavdraget på 3 miljoner, som alltså kommer att vara kvar. I den frågan tillhörde jag inte heller utredningsmajoriteten utan var reservant.

Skatteutskottets majoritet har alltså med vissa smärre justeringar följt propositionen. I den reservation som avgivits av folkparti- och moderatrepresentanterna i utskottet har man riktat sig mot reklamskatten i första hand därför att den inte skulle vara ett medel att göra reklamen bättre. Detta argument har också varit genomgående i den offentliga kritik som förslaget varit utsatt för från olika håll liksom i remissinstansernas yttranden. Detta verkar på mig vara att slå in öppna dörrar. Motiveringen för reklamskatten är ju varken i utredningens förslag eller i propositionen eller i utskottsbetänkandet att göra reklamen bättre, utan den är att dämpa dess tillväxttakt. Frågan huruvida skatten skall användas som ett instrument också för att påverka reklamens innehåll kommer att övervägas av utredningen i dess fortsatta arbete. Själv har jag i ett särskilt yttrande till utredningens betänkande redan på förhand tagit avstånd från att använda skatten i sådant syfte. Men det är alltså inte den frågan vi behandlar i dag.

De värderingar som ligger bakom utredningsmajoritetens förslag delas i stor utsträckning i centerns partimotion, 1583, och kommer också till uttryck i den reservation som centerns representanter i utskottet har avgivit. Inte minst har de kommit till uttryck i de olika anföranden som Olof Johansson i Stockholm hållit här i dag som representant för de centerpartistiska reservanterna. Jag kan emellertid inte ansluta mig till de slutsatser reservanterna kommer fram till: att nu avvisa reklamskatten men behålla annonsskatten. Jag anser att den lösningen ur dagspressens synpunkt är *mycket* otillfredsställande. Jag befarar på goda grunder att den kan komma att medföra att alltmer av reklamen flyttas över från pressen till andra media, vilket inte bara kan innebära ett olyckligt inkomstbortfall för pressen utan också kan få konsekvenser ur konsumentens synpunkt i form av en totalt sett sämre reklam. Det är ju ändå inte direktreklamen vi vill gynna!

Herr talman! Detta är för mig två betydelsefulla skäl att stödja utskottsmajoritetens förslag i skatteutskottets betänkande nr 29, vilket jag alltså kommer att göra i den kommande voteringen.

Herr Hermansson tog upp frågan om beskattningsformen och anser att den borde fått formen av en s. k. omkostnadsavgift. Det är riktigt att jag i ett särskilt yttrande till utredningens betänkande uttryckt sympatier för

Nr 85

Onsdagen den
24 maj 1972

*Skatt på reklam,
m. m.*

den beskattningsformen. Sådana sympatier har också kommit till uttryck i centerpartiets motion, såsom Olof Johansson påpekade. När utredningens majoritet enades med minoriteten om beskattningsformen föreslog den också att en omprövning av densamma skulle ske efter fem år. Det förslaget har emellertid inte tagits upp vare sig i propositionen eller av utskottet, vilket ju inte bör hindra att en sådan omprövning kan ske ändå.

Herr MOLIN (fp):

Herr talman! Folkpartiet aktualiserade förra året både i konstitutionsutskottet och i kammaren frågan hur presstöd och annonsskatt förhöll sig till de grundläggande tryckfrihetsrättsliga principer som finns i tryckfrihetsförordningen. Vår huvudinvändning förra året var att det dåvarande förslaget genom sin kombination av ett selektivt stöd till pressen och en differentierad beskattning kunde tänkas stå i strid med tryckfrihetsförordningens 1 kap. 2 § om att man inte får hindra tryckning eller utgivning av skrift på grund av skriftens *inhåll*. Herr Ahlmark har tidigare i dag påvisat att olika typer av veckotidningar får olika behandling i detta avseende.

Vi fick förra året inte till stånd någon prövning av hur det förhöll sig i detta avseende, och inte heller i år har vare sig Kungl. Maj:t eller konstitutionsutskottet velat utnyttja möjligheten att pröva huruvida kombinationen av ett selektivt stöd och en differentierad beskattning står i strid med tryckfrihetsförordningen eller ej. Konstitutionsutskottet vägrade förra året och vägrar i år att inkalla tryckfrihetsrättsliga experter till hearing i utskottet. Konstitutionsutskottet vägrade då och vägrar nu att inhämta sakkunnigyttranden från dessa experter. Utskottet gick därefter inte heller in på någon egentlig sakk Diskussion om de tryckfrihetsrättsliga aspekterna på dessa frågor. Den tryckfrihetsrättsliga debatten blev därför för ett år sedan också bitvis parodisk. Konstitutionsutskottets ordförande hävdade t. ex. att enskilda ledamöter hade fört samtal med sådana som var kända för att vara tryckfrihetssakunniga och att man dessutom genom enskild läsning hade förvärvat sig om att det här inte fanns något konstitutionellt problem. Däremot redovisades inte i debatten eller i utskottets skrivning någon argumentation på denna punkt.

I debatten sades från övriga talare, från socialdemokraterna och centerpartiet, i stort sett bara att en åtgärd som syftade till att stödja pressen ju inte kunde karaktäriseras som ett hinder för pressen. Det är såvitt jag förstår det enda sakargument som man, när man läser protokollet ett år efteråt, kan finna.

Man ägnade inte ett ord åt att dessa åtgärder faktiskt var till övervägande hjälp åt vissa tidningar och till övervägande hinder för andra tidningar. Jag hörde i dag herr Svensson i Eskilstuna, som är chefredaktör för en av de större tidningar som får ett presstöd, säga att han tyckte att debatten om huruvida åtgärderna stod i strid med tryckfrihetsförordningen eller ej var härklyverier.

Jag har här en sammanställning, gjord av riksdagens upplysningsljänst, som visar hur det produktionsbidrag som beslutades förra året, vad gäller

landsortspressen fördelar sig på tidningar med olika partifärg. Den visar att av det presstödet som beslutades förra året har 64 procent gått till socialdemokratiska tidningar, 16 procent har gått till centerpartitidningar, 2 procent till folkpartitidningar, 2 procent till moderata tidningar, 1 procent till kommunistiska tidningar, 10 procent till allmänt borgerliga tidningar och 5 procent till tidningar som inte har någon särskild partifärg.

Denna partifördelning när det gäller presstödet är iögonfallande, och jag skall strax visa varför jag tror att dessa uppgifter är betydelsefulla.

Vi har emellertid också fått en sammanställning som visar effekterna av de förändrade reglerna, alltså hur det presstödet som föreslås i regeringens proposition, kommer att fördela sig på tidningar av olika partifärg. Bilden blir då följande: Socialdemokratiska tidningar får 73 procent av presstödet, de centerpartistiska tidningarna får 9 procent, folkpartitidningarna 2 procent, moderata tidningar 2 procent, kommunistiska tidningar 1 procent, allmänt borgerliga tidningar 11 procent och s. k. oberoende tidningar 3 procent.

Det är alltså i huvudsak samma bild när det gäller partifördelningen både för det presstödet som har fungerat och det som nu föreslås. Socialdemokratiska tidningar gynnas, liberala och moderata tidningar missgynnas.

Det är egentligen bara på en punkt som bilden har förändrats rätt starkt, och det är när det gäller centerpartitidningarna. De får en väsentligt mindre andel av det totala presstödet enligt de nya reglerna än enligt de gamla. Man kan undra om detta faktum är en mätare på graden av regeringens kärlek till centerpartiet. Det finns ju andra tendenser som tyder på att denna kärlek har svalnat sedan den 25 maj 1971.

Jag tror att dessa uppgifter är betydelsefulla därför att man i debatten och i de inlägg som har gjorts om de tryckfrihetsrättsliga problemen i sammanhanget har sagt att redan möjligheten att i åtgärden kan inläggas ett sekundärt syfte att förkväva vissa publikationer gör åtgärden tvivelaktig. Jag beklagar att finansminister Sträng, när han för en stund sedan läste högt här i kammaren ur protokollet från den 25 maj, inte ville läsa litet längre fram i protokollet och även beakta vad som sagts av andra ledamöter. I så fall hade denna debatt kunnat komma ett steg framåt jämfört med för ett år sedan.

Redan möjligheten att det kan ha funnits ett annat syfte bakom förslaget gör alltså förslaget från tryckfrihetsrättsliga synpunkter tvivelaktigt, säger en av grundlagexperterna.

Regeringen vill genom presstödet öka den egna meningsriktningens möjligheter att slå igenom. Detta är inte ett primärt syfte, men det kan knappast bestridas att det har varit ett sekundärt syfte bland flera andra för förslagsställarna.

Den tryckfrihetsrättsliga experten framhåller vidare att man bör undvika alla åtgärder, vilkas förenlighet med grundlagen ens kan ifrågasättas.

Jag tycker att det material som jag här har redovisat och som belyser att en stor del av presstödet går till de socialdemokratiska tidningarna, att en större del av presstödet enligt de nya reglerna går till de socialdemo-

Onsdagen den
24 maj 1972

Skatt på reklam,
m. m.

kratiska tidningarna och att en mindre del av presstödet enligt de nya reglerna går till centerpartitidningarna är ett ganska starkt skäl för att man kan ifrågasätta förenligheten med grundlagen. Ingen har bemött detta.

Jag beklagar att debatten inte har kunnat gå ett steg framåt jämfört med för ett år sedan. I stort sett dessa synpunkter anförde jag även den gången från denna talarstol. Det nya är att den fördelning av presstödet som nu föreslås avviker när det gäller relationen mellan socialdemokraterna och centerpartiet. Det har jag menat vara värt att notera.

Jag tror emellertid att dessa siffror på hur presstödet slår partimässigt är intressanta också av ett annat skäl. De illustrerar enligt min mening de oerhörda risker för styrning och inblandning från statens sida som följer av ett selektivt statligt presstöd. Riskerna för att maktavare av olika slag utnyttjar de styrningsmöjligheter som följer med pressens partiella beroende av staten kan förvisso lätt belysas med många exempel från andra länder i väst eller öst, där pressen fått föra en kamp för sin rätt att fritt få kritisera de maktavande. Det bör därför vara en huvudprincip att försöka konstruera presstödet på ett sådant sätt att pressen blir så litet ekonomiskt beroende som möjligt av de politiska maktavare som den fria pressen har till uppgift att kritiskt granska.

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till reservationen 2 vid konstitutionsutskottets betänkande.

Herr SVENSSON i Eskilstuna (s) kort genmäle:

Herr talman! Som herr Molin mycket riktigt anmärkte anförde han inga nya argument i sitt diskussionsinlägg här i dag. Det var ungefär samma synpunkter som kom fram redan föregående år.

Jag vill med anledning av vad herr Molin sade beträffande fördelningen av presstödet på olika politiska riktningar framhålla, att denna fördelning inte på något sätt kan ha betydelse i denna debatt, då ju syftet med presstödet är att i sådan utsträckning neutralisera andratidningars underläge i konkurrensen med förstetidningar att de förstnämnda kan överleva. Vad han här säger är väl närmast en plattityd. Det är en truism att påstå att det inom landsortspressen främst är socialdemokratiska och centerpartistiska tidningar som får presstöd. Det är bara att visa upp en spegelbild av det förhållandet, att de ekonomiskt svaga tidningarna finns just bland de tidningar som företrädesvis innehåller centerpartistiska eller socialdemokratiska åsikter. Det innebär emellertid ingen förändring i fråga om själva *syftet* med stödet — presstödet tar ingen hänsyn till tidningarnas politiska inriktning. Svenska Dagbladet och Handelstidningen får stöd lika väl som Skånska Dagbladet och Arbetet. Även annonskatten är uppbyggd på objektiva kriterier.

Föregående är citerade jag ett uttalande av Björn Kjellin i en radiointervju, där han på särskild fråga yttrade, att vad det här gäller var långt ifrån sådana verkligt otillbörliga saker som man tänkte på när grundlagen kom till. Han sade: Nej, det ligger i sakens natur att det helt allmänna stadgandet i tryckfrihetsförordningen byggde på en åskådning- undervisning från diktaturregimer, där man hade använt olika metoder för att klämma åt motståndarens rätt att yttra sig. — Sådana jämförelser

Onsdagen den
24 maj 1972

*Skatt på reklam,
m. m.*

kan väl ändå inte göras med det här förslaget.

Jag vill gärna ytterligare understryka en sak, när jag har ordet, nämligen att man varnade för att skapa modeller för sådana ingripanden. Det är riktigt. Nu sägs i konstitutionsutskottets betänkande att just de tryckfrihetsrättsliga aspekterna bör tas upp i den utredning som kommer att tillsättas. Man kan inte vara nog vaksam, det vill jag understryka. Det gällde också den Lindholmska pressutredningen, som föregicks av speciella överväganden av de tryckfrihetsrättsliga aspekterna.

Herr MOLIN (fp) kort genmäle:

Herr talman! Det är klart att det inte är särskilt meningsfullt att fortsätta diskussionen, eftersom man på den socialdemokratiska sidan inte vill ta upp en saklig debatt om huruvida det verkligen kan vara så, att kombinationen av dessa åtgärder är grundlagsenlig. Vi befinner oss där i samma läge som vi gjorde förra året: vi kan bara konstatera att någon sakdebatt vill man på den andra sidan inte föra.

Låt mig bara, herr Svensson i Eskilstuna, göra ett litet tankeexperiment. Det är riktigt att flertalet andratidningar i landsorten är socialdemokratiska. Men låt oss anta att det hade varit tvärtom – att antalet andratidningar i landsorten hade varit liberala och moderata och att förstetidningarna hade varit socialdemokratiska. Är det någon som tror att den socialdemokratiska regeringen då hade föreslagit ett presstöd med den här utformningen?

Herr SVENSSON i Eskilstuna (s) kort genmäle:

Herr talman! Mitt svar innehåller en hänvisning till vad som sker på storstadspressens område. Den största uppräknigen av produktionsbidragen går till två av de tidningar som varit mest kritiska mot regeringen, nämligen Svenska Dagbladet, moderat, som får 8 miljoner kronor, och Handelstidningen i Göteborg, som också får ett mycket betydande stöd. Man bör väl inte anse att motståndarna bara har smutsiga motiv, utan man bör väl ändå vid bedömningen av de här frågorna kunna tänka sig att syftet just är att bevara en allsidig debatt.

Om man ser på det presspolitiska stödet också i stort – ta t. ex. vad som gjorts med samdistributionsrabatterna, som ger Dagens Nyheter ett par miljoner kronor, och ta en rad andra frågor som har behandlats i riksdagen under senare tid – så tror jag nog man kan säga att det inom den svenska demokratin finns en positiv inställning till den politiska och kulturella tidningsdebatten och att denna inställning har kommit till uttryck i de olika presspolitiska åtgärder som har presenterats av regeringen och som också företrädesvis har stötts av riksdagspartierna.

Herr MOLIN (fp) kort genmäle:

Herr talman! Vad jag försökt säga är att det från tryckfrihetsrättsliga synpunkter är viktigt att veta om regeringen bland flera syften också haft syftet att hjälpa den egna meningsriktningen i den allmänna debatten. Jag var i början av detta år med i en diskussion i Stockholms Journalistförening, där en företrädare för socialdemokratin uttryckte sig ungefär på följande sätt: Det är klart att vi dessutom ville ge den egna meningsrikt-

Onsdagen den
24 maj 1972

Skatt på reklam,
m. m.

ningen en fair chans att slå igenom. Jag tror att det är klart att man ville det. Dessutom ville man hjälpa pressen generellt. Att hjälpa den egna meningsriktningen har varit ett av flera syften, och det är ett skäl att göra en noggrannare prövning av hur de föreslagna åtgärderna förhåller sig till tryckfrihetsförordningen än vad både regeringen och konstitutionsutskottets majoritet hittills har gjort.

Herr WINBERG (m):

Herr talman! Det råder knappast några delade meningar om den avsevärda betydelse en vital och differentierad press har för opinionsbildning, för nyhetsförmedling och för informationsspridning i ett modernt demokratiskt samhälle. Den reducering av antalet röster som har skett i presskören är därför allvarlig av många skäl, och det är erforderligt med åtgärder som förbättrar pressens arbetsvillkor och som motverkar och helst förhindrar en fortsatt nedläggning av tidningar.

Herr Schött har tidigare under debatten framhållit att moderata samlingspartiet har hävdat och hävdar fortfarande, att det måste ställas upp åtminstone tre krav vid utformningen av ett statligt presstödet: det skall vara generellt, får inte verka diskriminerande så att det är speciellt förmånligt för tidningar med viss partifärg och det får inte snedvrیدا konkurrensen mellan olika tidningar.

Presstödsnämnden har nu arbetat snart ett år, och vi som deltagit i nämndens verksamhet under det året har väl gjort de erfarenheterna att utformningen av presstödet i åtskilliga avseenden har varit mindre lyckad. Herr Molin nämnde hur stödet har fördelats i procent mellan olika tidningar av olika färg i vad gäller landsortspressen. Jag har här med mig presstödsnämndens beslut beträffande samtliga tidningar för 1971. Av detta framgår att nämnden har beviljat ansökningar som bidrag till 54 tidningar. Av dem har 11 betecknats som opolitiska och återstående 43 angivits tillhöra viss åsiktsriktning. Av dessa 43 har 17 företrätt socialdemokratisk politik, 16 centerpartipolitik, 3 moderat politik, 2 folkpartipolitik, 2 har företrätt vänsterpartiet kommunisterna, 2 har betecknats som allmänt borgerliga och en tidning har betecknats som både folkpartistisk och centerpartistisk.

Om denna uppräknig utvisar att stödet är diskriminerande och att det är speciellt förmånligt för tidningar av viss partifärg överlåter jag till kammarens ärade ledamöter att själva bedöma.

Presstödsrådgörelsen har också en sådan utformning att presstödet medfört en helt orimlig snedvridning av konkurrensförhållandet mellan olika tidningar, därav två på en ort, vilka båda är av ungefär samma storlek, den något mindre tidningen har kunnat få bidrag av icke ringa storlek, medan den andra tidningen icke kunnat få något. Det mest uppmärksammade fallet är som tidigare nämnts i debatten tidningarna i Gävle, men det finns också liknande fall på andra orter.

Detta medför mycket starka positiva eller negativa effekter för de aktuella tidningarna, och det är därför nödvändigt att det snarast kommer till regler, som gör det möjligt för presstödsnämnden att i de här fallen nå ett mer rättvist resultat. Den tekniska lösningen av problemet kan varieras, och det förekommer ju i motioner olika förslag till lösning

Onsdagen den
24 maj 1972*Skatt på reklam,
m. m.*

av de s. k. 17 §-frågorna.

Om pressutredningen – som riksdagen begärde för ett år sedan och finansministern först nu tänker tillsätta – med förtur behandlar dessa frågor, bör de åtminstone temporärt kunna lösas på det sätt som har antytts i motionen 807 av några ledamöter från moderata samlingspartiet.

Konstitutionsutskottet tycks ha följt den linjen när utskottet säger att presstödsnämnden bör utan avvaktande av utredningens resultat ges möjlighet att vid tillämpningen av 17 § besluta om reducerade bidrag.

Om finansministern hade varit närvarande hade det gett mig anledning att ställa en fråga till honom. Jag undrar om det på grund av detta uttalande – jag utgår ifrån att riksdagen kommer att ställa sig bakom det – nu kommer att ske en ändring av presstödskungörelsen på den här punkten och om den kommer omedelbart så att presstödsnämnden kan tillämpa den när nämnden snart skall gå att behandla ansökningar som gäller år 1972.

På sikt kan kanske en annan utformning av dessa regler vara lämpligare, så att de görs mera generellt verkande. Det sades redan förra året att regelsystemet skulle ges en generell utformning, där inslaget av diskretionär prövning skulle vara ringa. Nu har det i praktiken visat sig att systemet inte fyllt dessa krav, och att presstödsnämnden har fått göra många diskretionära prövningar.

Om det gavs mera, som det antytts i några motioner, exakta regler för de reducerade bidragen, skulle det kunna leda till en minskning av behovet av skönsmässiga avgöranden från nämndens sida. Detta bör nu kunna bli föremål för övervägande av pressutredningen.

Det är verkligen att beklaga att denna pressutredning – eller den kommitté som förra årets riksdag begärde – inte blivit tillsatt. Detta har fördröjt möjligheterna att få till stånd riktiga regler för presstödet utformning. I den här delen vill jag instämma i vad fru andre vice talmannen tidigare har anfört.

Det finns många frågor, kanske av teknisk art, som skulle vara värda att diskutera här, t. ex. formuleringar och definitioner i presstödskungörelsen som har stor betydelse för om en tidning skall vara berättigad till presstöd eller inte.

Som exempel kan jag nämna definitionen av begrepp som andra-tidning och utgivningsort.

Jag skall inte ta upp kammarens tid med detta. Jag ifrågasätter dock om det inte finns anledning att överväga om begreppet utgivningsort borde få en vidare definition än det har i presstödskungörelsen. Blockregionen i stället för kommunblocket borde vara avgörande för frågan om en tidning är andratidning eller inte.

De tidningar som i dag inte får produktionsbidrag därför att de är förstатidningar i sin utgivningskommun, men inte i blockregionen, har i många fall en mycket stark konkurrens från den största tidningen i blockregionen. Just därför har de de problem som är utmärkande för en andratidning. Enligt nuvarande stadgande i presstödskungörelsen är de dock att anse som förstатidningar.

Herr talman! Presstödet är nödvändigt, men den nuvarande utform-

Onsdagen den
24 maj 1972

Skatt på reklam,
m. m.

ningen har väsentliga brister. Det talar starkt för att stödet i dess nuvarande form betraktas som ett provisorium. Det bör tidsbegränsas, såsom föreslagits av herrar Werner i Malmö och Schött i reservationen I till konstitutionsutskottets betänkande.

Jag yrkar bifall till den reservationen.

Under detta anförande övertog herr tredje vice talmannen ledningen av kammarens förhandlingar.

Herr SVENSSON i Eskilstuna (s) kort genmäle:

Herr talman! Jag vill med anledning av herr Winbergs inlägg erinra om att den motion som han har väckt tillsammans med herr Carlshamre kommer att behandlas av den pressutredning som skall tillsättas.

Jag kan meddela att om man i nuläget skulle ha följt de rekommendationer som görs i den motionen, skulle det innebära en utökning av de bidragsberättigade tidningarna med 23 stycken. Det skulle medföra en extra kostnad uppgående till 10,3 miljoner kronor.

Herr WINBERG (m) kort genmäle:

Herr talman! Till herr Svensson i Eskilstuna vill jag bara säga att jag ser det som en direkt och klar rättvisåtgärd att dessa tidningar också kan få det stöd som de uppenbarligen behöver.

Herr MÖLLER i Gävle (s):

Herr talman! Den väsentligaste av de frågor vi diskuterar i dag är regeringens förslag till ett radikalt förstärkt presstödet. Det innebär att stödet föreslås höjt från 36 till 67 miljoner kronor, vidare att samdistributionsrabatten ökas från 10 till 20 miljoner kronor, bådadera förslagsanslag. Det är ett gott handtag åt den svenska pressen och en handling som eftertryckligt visar att statsmakterna menar allvar med sin uttalade strävan att bevara en mångfaldig och differentierad press med dito nyhetsförmedling och opinionsbildning och att inte låta stora delar av dagspressen falla offer för de renodlade marknadskrafterna.

Mot detta har det enligt min mening mindre räckvidd att en reklamskatt på 10 procent införs. Jag ser den främst som en fiskal skatt, betingad av behovet att skaffa pengar till det ökade presstödet. Sammankopplingen är naturligtvis godtycklig och inte starkare än när i fjol annonsskatten kopplades samman med det nya presstödet.

I bägge fallen rör det sig dock om politiska realiteter, som man inte kommer undan. I fjol ställde sig två tredjedelar av riksdagen bakom annonsskatten, och detsamma blir fallet i dag enligt vad debatten givit vid handen. Därmed är det klart att annonsskatten inte kan avskaffas, åtminstone inte förrän ytterligare utredningar skett i dessa skatte- och pressfrågor. I detta läge blir det för pressen ett givet intresse att annonsskatten kompletteras med en reklamskatt. En fortsatt ensidig belastning av annonserna bör inte få komma i fråga. Det skulle drabba pressen och riskera att snedvrیدا reklamens olika uttrycksformer.

Under riksdagens allmänpolitiska debatt den 2 februari i år tillät jag mig hävda att antingen måste annonsskatten avskaffas eller också

kompletteras med en reklamskatt. Samtidigt hävdade jag att hur det än blev med skattesatsen på reklam, borde annonskatten förbli oförändrad vid sina 6 procent. Jag är glad kunna konstatera att regeringens proposition innebär just detta. Eftersom beräkningsgrunderna för de båda skatterna i viss mån är olika, skulle också en nominellt lika skattesats i verkligheten hårdare drabba annonserna.

Centern har i dagens debatt försatt sig i en olycklig och för pressen ogynnsam situation. Partiet avstyrker reklamskatten men vill ha kvar annonskatten. Den ensidiga belastningen av pressannonseringen skulle alltså bestå och annonserna diskrimineras i skattehänseende. Det är ytterst förvånande och beklagligt att centern har intagit denna sakligt så svaga och kluvna attityd, hur än den skruvade motiveringen lyder.

Effekten av reklamskatten blir troligen en mindre, övergående bromsning av den stadiga ökningen av reklamvolymen. I vad mån arbetslöshet på denna grund kommer att uppstå är omöjligt att bedöma. Branschen är sedan länge inne i en strukturell omdaning som kommer att gå vidare under 1970-talet. Men att reklamens innehåll och kvalitet skulle kunna påverkas och styras mera påtagligt genom ett så grovt instrument som en skatt tror jag alls inte på. Jag tror heller inte att det s. k. befrielseinstitutet skulle kunna fylla någon mer betydande funktion i detta sammanhang. Då tror jag faktiskt mer på marknadsföringslagens effekt när det gäller att påverka och sanera reklamen, vilket i många fall kan vara behövligt.

När presstödet i fjol infördes i sin nya form blev det räddningen för många tidningar. Om det inte hade kommit, skulle säkert en rad av våra stora, betydande dagstidningar icke ha kunnat leva någon längre tid. Då hade vi verkligen fått en kris i svensk press och i den grafiska industrin. Det ekonomiska läget under fjolåret har icke förbättrats för pressen som helhet och allra minst för de mest utsatta tidningarna. Tvärt om. Den allmänna konjunkturens försämring har slagit hårt och en kraftig ökning av presstödet är en tvingande nödvändighet. I början av denna riksdag förordade jag att åtminstone en fördubbling måste ske. Den bistra sanningen är att om inte presstödet nu starkt ökas grinar tidningsdöden emot en rad av våra stora och betydande tidningar i storstäderna och i landsorten. Inte minst i våra tre storstäder skulle verkningarna bli ödesdigra.

Annonskonjunkturen var i fjol den sämsta på decennier liksom konjunkturen i stort. I genomsnitt minskade dagspressens annonsvolym med drygt 13 procent för storstadspressen och närmare 8 procent för landsortspressen. Då är att märka att den starka försämringen för andratidningar i de tre storstäderna starkt påverkas av att en enda tidning av dessa tre efter en strukturell omläggning av innehållet minskade sin annonsvolym med hela 40 procent, vilket självklart drar ned totalsiffran för de tre. Den största minskningen i annonsvolymen skedde för övrigt under första halvåret i fjol, innan annonskatten var infördd, och minskningen hade börjat redan 1970. Siffrorna i folkpartiets reservation i skatteutskottets betänkande är ensidigt utvalda och ger inte en rättvisande beskrivning av läget i fjol. I själva verket är det väldigt svårt att bedöma annonskattens verkningar, eftersom den sammanföll med den

Onsdagen den
24 maj 1972

Skatt på reklam,
m. m.

djupa konjunktursvackan.

Låt mig erinra om att av de svenska dagstidningarna är det några tiotal som berörs av annonskatten. Totalt är det ca 70 dagstidningar och tidskrifter. De flesta tidningar ligger utanför. De slipper beröring av skatten på grund av ett 3 miljoners bottenavdrag.

Liksom det höjda presstödet är en klart positiv händelse är det positivt att en ny pressutredning skall tillsättas, som på längre sikt skall bedöma dessa frågor — främst hur samhällets fortsatta stöd skall utformas inklusive, förutsätter jag, hur skatter och andra inslag skall ordnas. Här finns otvivelaktigt kantigheter att slipa bort, nyheter att lansera och gränsfall att justera.

Men jag har blivit mycket orolig och förvånad inför en del uttalanden i dagens debatt liksom i folkpartiets och moderaternas motioner och reservationer när det gäller presstödet utformning. På båda håll hävdas att presstödet egentligen skall vara generellt och icke selektivt. Moderaterna säger att stödet skall vara generellt — får icke vara konkurrenssnedvridande. Vidare skall totalupplagan ha avgörande betydelse som kriterium. Folkpartiets reservation är något vagare, men inte minst fru vice talmannens yttrande i dag tyder på att folkpartiet innerst önskar en grundläggande omläggning, så att stödet skulle komma att utgå efter generella linjer.

Detta är en gammal och välkänd debatt. Det dröjde flera år innan riksdag och regering vågade ta ett selektivt stöd. Även pressens organisationer har i det längsta ryggat för ett sådant. Jag vill eftertryckligt hävda att ett selektivt presstöd är en grundläggande förutsättning för att ett samhällsstöd över huvud taget skall få åsyftad verkan. Ett generellt stöd säkrar inte en mångfaldig och differentierad press, hindrar inte en fortsatt tidningsdöd och en tilltagande regional monopolisering. Här hjälper inga gammalliberala principer av den karaktär som vi har hört hävdas här i dag med sådan emfas. Man kan inte utlämna pressen uteslutande till de s. k. marknadskrafterna. Då får man just den utarmning av pressen som skulle förhindras, och en tidningsdöd som åtminstone temporärt med presstödet hjälp nu kunnat hejdas.

En tidning är i den situationen — fullkomligt unik jämfört med alla andra produkter på marknaden — att den måste säljas inte en utan två gånger. Man kan inte jämföra försäljning av tidningar med försäljning av smör, bilar eller skokräm. Man måste sälja en tidning två gånger och till olika kundkretsar, nämligen en gång till läsaren och en andra gång till annonsören. Låt mig erinra om att det är annonsinkomsterna som ytterst avgör om en tidning skall leva eller dö.

En tidning kostar för prenumeranten vanligen 125–150 kronor per år, men den kostar 500–600 kronor att framställa. En tidning kan vara en utomordentligt attraktiv läseprodukt men ändå gå döden till mötes, något som vi har otaliga exempel på från vårt eget land, från Amerika, England, Frankrike osv. Man har där haft samma problem som vi nu diskuterar och försöker komma till rätta med.

Den vanliga relationen i svensk press är att man har två tredjedelar text och en tredjedel annonser, och den relationen är för svag för att kunna säkra tidningens existens.

Av dessa skäl måste samhällets presstöd delvis inriktas just på att upphäva marknadskrafternas verkningar, och därför måste stödet vara selektivt. Den nya pressutredningen måste beakta detta. Annars kommer den snett och kan vålla pressen svåra olyckor. Det här är problem som man brottas med i många västerländska länder, i Japan och i andra stora tidningsländer, och man konstruerar presstöd på olika sätt för att hindra en alltför absurd tidningsdöd.

Vi kan tänka oss hur det skulle vara om man hade haft ett generellt stöd, som skulle ge lika mycket till Dagens Nyheter som till Svenska Dagbladet, till Göteborgs-Posten som till Handelstidningen. Det skulle formellt kunna se ut som rättvisa, men det skulle vara grövsta orättvisa, om man nämligen ville bevara dessa tidningar som är i underläge.

Jag har uppehållit mig vid denna punkt så här utförligt och enträget just för att anlägga en moteld mot liberalernas och moderaternas angrepp på det selektiva stödet och för att sända ett ord med på vägen till den blivande pressutredningen, som i detta avseende verkligen inte bör vara förutsättningslös. Låt mig också erinra om att totalupplagen inte kan få vara det enda eller ens det främsta kriteriet för presstödet. Det finns många andra faktorer att ta hänsyn till: annonsvolym, struktur, spridningsområde osv.

Detta gäller naturligtvis även Gävlefallen, som i dag liksom i tidigare debatter har åberopats. Jag sade i förra årets debatt att jag hoppades på en generös bedömning när det gällde Gefle Dagblad med användande av den paragraf som gav möjlighet härtill. Jag kan utan vidare upprepa samma förhoppning i dag och hänvisa till att § 17 nu får en mer positiv formulering i detta avseende. Men det är en missvisande bild som här har getts av talare från folkpartiet och moderaterna liksom i båda dessa partiets motioner. Det har sagts här att Arbetarbladet fått 1 miljon kronor, men att Gefle Dagblad inte fått någonting och dessutom får vara med och betala annonskatt. Detta är en förfalskad bild av verkligheten. I själva verket betalar naturligtvis även Arbetarbladet annonskatt, nämligen ca 300 000 kronor. Vidare får Gefle Dagblad ett presstöd på 200 000 kronor för sin direktägda avläggare Sandvikens Tidning. Med den ökade rabatt som nu föreslås för samdistributionen kan Gefle Dagblad räkna med ett ytterligare statligt stöd på cirka en kvarts miljon kronor per år.

Jag väckte i fjol tillsammans med pressmän i riksdagen från fyra partier en motion om förbättrad samdistributionsrabatt. Jag är glad över att kunna konstatera att den har fått mycket positiva följder dels i statskontorets utredning, dels senare i finansministerns proposition, som vi har att behandla i dag. Resultatet är att samdistributionsrabatten nu fördubblas från 10 till 20 miljoner i förslagsanslag och utgår med ett enhetligt belopp på 3 öre per distribuerat exemplar och dag. Det motsvarar 9–10 kronor per år och exemplar för en sex- eller sjudagars tidning. Här har skett en stark rationalisering i pressen. Av omkring 170 tidningar är nu ca 140 med i samdistributionsystemet. De flesta svenska tidningar får på det sättet ett presstöd, en faktor som ingen fäst uppmärksamheten på i dag men som är viktig att framhålla. Om t. ex. Dagens Nyheter har 200 000 exemplar med i samdistributionen i Stockholm och ute i landet

innebär det ett presstöd till tidningen på 2 miljoner kronor. Motsvarande stöd får Göteborgs-Posten och Sydsvenska Dagbladet o. a.

Det är en väsentlig pådrivande rationaliseringsfaktor som här har införts och som är en utomordentligt värdefull och dess bättre icke kontroversiell del av det statliga stödet till pressen. Härtill kommer det dolda stöd som utgår via postens taxor för utbärning. Det beräknas av posten till några tiotal miljoner, men siffran är omstridd och accepteras inte av pressen.

Dessa fakta tycker jag skulle bidra till att dämpa den upprördhet som på sina håll i riksdag och press har funnits och finns kring pressens skatte- och stödfrågor.

Här har som en sidoprodukt i dag diskuterats och ifrågasatts om inte hela den här stödutformningen är stridande mot tryckfrihetsförordningen. Senast hörde vi herr Molin som i det avseendet höll ungefär samma tal som i fjol och antydde, frågade och insinuerade. Herr Molin har haft ett helt år på sig att undersöka om det ligger någonting i hans redan i fjol gjorda antydningar. Han hade icke ett enda nytt bidrag att ge till debatten. Jag är förvånad över att man rör sig med antydningar och insinuationer och inte själv kan ge något mera konstruktivt bidrag till debatten. I själva verket har alla tryckfrihetsrättsexperter klargjort att nyckelordet är huruvida en åtgärd riktar sig mot *innehållet*, grundar sig på innehållet i tidningen. Men herr Molin använde betecknande nog icke ordet innehåll.

För mig – och det gäller säkert också för pressen och för samhället – är det väsentligt att Sverige när det gäller presstöd går i täten för att hyfsa ett problem som är svårt i alla stora tidningsländer, när man genom särskilt offentligt stöd försöker trygga en differentierad press, dess nyhetsförmedling och opinionsbildning.

Herr talman! Jag hoppas att man skall kunna dra en särskild slutsats av den intensiva debatt som förts i dessa frågor under de senare åren. Det bör väl ändå vara uteslutet att med framgång lansera tanken på kommersiell reklam i TV. En ledamot i reklamutredningen sade i våras att utredningen sannolikt kommer att lägga fram ett förslag om reklam i TV. Även om detta skulle visa sig vara riktigt hoppas jag att regering och riksdag icke skall släppa loss kommersiell TV-reklam. Alla erfarenheter från omvärlden visar att ett sådant reklammedel direkt drabbar pressens ekonomi. Därför hälsar jag med tillfredsställelse de ord som finansministern fällde i denna fråga i dag och som var både glädjande och hoppgivande.

Herr MOLIN (fp) kort genmäle:

Herr talman! Herr Möller i Gävle påstår att jag i min analys av hur de aktuella åtgärderna förhåller sig till tryckfrihetsförordningen över huvud taget inte hade nämnt hänsynen till tidningens innehåll. Det kommer att framgå av protokollet att jag gjorde det. Det var i själva verket en poäng i mitt inlägg att en mängd omständigheter talar för att ett sekundärt syfte i detta sammanhang hade varit att diskriminera tidningar med hänsyn till deras innehåll. Om herr Möller i Gävle nu skall ta upp en polemik på denna punkt, kunde han åtminstone höra på vad jag säger.

Herr MÖLLER i Gävle (s) kort genmäle:

Herr talman! Jag vill bara erinra om att herr Molin förebrådde finansministern, som ur protokollet citerade nuvarande hovrättspresidenten Björn Kjellin, för att finansministern inte också gått längre fram i protokollet och citerat andra talare. Men det centrala i Björn Kjellins uttalande är att hela det stadgande i TF som berör denna fråga är upphängt på att det skall gälla åtgärder på grund av tryckt skrifts *inhåll*. Det borde vara möjligt att komma överens om innebörden av denna fråga, särskilt som herr Molin haft ett helt år på sig att djupare tränga in i denna substans.

Herr HOVHAMMAR (m):

Herr talman! I mitt inlägg vill jag något uppehålla mig vid reklamskatten och de verkningar den kan få för näringslivet och samhället.

En väsentlig utgångspunkt för den kritik reklamen utsatts för är att den inte skulle vara tillräckligt informativ. Det är en uppfattning som bl. a. kommer till uttryck i de resonemang som den statliga reklamutredningens majoritet utvecklar. Nu kan man för det första diskutera hur hög informationsgraden får vara för att konsumenterna skall orka ta emot informationen. Undersökningar har visat, att den statliga konsumentupplysningen inte når de grupper i samhället som man valt att rubricera som de resurssvaga och som ansetts ha särskilt stort behov av sådan upplysning. Kanske är det rent av på det sättet, att konkurrensen mellan de olika företag som använder sig av reklam som informationsmedel också har positiva effekter för mottagarna. Som politiker sätter vi ju en ära i att uttrycka oss så, att människorna får möjlighet att sätta sig in i olika, ofta komplicerade samhällsfrågor. Det är på det sättet som vi gör det möjligt för människorna att bilda sig en uppfattning i skilda frågor och att bli delaktiga i den allmänna beslutsprocessen.

Det görs ibland gällande att reklamen genom sitt förhållande till den ofta rätt tillkrånglade konsumentupplysningen skulle undergräva konsumenternas möjligheter att fatta rationella köpbeslut. Jag tycker att alla borde ansluta sig till den uppfattningen att informationen fullgör viktiga funktioner endast i den utsträckning den är utformad så, att den når de människor den är till för att nå. Därför är reklamen överlägsen konsumentupplysningen ungefär på samma sätt som finansministern är överlägsen våra professorer i nationalekonomi när det gäller att informera människorna om olika samhällsekonomiska spørsmål.

För det andra vill jag ifrågasätta själva idén om att man med hjälp av en reklamskatt har möjlighet att höja reklamens informationsgrad. Av vad jag förstått tillmäter inte finansministern en reklamskatt några sådana egenskaper. Det kan också påpekas i detta sammanhang att herr Sträng i den bedömningen tycks ha stöd från statens konsumentråd, som i sitt yttrande över förslaget om reklamskatt bl. a. anför följande: "Rådet finner utredningens föreställningar om effekterna av den föreslagna reklamskatten svagt underbyggda. Det skulle kunna inträffa att den eventuella svaga nedgången eller bromsade stegringen i reklamvolymen medför en kraftig nedgång i reklamens informationsinnehåll och att denna nedgång skedde framför allt på de reklamsvaga områdena."

Nr 85

Onsdagen den
24 maj 1972

*Skatt på reklam,
m. m.*

Onsdagen den
24 maj 1972

*Skatt på reklam,
m. m.*

Vi har här således den ganska egendomliga situationen att finansministern med stöd av statens konsumentråds bedömning underkänner själva idén bakom förslaget om reklamskatt, samtidigt som han gör detta förslag till sitt. Finansministerns enda motiv för reklamskattens genomförande är, såvitt jag kunnat uppfatta, statsfinansiella skäl.

En närmare granskning av vad finansministern får in genom en reklamskatt, sedan hänsyn tagits till effekter sammanhängande med att skatten är avdragsgill i förhållande till övrig företagsbeskattning och sedan direkta och indirekta administrationskostnader för såväl staten som företagen kalkylerats in, visar mycket klart att det av hönan bara blir kvar en fjäder, om ens det. En nykter bedömning av reklamskattens debet och kredit i förhållande till statskassan ger därför faktiskt underlag för oro. Man kan med stor oro fråga sig vad som blir resultatet om finansministern fortsättningsvis tänker finansiera den offentliga sektorns kostnadsexpansion med hjälp av intäkter som representerar en så stor procent avbränningar som den åtgärd vi i dag har att ta ställning till. Har finansministerns tidigare så stora uppfinningsrikedom när det gäller att finna vägar för den offentliga sektorns finansiella expansion förbrukats ända dithän att han nu tvingas tillgripa surrogat med minimal utdelning?

När jag hävdar att reklamskatten sedan alla kostnader och minskade intäkter frånräknats helt saknar statsfinansiell betydelse, har jag ändå inte tagit hänsyn till de kostnader som en eventuell reklamskatt kommer att åsamka samhället till följd av en sådan skatts negativa effekter på sysselsättningen. Det är dock, herr talman, med hänsyn till sådana negativa effekter som vi i dag har särskilt starka skäl att avvisa förslaget om en dylik punktskatt på en av de funktioner som ingår i en kedja av åtgärder för att säkra företagets avsättning. Jag behöver i den här församlingen inte närmare utveckla det i sig orimliga att fördyra och därmed försvåra företagets avsättning i en situation, då tusentals företag kämpar för att hävda sin sysselsättning och då många företag inte lyckas i den kampen på det sätt som vi skulle önska. Vi kan också avläsa den saken i sysselsättningsstatistiken, som inger största oro inte bara med hänsyn till dagens situation utan också med hänsyn till framtiden. Arbetsmarknadsstyrelsens chef, generaldirektör Bertil Olsson, har rätt nyligen uttalat att vi för framtiden – även i goda konjunkturer – tvingas acceptera en högre arbetslöshet än tidigare. Vi måste således enligt AMS-chefen trappa ner våra ambitioner när det gäller upprätthållandet av vad som länge varit ett av regeringspartiets främsta honnörsord, nämligen full sysselsättning.

Det vore emellertid oförsvarligt, om vi genom punktskatter på företagets avsättningsfunktioner medverkade till en ytterligare försämring av läget. En skatt på reklamen är nämligen en broms – jag vill understryka det – på näringslivets säljaktiviteter, och det är sannerligen inte bromsar som behövs just nu. En reklamskatt missgynnar också de mindre företagen, som har svårare att bära alla kostnadsökningar, och försämrar deras konkurrensförmåga gentemot redan etablerade storföretag. Låt mig ta ett enda exempel. Om jag uppfinner en ny produkt, som är bättre än en likartad som redan finns i marknaden och som tillverkas av ett storföretag med mäktiga resurser, får jag svårare att konkurrera. En

reklamskatt är därför utvecklingshindrande. Innovatören, uppfinnaren, behöver mer reklam än redan inarbetade fabrikanter produkter, och en skatt blir därför en negativ faktor i konkurrensen.

Införandet av en reklamskatt medför emellertid också andra risktaganden. Man måste ta i betraktande att reklamen i sig fullgör en nyckelroll för upprätthållandet av fungerande kommunikationer mellan säljare och köpare. Störs den kommunikationen får detta konsekvenser långt utöver att företagen måste bära vissa ökade kostnader.

Vad är det för övrigt som konstituerar vår successivt höjda levnadsstandard om inte nya och förbättrade produkter, och hur skall vi få kännedom om dessa nya och förbättrade produkter ifall vi inte blir informerade om deras existens? Det är också uppenbart att reklamen spelar en aktiv roll för att främja den priskonkurrens tack vare vilken vi får mer för våra pengar. Jag vill i detta sammanhang också referera till ett uttalande som borde ge oss en tankeställare. För detta svarar den socialdemokratiska ekonomiministern i Västtyskland Karl Schiller. Han säger:

”I vår s. k. överflödsekonomi finns det ingen direkt nöd att bekämpa. Vad det gäller är att styra en ström av varor så att de hamnar där de bäst behövs. Hög produktionsnivå leder till ökad sysselsättning, vilket leder till ökade konsumtionsmöjligheter som i sin tur ger ytterligare ökade möjligheter till sysselsättning etc. En dylik expansion av produktion och konsumtion kan endast synkroniseras med hjälp av reklamen.” Därför vill Schiller, herr talman, för sin del – jag fattar hans uttalande så – karakterisera reklamen som en ”synnerligen produktiv del av tjänstesektorn”.

I debatten här i dag som varit mycket lång och ingående har många talare ganska klart framhållit att det underlag som reklamutredningen presenterat i en rad olika hänseenden måste betraktas som ett ofärdigt material.

Det är därför, herr talman, som jag ber att få yrka bifall till reservationen 1 i skatteutskottets betänkande nr 29.

Herr tredje vice talmannen tillkännagav att anslag utfärdats om sammanträdet fortsättande kl. 19.30.

Herr LARSSON i Umeå (fp):

Herr talman! Bland de reservationer som fogats till utskottets betänkande avser den med beteckningen 1 avslag på propositionen i dess helhet. Den reservationen har lämnats av folkpartiets och moderaternas ledamöter i utskottet. För en stund sedan sade herr Möller i Gävle från denna talarstol att sifferuppgifterna i denna reservation skulle vara felaktiga. Jag vill tala om varifrån vi fått siffrorna. Vi har fått dem från det material som Tidningsutgivareföreningen skickat till finansdepartementet, och jag förutsätter att siffrorna i det materialet är mer korrekta än vad herr Möller är då han gör sitt omdöme om vår reservation.

I reservationen 2 som centerns ledamöter i utskottet står för begärs avslag på propositionen i dess helhet, men den innebär yrkandet att den nuvarande annonskatten bibehålles.

Utskottsmajoriteten, som består av enbart socialdemokrater, förordar en reklamskatt som innefattar skatt på såväl annonser som övrig reklam dock med den skillnaden att skatten på annonser i dagspressen skall vara 6 procent medan skatten på övrig reklam skall vara 10 procent. Utskottsmajoriteten uttalar: "Utskottet finner det i princip tillfredsställande att den renodlade annonskatten, som innebär en diskriminering av tidningsreklamen i förhållande till andra reklammedia, nu föreslås ersatt med en mera generell reklamskatt."

Detta är ett direkt medgivande att den nuvarande annonskatten varit diskriminerande och stöder oss reserverar i den inställning vi har att skatten på annonser har varit felaktig och orättvis. En snedbelastning orsakad av skatten har drabbat tidningarna och därför givetvis varit styrande när företagen upphandlat reklam.

Detta faktum har avspeglat sig i centerns reservation vid utskottsbe-länkandet, där man intagit två diametralt motsatta ståndpunkter. I reservationen sägs på s. 24:

"Av dessa skäl avstyrker utskottet förslaget till förordning om skatt på annonser och reklam jämte följd författningar i propositionen 1972:58 samt förordar att den nu gällande annonskatteförordningen skall upphöra att gälla."

Här säger man alltså nej till både annonskatt och reklamskatt. På nästa sida har man en annan uppfattning. Där säger man följande: "Avgörandet beträffande annonskattens framtid bör därför anstå ytterligare en tid. Av stor betydelse i detta sammanhang är också hur den framtida prestödspolitikerna kommer att utformas. Utskottet avstyrker alltså yrkandena i motionerna 1972:11, 1972:53 och 1972:833 om att annonskatten skall avskaffas."

Nu har vi emellertid av herr Olof Johansson i Stockholm fått beskedet att den ståndpunkt som centerpartiet intagit är den som finns på s. 25, alltså nej till reklamskatten men ja till annonskatten.

Det är förvånande att centerns ledamöter i utskottet kan finna det försvarligt att behålla skatt på annonser då de går emot skatt på övrig reklam. Nu sägs visserligen att det inte går att behålla en skatt på annonser på sikt men att den tid skatten varit i funktion är för kort för att man skall kunna göra en utvärdering av annonskattens verkningar.

De erfarenheter man haft av annonskatten talar emellertid sitt tydliga språk. Det går inte att som både majoriteten och centerpartireservanterna gör skylla enbart på konjunkturen för det stora bortfall av annonser som har skett. Det torde i stället vara så att de företag som annonserar i sin budget har upptagit en viss summa för reklam, och i den mån kostnaderna för reklamen ökat har man fått göra motsvarande minskningar av volymen. Det är väl den vanliga gången.

En beskattning av reklam hjälper inte för att komma åt den reklam som kan vara vilseledande för konsumenterna och som det skulle ha funnits fog för att söka komma till rätta med. Reklamskatten slår blind och tar ingen hänsyn till det sakförhållandet att reklamen är en nödvändig del av produktionsprocessen. Otivelaktigt betyder reklamen som regel inte en fördyring av varorna utan tvärtom ett förbilligande genom att större serier kan tillverkas och priserna därigenom kan pressas.

Det har inte framlagts något material som skulle ha bevisat motsatsen. Skatten är en tillyxad sak för att få in en viss summa pengar till statsverket.

Majoriteten i skatteutskottet anför att dessa inkomster behövs för att täcka utgifterna för presstödet. I den mån man behöver pengar till detta hade det funnits andra vägar att gå än att genom särskilda skatter belasta en bransch för att använda pengarna till att stödja samma bransch, vilket man gör genom skatten på annonser. Först försvagar man ekonomin i tidningsföretagen – och här föreligger det förhållandet att det främst är andratidningarna som fått vidkännas minskade annonsintäkter – och sedan stöder man samma organ med särskilda bidrag. Det hela verkar föga rationellt.

Skatt på annan reklam kommer att få följder som man nu inte helt kan överblicka. Många hyser dock stora farhågor för att den grafiska branschen, som redan nu brottas med svårigheter, kommer att få det ännu mer bekymmersamt. En stor del av yrkesfolket i den grafiska branschen är redan nu arbetslös, och företrädare för branschen, både arbetstagare och arbetsgivare, är eniga om att en skatt på reklam kommer att ytterligare förvärpa sysselsättningsläget. Kostnaderna för ett minskat utnyttjande av kapaciteten i företagen är betydande, och de nackdelar med ytterligare friställningar av arbetskraft som en skattepålaga medför kan inte försvaras.

Reklamskatten drabbar särskilt svårt de mindre företag som producerar reklammaterial, då dessa är mer känsliga i vad gäller konkurrensen. Det är att märka att just den grafiska branschen i huvudsak består av mindre företag; ca 90 procent av företagen beräknas ha mindre än 50 anställda. Branschen står inför en betydande strukturomvandling, och det har av regeringen tillsatts en särskild branschutredning för att granska dess svårigheter och föreslå lämpliga åtgärder. Samtidigt inför man nu en beskattning som man borde kunna inse drabbar branschen just då den befinner sig i ett bekymmersamt läge. Det är svårt att förstå logiken i detta. I januari i år var 600 personer arbetslösa i den grafiska branschen. Vad tänker man göra med de människorna i fortsättningen, när man motverkar sysselsättningstillfällena för dem, vilket otvivelaktigt sker genom att skatten kommer till? Det torde ej kunna bestridas att efterfrågan på trycksaker kommer att minska genom den ökade kostnad som skatten innebär.

Vi kan inte bortse från det förhållandet att man genom en reklamskatt ger de utländska konkurrenterna ett kostnadsmässigt försprång och att många trycksaksbeställare kommer att förlägga sina order till utlandet, därför att de därigenom kan vinna ekonomiska fördelar och få sina trycksaker utförda billigare. Den i propositionen anvisade vägen att ta ut skatt vid import av trycksaker kan det bli svårt att tillämpa i praktiken. Generaltullstyrelsen framhöll i sitt remissvar över utredningens betänkande att det förelåg stora svårigheter i såväl administrativt som fiskalt hänseende att tillämpa skatt på införsel av reklamtrycksaker. Det föreligger dessutom internationella överenskommelser som i avsevärd mån begränsar möjligheterna att ta ut skatt vid import. Konventionen för underlättande av import av varuprover och reklammaterial utgör ett

hinder för uttagande av skatt på direktreklam, även i form av massförsändelse, frånsett reklam som här i landet etablerade företag kan tänkas sprida från utlandet. Med den internationalisering som handel och utbud av varor utgör är det ytterst tveksamt om man når det resultat som man förväntar av skatteintäkter. En sak kommer man dock att nå, och det är att man försvagar den grafiska industri som finns i landet.

Såväl reklamskatten som annonsskatten innebär skadeverkningar, och det är ytterst ovisst om resultatet av skatteinkomsterna motsvarar de kostnadsökningar man kommer att få för både den grafiska branschen och pressen. Utredningens förslag är illa genomtänkt, och det är inte bara en händelse att det underkändes av så gott som alla remissinstanser. Detta har emellertid inte hindrat regeringen från att framlägga förslaget om skatt på reklam och annonser.

I reservationen 1 vid skatteutskottets betänkande nr 29 yrkar vi avslag både på förslaget om skatt på reklam och på förslaget om annonsskatt. Vi kan inte heller tillstyrka det förslag som framförs i reservationen från centern, som vill bibehålla skatten på annonser och följaktligen biträder regeringens orättvisa diskriminering av de tidningsföretag som haft framgång och lyckats erhålla en förhållandevis stor upplaga i jämförelse med konkurrenterna och därigenom kan stå på egna ben utan subventioner. Det borde räcka att man stöder andratidningarna utan att man samtidigt skall försvåra situationen för de organ som ej kommer i åtnjutande av presstödet.

Med det anförda yrkar jag bifall till reservationen 1, vilket innebär avslag på propositionen i dess helhet samt likaså avslag på den del av reservationen 2 som avser en fortsatt skatt på annonser.

Herr MÖLLER i Gävle (s) kort genmäle:

Herr talman! Herr Larsson i Umeå verkade något främmande för de siffror jag anförde tidigare beträffande Gävlefallet. Jag begär inte att herr Larsson skall känna till de äganderättsliga förhållandena inom den svenska dagspressen. Jag talade emellertid om den faktor som gör att det i folkpartiets och moderaternas motioner framlagda materialet är missvisande, därigenom att det inte nämns att Gefle Dagblad får 200 000 kronor i presstöd till sin helägda avläggare Sandvikens Tidning, vilket framgår av förteckningen på s. 21 i konstitutionsutskottets betänkande. Det är alltså bara bristande kännedom om dessa ägandeförhållanden som gör att herr Larsson så att säga ifrågasätter korrektheten av mina uppgifter. De som känner äganderättsförhållandena i svensk dagspress kan finna liknande, mycket intressanta förhållanden i den här förteckningen, men vi har ingen anledning att gå in på detta i dag.

Herr LARSSON i Umeå (fp) kort genmäle:

Herr talman! Herr Möller i Gävle åberopade i vår reservation i skatteutskottet, och det var det jag svarade på och ingenting annat. De uppgifter jag gav kommer från Tidningsutgivareföreningen och har lämnats till finansdepartementet. Nu talar herr Möller om en annan sak, men han åberopar alltså just vår reservation i skatteutskottet.

Herr ÅSLING (c):

Herr talman! Jag vill inte här på nytt ta upp den debatt som förts beträffande utvärderingen av annons- respektive reklamskattens effekt och berättigande. Men det kanske kan vara på sin plats att så här mot debattens slut något dröja vid de principiella aspekterna på frågan.

Det är av grundläggande betydelse, anser vi i centern, att göra en klar åtskillnad mellan reklamskatten och presstödet. Reklamskatten är en fråga om prioritering av våra resurser, ett sätt att styra resursanvändningen och djupare sett påverka den mänskliga miljön. Den frågan är alltså föremål för utredning, och enligt vår uppfattning har det alltså funnits skäl att säga nej till reklamskatten eftersom det nödvändiga beslutsunderlaget inte föreligger ännu.

Presstödet är en fråga om opinionsbildningens och demokratins sätt att fungera. Vi accepterade att frågan om presstödet sammankopplades med införandet av en annonsskatt i fjol. Det var, som jag skulle vilja karakterisera det, ett provisorium under hänsyn till att stora delar av pressen kämpade med växande svårigheter och att vi närmade oss ett läge där konsekvenserna för en fri och nyanserad opinionsbildning skulle bli mycket svåra. Presstödet måste dock i ett längre perspektiv helt frikopplas från finansieringssystemet.

Tyvärr har analysen av principerna för opinionsbildningen i samhället spelat en underordnad roll i debatten. Det gäller också debatten här i kammaren i dag. Är opinionsbildningen sådan den förmedlas av massmedia tillräckligt nyansrik? Speglas debatt och opinionsyttringar på ett sätt som står i rimlig proportion till deras roll i samhället? Premieras inte meningsyttringar som av tradition – som någon här har uttryckt det – och på grund av kontakter står massmedia närmast? Det är frågor som är berättigade att ställa i en strävan till självprövning som är befogad i sammanhanget. Den naturliga slutsatsen måste bli att vi inte har råd att i en tid som präglas av opinionsbildningens tekniska, för att inte säga industrialiserade, utveckling förlora fler kanaler för nyhetsförmedling och opinionsbildning. Antalet kanaler för opinionsbildningen står dock oavvisligen i ett klart samband med rikedomerna på nyanser. Pressen behövs om sanningen skall fram, men sanningen har inte blivit ett enklare och entydigare begrepp med de stora upplagorna, med pressens industrialisering. Sanningen måste för den enskilde medborgaren vara resultatet av en tillräckligt nyansrik och fri opinionsbildning. Det får inte vara så att den som talar högst och kanske med den största envisheten och som därjämte har de tekniska och ekonomiska förutsättningarna att göra sin stämma hörd skall dominera opinionsbildningen. Då har vi inte den eftersträfvade balansen som är så väsentlig för demokratins livskraft och funktion.

Jag tror att det finns skäl att understryka detta. Situationen är nämligen inte ur alla synpunkter tillfredsställande; vi har i realiteten inte alltid den balans och nyansrikedom i opinionsbildningen som man skulle anse önskvärd.

Det är inte minst mot den bakgrunden en brist att debatten om presstödet i så stor utsträckning dröjt vid dagspressen och dess situation. Det finns dock en stor och betydelsefull vecko-, organisations- och

Nr 85

Onsdagen den
24 maj 1972

Skatt på reklam,
m. m.

Onsdagen den
24 maj 1972

Skatt på reklam,
m. m.

fackpress som också betyder en hel del för informationen och opinionsbildningen i samhället. Denna press och dess intressen har inte i tillräckligt omfattning beaktats i de åtgärder och ställningstaganden som förekommit.

Därför är det särskilt angeläget att den pressutredning som aviserats tar upp hela pressens situation till prövning, alltså även situationen för fackpressen, veckopressen och organisationspressen. Det är angeläget att förutsättningar skapas för att behålla och utveckla den typ av press som i framtiden kommer att få en ännu angelägnare uppgift för att spegla t. ex. lokala opinioner, för att ge kvalificerad information till speciella yrkesgrupper och för att på det sättet bidra till att nyansera inte bara nyhetsförmedlingen i allmänhet utan också opinionsbildningen och debatten.

Vi befinner oss nu i en utvecklingsfas där den tekniska utvecklingen aktualiserat skilda former av samproduktion inom dagspressen, dvs. där den redaktionella produktionen även företagsmässigt kommer att hållas strikt åtskild från den tekniska produktionen. Detta kan innebära ett avbrott i tendensen mot fortsatt koncentration av nyhetsförmedlingen. Det får dock inte innebära att vi ger avkall på vår omsorg om den fria opinionsbildningen.

Herr talman! Pressutredningen kommer alltså att få en omfattande uppgift sig förelagd – det har dagens debatt gett värtaliga bevis för. Påfallande många talare har f. ö. dröjt vid utredningens arbetsuppgifter. Jag anser det ofrånkomligt att pressutredningen får denna vida inriktning. Pressens roll i framtidens samhälle är för väsentlig för att bli föremål för improvisationer och spontant tyckande och beslutande. Den tekniska och ekonomiska utvecklingen och dess konsekvenser för tidningsproduktionen måste ingående analyseras som en utgångspunkt för framtidens presspolitik. Det är angeläget att den framtida presspolitiken utformas så, att pressens ställning stärks på bred bas och med beaktande av behovet av skilda former av press för att säkra en effektiv nyhetsförmedling och informationsspridning och en levande opinionsbildning.

Herr KARLSSON i Huskvarna (s):

Herr talman! Det som ger mig anledning att på detta sena stadium av denna långa debatt begära ordet är ett par yttranden om presstödsnämndens verksamhet som gjordes av folkpartiets företrädare fru andre vice talmannen Nettelbrandt och herr Ahlmark.

Fru Nettelbrandt talade vid ett tillfälle om diskretionen vid presstödsnämndens sammanträden och sade att förhandlingarna där ju är hemliga. Ja, men de är tydligen inte mer hemliga än att man kan läsa fru Nettelbrandts argumentering några dagar efteråt i Expressen i en stort uppslagen artikel, som söker misskreditera själva principerna för presstödet. Sådana artiklar har inte tillkommit för att sprida kännedom om nämndens verksamhet i stort och absolut inte för att försöka analysera de många gånger svåra uppgifter som nämnden har, när den skall ta ställning i beslutsfrågorna.

Herr Ahlmark tog upp fallet Gefle Dagblad, och fru Nettelbrandt har tidigare vid något tillfälle tagit upp den diskussionen här i kammaren.

Folkpartiet försöker tydligen göra Gefle Dagblad till något slags martyr i presstödshänseende. Herr Ahlmark antydde att det i propositionen förra året hade angivits att Gefle Dagblad eventuellt skulle kunna få bidrag. Det är riktigt. Men nämndens majoritet ansåg sig inte kunna tillstyrka bidraget, med hänsyn till de omständigheter som då förelåg. Varför? Jo, som Olle Svensson i Eskilstuna tidigare i dag redogjort för har Gefle Dagblad en helt annan spridning och en helt annan ställning i Gävle än vad tidningens konkurrent Arbetarbladet har. Det föreligger en skillnad i upplaga i Gävle på ungefär 10 000 exemplar, om jag inte minns fel, och självfallet har Gefle Dagblad därmed en så dominerande ställning på utgivningsorten att tidningen får stora favörer när det gäller annonstillströmningen. Den andra tidningen har inte samma förmån. Gefle Dagblads konkurrensförhållanden blir därmed mycket bättre än Arbetarbladets. De båda tidningarna är inte jämförbara, och därför har nämndens majoritet gått emot förslaget om bidrag till Gefle Dagblad. Folkpartisterna har alltså inte fått igenom det anslaget, och därför försöker man nu misskreditera nämndens verksamhet i det fallet.

Dessutom skall det tilläggas – som Yngve Möller i Gävle gjorde – att Gefle Dagblad också ger ut Sandvikens Tidning och att man för den utgivningen har fått ett bidrag på 200 000 kronor förra året.

Om hänsyn tas till alla dessa fakta är Gefle Dagblad inte illa behandlat. Företaget åtnjuter presstöd till en av sina tidningar och har så stark ställning i utgivningsorten att man i nämnden inte med gällande regler har ansett sig kunna ge tidningen något bidrag. Dessutom tillkommer, som också har sagts vid flera tillfällen i dag, en distributionsrabatt som inte är föraktlig utan som tillför förstatidningarna stora summor.

Herr talman! Som deltagare i presstödsnämndens arbete har jag velat lämna dessa upplysningar. Den mytbildning som folkpartiet försöker skapa kring Gefle Dagblad har jag inte velat låta stå oemotsagd.

I övrigt välkomnar jag det förslag som nu föreligger och som onekligen innebär en betydande förbättring av vad som nu gäller. Men om man menar allvar med talet om att vi skall ha ett presstöd, så kostar det också pengar. Vi behöver pengar. Och de pengarna får tillskjutas av skattebetalarna. Men när man nu utvidgar annonsskatten genom att införa en allmän reklamskatt, så är det inte för att skapa sämre villkor för pressen utan tvärtom för att förbättra pressens möjligheter. Tidningsannonseringen blir nämligen mindre beskattad än reklamen i övrigt. Det är en fördel för pressen, och det noterar jag med stor tillfredsställelse.

Denna skattefråga har på sistone kommit i bakgrunden för det andra stora skattesporsmål som riksdagen skall ta ställning till nästa vecka. Reklamännens, reklambyråernas och Marknadsförbundets kampanj mot reklamskatten har med förlov sagt verkat en smula avslagen under den senaste tiden. Deras stort upplagda kampanj med annonser, broschyrer och ledande frågor till företrädare för den svenska dagspressen har slagit slint. Deras energi och uppslagsrikedom kunde enligt mitt förmenande ha använts betydligt bättre och skulle ha givit större resultat om ansträngningarna hade satts in på ett konstruktivt mål.

Man har också i den förda diskussionen kring reklamskatten hotat med friställning av personal inom det grafiska facket, och det är inte tu

Onsdagen den
24 maj 1972

Skatt på reklam,
m. m.

tal om att man inom det grafiska facket verkligen arbetar under hårda villkor. Men lika litet som tidningarnas annonsnedgång berodde på annonsskattens införande, lika litet blir det reklamskatten som skapar sysselsättningsproblem inom det grafiska facket, eftersom konkurrensförhållandena blir företagen emellan precis som förut. Inte ens i förhållandet till utlandet ändrar reklamskatten konkurrensförhållandena. Däremot anser jag att det finns anledning att noga följa utvecklingen på detta område av näringslivet. Vi har onekligen en överkapacitet i tryckeribranschen i vårt land. En del företag kan tvingas lägga ned. Men det sammanhänger som sagt med den tekniska utvecklingen, som går med rekordfart. Ett ökat samarbete inom tidningsbranschen på det tekniska området finns det också anledning att uppmuntra. Där tror jag att utvecklingen själv kommer att visa vägen.

Fru andre vice talmannen NETTELBRANDT (fp) kort genmäle:

Herr talman! Som herr Karlsson i Huskvarna sade har jag tidigare i dag nämnt att presstödsnämndens överläggningar är interna. De diskussioner som där förs får inte föras vidare utanför nämndens väggar. Den uppfattningen har jag och den uppfattningen respekterar jag. Vad jag däremot har för åsikter i dessa frågor har jag givit uttryck för på offentliga möten i skilda sammanhang, och det kommer jag att fortsätta att göra. I den mån jag blir felrefererad i tidningarna — vilket ofta förekommer — är jag liksom andra enligt grundlagen förhindrad att försöka spåra källan till uppgifterna.

Herr talman! Herr Karlsson i Huskvarna gjorde gällande att det skulle ha förekommit en mytbildning om Gefle Dagblad. Men herr Karlsson i Huskvarna påstår väl ändå inte på fullt allvar att det är fråga om en mytbildning när man behandlar två tidningar, som är varandra så lika i storlekshänseende, så olika när det gäller rullande miljoner?

Däremot vill jag gärna hålla med om att man inte kan göra denna fråga alltför enkel. Jag hoppas att pressutredningen kommer att föreslå sådana automatiskt verkande regler, som gör det möjligt att ta viss hänsyn även till sådana saker som herr Karlsson i Huskvarna nämnde, nämligen på vilken ort tidningen har den huvudsakliga distributionen. Jag tycker inte att det är en helt ovidkommande synpunkt. Sedan är det en helt annan sak att det inte är rimligt att den sortens hänsyn får den enorma genomslagskraft som den fått när man fattat beslutet om Gefle Dagblad.

Herr Karlsson i Huskvarna sade att om man vill ha ett presstöd, så kostar det också pengar. Jag vet inte om herr Karlsson inte var inne i kammaren när bl. a. finansministern och jag debatterade finansieringen. Jag pekade för finansministern ut vilken finansieringsmodell vi vill använda. Den ger täckning för presstödet även om man tar bort annons- och reklamskatterna. Finansministern vidgick att han har underskott på dryga tre och en halv miljarder som inte har täckning i finansplanen. Dessutom besvarade han inte frågan hur han skall få den ytterligare miljard som fattas när vi nästa vecka har fattat våra beslut.

Herr WINBERG (m) kort genmäle:

Herr talman! Jag har i ett tidigare inlägg i denna debatt hävdad att

Gefle Dagblad såvitt jag kan bedöma blivit felaktigt behandlat. Nu antyder herr Karlsson i Huskvarna att det bara skulle vara folkpartiets representant i presstödsnämnden som hade annan mening. Jag vill verkligen inte att kammarens ledamöter skall tro att jag tillhörde majoriteten vid den bedömningen. Eftersom vi nu tydligen här skall stöta och blöta vad som har hänt i presstödsnämnden vill jag för kammaren deklarerera att jag i presstödsnämnden tillsammans med fru andre vice talmannen avgav reservation när det gällde Gefle Dagblad.

Herr AHLMARK (fp) kort genmäle:

Herr talman! Vi har här en ledamot av presstödsnämnden som tillhörde majoriteten vid beslutet om Gefle Dagblad. Då vore det väldigt intressant att få veta hans tolkning av det som riksdagen nu troligen kommer att besluta. Det står ju att man skall ge presstödsnämnden rätt att dela ut "reducerade bidrag i den mån förhållandena ger anledning härtill". Detta har fått stort beröm från Olle Svensson i Eskilstuna, som anser att det här är en väldigt klar typ av paragraf.

Då vill jag fråga en expert, alltså herr Karlsson i Huskvarna, hur han tolkar en sådan formulering just för Gävlefallet. Det är bara 700 exemplar som skiljer Arbetarbladet från Gefle Dagblad i totalupplaga. Men se, det var inte alls intressant, fick vi höra, utan det var andra saker som var intressanta.

Vad är det då som är viktigt, om den totala upplagan är helt likgiltig? Är det upplagan i Gävle som kommer att vara bestämmande för hur det här skall tolkas? Är det annonserna *totalt* för tidningarna som blir avgörande? Är det de *lokala* annonserna i Gävle som är viktiga? Eller är det boksluten som ni kommer att gå in i och titta på? Är det maskinparken? Är det distributionskostnaderna?

Hur kommer herr Karlsson i Huskvarna som ledamot av presstödsnämnden att resonera rent principiellt, när han står inför den här nya möjligheten att "ge reducerade bidrag i den mån förhållandena ger anledning härtill"?

Herr KARLSSON i Huskvarna (s) kort genmäle:

Herr talman! Herr Ahlmark behöver inte oro sig för den tolkning jag skall göra vid det speciella tillfället. De omständigheter som då föreligger skall vara avgörande för mitt ställningstagande i frågan.

Jag är också angelägen att säga att herr Winberg naturligtvis inte tillhör folkpartiet, men han tillhörde reservanterna, och det finns ingen anledning för mig att utveckla de sakerna.

Fru andre vice talmannen säger att man kan bli felrefererad i en tidningsartikel. Ja, visst kan man det, fru Nettelbrandt. Jag har inte uttalat mig om detta, men jag sade med anledning av vad fru Nettelbrandt nämnde att det är diskretion i nämndens verksamhet, men att diskretionen inte var större än att man kunde läsa fru Nettelbrandts argument i Expressen några dagar därefter i en artikel som tillkommit för att misskreditera presstödet. Den saken är odiskutabel.

Beträffande tidningsstödet i Gävle vill jag säga att det inte är två likadana tidningar. Det är inte bara det att det skiljer 700 exemplar i

Onsdagen den
24 maj 1972

*Skatt på reklam,
m. m.*

upplaga. När man skall göra bedömningar, som nämnden har gjort här, är obestriddigen Gefle Dagblad förstatidningen i Gävle. Inga resonemang i världen kan undanskymma detta faktum, fru Nettelbrandt. Det är utifrån de premisserna som presstödsnämnden har handlat när den handlat detta ärende. Faktum är att det enligt vårt förmenande inte finns förutsättningar i de gamla reglerna att ge Gefle Dagblad de pengar som fru Nettelbrandt och herr Winberg som reservanter har velat göra. Det är detta som varit grundläggande för nämndens handläggning av denna fråga.

Mytbildning, ja folkpartiet har faktiskt hela tiden skjutit in sig just på Gefle Dagblad. Det är därför jag kallar det för mytbildning.

Herr AHLMARK (fp) kort genmäle:

Herr talman! Det var ett oerhört klarläggande svar jag fick. Jag frågade konkret om vilka kriterier som skulle bli avgörande för presstödsnämnden när det blir en ny formulering av 17 §. Det svar jag då fick av denne inflytelserike ledamot av nämnden, herr Karlsson i Huskvarna, var att de omständigheter som föreligger blir avgörande.

Därmed är naturligtvis klart att denna nya paragraf, som fått så mycket hyllningar av herr Svensson i Eskilstuna, av finansminister Sträng, av herr Karlsson själv och av herr Pettersson i Örebro, är en ren kautschukparagraf. Den kan tolkas hur som helst, den rymmer vagheter på i stort sett alla punkter. Vad majoriteten i riksdagen nu vill besluta om är alltså att ersätta klara regler med godtycke.

Fru andre vice talmannen NETTELBRANDT (fp) kort genmäle:

Herr talman! Jag borde egentligen inte ännu en gång kommentera det som herr Karlsson i Huskvarna sade beträffande diskretionen. Jag vet inte hur många gånger det skall behöva upprepas, och jag tycker att det är närmast oförsynt av herr Karlsson i Huskvarna att komma tillbaka till just den punkten. Herr Karlsson i Huskvarna vet liksom jag att vi politiker blir fel citerade och rätt citerade. Sin egen uppfattning för man till torgs var som helst, men någon annans uppfattning får man däremot inte referera efter interna överläggningar.

Min uppfattning i fråga om Gävle-fallet är helt känd, men vare sig vi har blivit riktigt eller felaktigt refererade så är det både för herr Karlsson i Huskvarna och för mig och för andra otillåtet att efterforska källorna.

Sedan, herr talman, säger herr Karlsson i Huskvarna att jag måste veta att Gefle Dagblad obestriddigen är förstatidning i Gävle. Javisst, men herr Karlsson i Huskvarna har väl inte glömt bort att det finns en särskild paragraf i presstöds-kungörelsen som talar om att man i vissa fall skall ta särskild hänsyn till spridningsområdet. Dessutom gav riksdagen vid förra årets behandling en anvisning om att bedömningen skall vara generös.

Herr Karlsson i Huskvarna binder sig själv mera hårt än jag uppfattade honom tidigare, när han här så kategoriskt avfärdar det såsom en omöjlighet att man enligt de gamla reglerna hade kunnat ge ett presstöd till Gefle Dagblad. Enligt mitt sätt att se hade all anständighet bjudit att Gefle Dagblad fått ett stöd i likhet med vad den mycket jämförbara tidningen fick.

Onsdagen den
24 maj 1972

*Skatt på reklam,
m. m.*

Herr KARLSSON i Huskvarna (s) kort genmäle:

Herr talman! Jag skall naturligtvis inte diskutera anständighet med fru andre vice talmannen. Men presstödsnämndens majoritets bedömning grundades på de regler som finns utarbetade för presstödsnämndens verksamhet. Enligt vår uppfattning fanns det ingen anledning att ge Gefle Dagblad pengar. Men det är tänkbart att man med de nya regler som tillkommer har möjlighet att ge bidrag. Det får vi pröva en annan gång.

Beträffande efterforskning av källorna vill jag framhålla att den argumentation som fru Nettelbrandt använde vid presstödsnämndens sammanträde återkom i Expressens artiklar några dagar efteråt.

Herr Ahlmark inlägger som vanligt sina egna tolkningar i vad som sägs. Lugna sig, herr Ahlmark, vi kommer att ta ställning i fall efter fall. Det går inte att göra några kategoriska uttalanden nu om hur varje tidning i fortsättningen skall behandlas. Det får sakförhållandena avgöra, herr Ahlmark.

Herr ERICSON i Örebro (s):

Herr talman! Det enda som på några års sikt kan effektivt förhindra en fortsatt tidningsdöd är att tidningarna själva gemensamt söker begränsa branschens totala kostnader. Man kan nämligen förutse en mycket ogynnsam kostnadsutveckling under de närmaste åren. Samtidigt är möjligheterna att öka inkomsterna begränsade. Projicerar man dagens trender på framtiden, pekar det för ett stort antal tidningar på nedläggning någon gång under 1970-talet. Det selektiva presstödet är i dag en nödvändighet, men det innebär tyvärr ingen lösning på problemet. Produktionsbidraget köper tid och räddar temporärt livet på några tiotal dagstidningar.

Den snabba kostnadsökningen beror främst på att lönerna utgör en så stor andel — 50—60 procent — av de totala kostnaderna. Den näst största kostnadsposten är distributionen. Den har fördyrats snabbt på senare år, och den trenden kommer att hålla i sig.

På intäktsidan är det som bekant annonserna som ger de stora pengarna. Annonsvolymen är emellertid mycket konjunkturkänslig, och ingen kan i dag med någon säkerhet uttala sig om hur annonsmarknaden ser ut om några år. Bl. a. spelar den snabba strukturförändringen inom detaljhandeln en stor roll för många dagstidningar. Den 6-procentiga annonskatten är däremot av mycket marginell betydelse. Till den negativa trenden hör dessutom att annonserna också i fortsättningen alltmer koncentreras till ett fåtal stora, vinstgivande förstetidningar.

Det är inte troligt att man under de närmaste åren kan höja abonnemangs- och lösnummerpriserna utan att det skulle föra med sig avsevärda minskningar av upplagorna. Under våren 1972 har exempelvis lösnummerförsäljningen minskat ganska kraftigt — förmodligen beroende på den senaste prishöjningen.

På det hela taget verkar branschens framtidsutsikter inte vara särskilt ljusa. Man kan tyvärr redan i dag säga att det statliga produktionsbidraget kommer att vara otillräckligt redan om något eller några år, om ingenting radikalt görs för att bromsa kostnadsutvecklingen.

Det var mot den bakgrunden som vi i januari lämnade in motionen

289. I den pekar vi på de möjligheter som finns att begränsa dagspressens samlade kostnader utan att antalet tidningar behöver minskas. Vi menar att pressens resurser kan utnyttjas mer effektivt. Det gäller främst teknisk samverkan, men också samarbete i fråga om distribution, administration och inom vissa redaktionella områden. Däremot skall man självfallet upprätthålla den fria konkurrensen i fråga om nyheter och redaktionell text. Den samverkan vi förespråkar behöver därför inte stoppa vid partigränser eller ägargrupperingar.

I dagens debatt om det statliga presstödet är det viktigt att få sagt att det bara är genom en långtgående bransch-rationalisering som man på sikt kan bevara en mångsidig dagspress i vårt land. Men eftersom huvuddelen av dagspressen ägs av några få privatfamiljer, som envist håller fast vid traditionella konkurrensattityder, bromsas i dag initiativet till regional och annan samverkan mellan dagstidningarna. Därför måste staten gå in med en lagstiftning som stimulerar och driver på utvecklingen i den önskade riktningen.

Det pågår och planeras just nu en ganska snabb modernisering av den tekniska utrustningen på många tidningar. Tyvärr utnyttjar man knappast alla de möjligheter till samverkan som skulle ge uppenbara kostnadsfördelar. Det förekommer alltså nu en överinvestering inom en bransch som redan är hårt tyngd av för höga kostnader. Snabba statliga insatser är det enda som kan styra denna utveckling rätt, eftersom branschen själv inte handlar förnuftigt.

Det är mot den bakgrunden utmärkt att finansministern och utskottet anser att den kommande pressutredningen skall undersöka rationaliseringsmöjligheter och samverkan mellan företagen. Tyvärr kommer det väl att dröja några år innan denna utredning blir färdig. Därför vore det bra om man i direktiven kunde ge frågorna om samverkan förtur.

Inte minst ur statsfinansiell synpunkt är det angeläget att det snabbt sker någonting på detta område. Vi riskerar eljest att under de närmaste åren möta ett ständigt växande behov av ökade statliga produktionsbidrag till allt fler tidningar.

Herr talman, det kan verka som en paradox, men det enda sättet att i vårt land på längre sikt garantera den fria konkurrensen mellan ett hundratal dagstidningar är faktiskt att de inleder ett intimt samarbete.

Herr HELÉN (fp):

Herr talman! Om man får tro statsministern har vi en regering som ingenting hellre vill än att föra en politik som är präglad av samförstånd och hänsynstagande till hela folkets synpunkter och intressen.

Verkligheten talar emellertid, såvitt jag kan förstå, ett helt annat språk. De sista riksdagsveckorna under våren blir fyllda av bevis på regeringens ovilja att lyssna på andra, dess brist på intresse för ett fristående utredningsväsende, dess likgiltighet för fristående remissinstansers synpunkter och dess nonchalans inför följderna av egna förslag.

Under de här sista riksdagsveckorna kommer vi att tvingas diskutera inte bara det här förslaget om reklamskatt, utan också bl. a. en kraftig nedskärning av försvaret och en fördubblad löneskatt, vilka alla har det gemensamt att beredningen av ärendena har varit otillfredsställande och

Onsdagen den
24 maj 1972

*Skatt på reklam,
m. m.*

att regeringen för besluten gör sig beroende av kommunisternas stöd. Vore det inte värt ett nobelpris, om någon ville ställa pengar till förfogande för det, att tilldela den som anser sig kunna bevisa att de här regeringsförslagen och sättet att lägga fram dem för riksdagen har grundats på den vilja till samförstånd och det rimliga hänsynstagande till demokratiska arbetsformer som regeringschefen brukar berömma sig av?

När regeringen förra året band sig för annonskatten, tvingade den också fram ett speciellt förslag om reklamskatt. Man förde åt sidan helt och hållet de farhågor för följderna av en annonskatt, som inte minst socialdemokratiska tidningar gav uttryck för. Frans Nilssons insatser i tidningen *Arbetet* att övertyga finansministern om att regeringen var inne på fel spår var verkligen betydande. Hans och andra tidningsmäns argument smulade sönder regeringens ståndpunkter i sak, men de studsade ändå utan verkan mot den sköld av prestige och taktik som regeringen höll upp. Folkpartiets varningar i riksdagsmotioner fick stå oemotsagda. Annonsskatten infördes.

Vi reste då för ett år sedan en rad principiellt viktiga frågor: Varför skall man undergräva pressens ekonomi genom en annonskatt, när man vet att annonserna är tidningarnas bästa inkomstkälla? Varför skall man lägga en specialskatt på tidningarna i ett läge, där pressen redan av andra skäl drabbas av en svår nedgång i annonseringen? Varför skall man införa en annonskatt, när man vet att den ytterligare försämrar ekonomin för de andratidningar som man samtidigt ger bidrag till? Varför måste välskötta tidningar betala ett stöd till mindre framgångsrika konkurrenter inom pressen? Varför skall man införa en pålaga som successivt vidgar pressens stödbehov och ökar utrymmet för godtycke, för en otillbörlig påverkan och för tvivelaktiga bedömningar från samhällets sida?

De frågorna fick inget svar och farhågorna består. De nonchalerades av regeringen men bekräftades av verkligheten. Annonsskatten har under det gångna året drabbat pressen hårt i ett besvärligt läge. Den har i vissa fall undergrävt tidningarnas ekonomi. Den har lett till minskade annonsinkomster för framför allt andratidningarna, och den har ökat utrymmet för godtycke i samhällets presspolitik. Fru Nettelbrandts påpekanden och herr Ahlmarks inlägg har i den delen inte på något sätt kunnat bestridas.

Om vi nu i det här landet hade en regering som verkligen var intresserad av verkningarna av sina egna förslag, som ville lyssna på erfarenheter från grupper av människor som får bära följderna av dem och som var besjälad av den heta vilja till samförstånd som man säger sig ha, vad vore då naturligare än att man lärde av verkligheten. Då kunde man säga: "Vi var inte helt medvetna om att annonskatten skulle få så allvarliga verkningar för pressen. Nu när vi har sett följderna under ett år, föreslår vi att annonskatten avskaffas." Men en sådan regering finns inte i Sverige utan den säger i stället: "Vi går vidare på den inslagna vägen och låt oss nu också införa reklamskatt!"

Det var då man beställde fram ett utredningsförslag, som sedan lades fram för riksdagen av en regering som låtsades vara obekymrad om att det hade tillstyrkts av bara två av många remissinstanser och att det hade mött en förödande kritik i sak av de andra lika tunga remissinstanserna, också av sådana som har direkt till uppgift att företräda konsumenternas

Onsdagen den
24 maj 1972

*Skatt på reklam,
m. m.*

intressen.

Dessa remissvar har pekat på det tvivelaktiga i föreställningen att mindre reklam automatiskt skulle innebära bättre reklam. Det är tvärtom sannolikt, att den minst säljande reklamen blir den som faller bort om reklamskatt införes. Ingenting tyder på att den minst säljande reklamen också har den minst adekvata informationen att förmedla. För att få till stånd en sanering av reklamen och en stärkt ställning för konsumenterna är det i stället en rad andra åtgärder som behövs, åtgärder som vi från folkpartiet har fört fram i två stora konsumentpolitiska motioner till det här årets riksdag.

Reklamskatten får tyvärr inga positiva följder. Men de negativa följderna av den skatten är desto lättare att ange. Den måste rimligen leda till att fler människor i den grafiska branschen riskerar att bli arbetslösa. Det är som vi vet en bransch som har stora problem reklamskatten förutan -- så långt vill jag ge finansministern helt och hållet rätt. Men den här grafiska branschen har också en mycket stor andel mindre företag, och genom sin karaktär har den svårt att utnyttja stordriftsfördelarna. Den står just inför en teknisk förnyelse, och den leder i sin tur oundgängligen till en rad svåra omställningsproblem. Branschen har hårt drabbats av en nedgång i produktion av reklamtryck över huvud taget.

Nu var det liksom en poäng i finansministerns anförande att när man kom fram till att en reklamskatt skulle införas, var han inte ensam om det, utan man var två stycken. Finansministern använde uttrycket: Jag hade stark anledning tro att centern skulle följa med på reklamskatten. Det är tydligen de hemliga samtalen med herr Hedlund förra året som finansministern anspelade på.

Jag tycker det är litet orätt mot kammaren att bara så där antyda lösningen på en spännande intrig. Det är ungefär som en detektivromanförfattare som på sista raden sade: Jag har stark anledning tro att vi var två stycken om brottet -- men inte lämnar någon slutlig upplysning till läsaren.

Herr finansministerns apostrofering av herr Hedlund och det förhållandet att herr Hedlund hyllas i socialdemokratisk press och har hyllats här i talarstolen och även från regeringsbanken ger en nästan anledning tro att det är hyllningar till herr Hedlunds minne. Men det kan ju inte vara så. Herr Hedlund har alltjämt röst och rösträtt här i kammaren, och bara för någon halvtimme sedan såg jag honom skymta här inne. Det vore väl rimligt om finansministern medverkade till att vi fick också den andra sidans belysning av dessa samtal.

Är det verkligen som finansministern gör gällande, att han skulle ha stark anledning tro att han i dag skulle ha stöd av centern för det förslag han för fram? Jag tror det inte, och jag tror det vore skäl att vi fick också den andra sidans belysning.

Men den här saken kan inte bara ses som ett spel mellan två politiska partier, där man har skilda versioner av vad som skett vid en viss tidpunkt förra året. Det avgörande är ju de faktiska och praktiska återverkningarna i ett läge där den svenska arbetsmarknaden har drabbats så hårt av sysselsättningssvårigheter under hösten, vintern och förvåren och där läget alltjämt är klart otillfredsställande. Där kommer alltså ett förslag

som motverkar att sysselsättningen förbättras i en känslig bransch.

De grafiska arbetsgivar- och industriorganisationerna räknar med att reklamskatten leder till en omedelbar sysselsättningsminskning motsvarande ca 450 årsarbetare. Det är en ganska betydande del av sysselsättningen på det området. Verkningarna på något längre sikt på sysselsättningen bedöms sannolikt som ännu värre. Det är förvånande att socialdemokratin anser sig kunna strunta i detta.

Insatt i det större sammanhang som jag antydde i början av detta korta inlägg betyder det alltså, att man i tre olika sammanhang – för den grafiska branschen, för försvarets verkstadsindustrier och beträffande sysselsättningen i alla de företag som riskerar att drabbas av en fördubblad löneskatt – tar risken av att skapa ytterligare arbetslöshet.

Jag ser det här som tre förslag som visar på att socialdemokratin har lämnat bakom sig tidigare godtagna demokratiska arbetsformer. Man nonchalerar ett fristående utredningsväsende och underlåter att redovisa konsekvenserna av det egna handlandet. Det kan inte uppfattas annat än som tre förslag som visar att prestigen nu för regeringen blivit viktigare än sakliga hänsynstaganden.

Mot denna bakgrund, herr talman, kan någon förvåna sig över att allt färre människor i det här landet tror på regeringschefens deklamationer om samförstånd och saklighet och att allt fler människor upptäcker klyftan mellan tal och handling i regeringens agerande?

Under detta anförande övertog herr talmannen ledningen av kammararens förhandlingar.

Herr BOHMAN (m):

Herr talman! En lång dag och en lång debatt lider nu mot sitt slut och det är inte mycket att tillägga. Men säga vad man vill om vår nuvarande regering, nog är den konsekvent i sin självtillräcklighet. Ena dagen är det fråga om en stort upplagd skatteomläggning som föregriper den skatteutredning som riksdagsmajoriteten har begärt. Andra dagen är det en regeringsdeklaration på en presskonferens, som desavouerar det egna skatteförslaget och som ger order till riksdagens skatteutskott, innan utskottet ens har börjat sammanträda i skattefrågan.

Förra året presenterades riksdagen utan något som helst utredningsunderlag en annonskatt, som skulle rädda andratidningarna men vars effekt har blivit den motsatta, nämligen att främst drabba just den pressen. I år är det en reklamskatt vars konsekvenser inte utretts ens av den reklamutredning som beordrats att framlägga förslag om reklamskatt.

Det sätt på vilket annonskatten genomfördes förra året och de metoder som nu har kommit till användning för att låta annonskatten uppgå i skatt på reklam är inte ägnade att öka tilltron till politisk verksamhet över huvud taget, än mindre att återställa det bristande förtroende för regeringen som i dag råder inom vida kretsar av det svenska samhället. Vad vi i vårt land behöver, nu mer än någonsin tidigare, är samlade insatser, gemensamma insatser för att skapa framtidstro, för att stimulera arbetsamhet och företagsamhet, för att få fart på hjulen, för att skapa tillförsikt, trygghet och sysselsättning.

Onsdagen den
24 maj 1972

Skatt på reklam,
m. m.

Reklamskatten är naturligtvis bara en begränsad del av det mönster som den socialdemokratiska regeringspolitiken av i dag utgör. Förväntningarna inför framtiden står och faller självfallet inte med en reklamskatt. Men skatten utgör inte desto mindre i dagens läge ett av många nålsting som är ägnade att skärpa redan förut bestående svårigheter och att öka riskerna för sysselsättningen.

Sällan, herr talman, har ett utredningsresultat blivit så nedgjort som reklamutredningens. Av alla remissinstanser är det – som redan framhållits flera gånger i dagens debatt – bara en enda som klart har tillstyrkt förslaget. Även sådana instanser som marknadsrådet, näringsfrihetsombudsmannen och konsumentombudsmannen intar alltså en avvisande hållning till beskattningen. Hela pressen är negativ.

Vad skulle det tjäna till, finansminister Gunnar Sträng, att skicka utredningens förslag på remiss? Något syfte måste väl finansministern ändå ha haft utöver enbart det att registrera att all tillgänglig sakkunskap inom svensk förvaltning, inom svenskt organisationsväsende och näringsliv som har med reklam att göra är negativ och avstyrker den föreslagna skatten.

Man borde ju ändå ha rätt att utgå ifrån att syftet med remissförfarandet liksom med remissförfaranden över huvud taget skulle vara att få in just sakkunniga bedömningar, och framför allt kunna dra nytta av den kritik och de synpunkter som framförs av de instanser som är experter på reklam. Men det är framför allt de grupperna, de verkligt sakkunniga på området, som finansministern inkompetensförklarar och som han menar vara så partiska att deras omdömen kan negligeras. De är – heter det – ”reklamsäljare och reklampköpare” och därför är deras ståndpunkt från början naturligt negativ. Om jag inte minns fel – men jag kan ju möjligen minnas fel – har finansministern i ett annat sammanhang använt begreppet ”reklamaffia” om de här grupperna.

Annonsskatten var ett stort misstag. Det gjorde jag gällande redan förra året, då mitt parti gick emot regeringsförslaget. Vi *vet* nu att förslaget var ett missgrepp. Då vi kan bedöma resultatet, har vi fått bekräftelse på vår kritik. Annonsskatten har framför allt drabbat just de andratidningar som skatten skulle ge medel att hjälpa.

Jag har i en debatt med finansministern Gunnar Sträng i december förra året gjort gällande att det inte är någon hemlighet att Svenska Dagbladet fått sina annonsintäkter krympta mer än konkurrenten Dagens Nyheter, att Aftonbladet förlorat mer än Expressen, att Arbetet i Malmö gått tillbaka mer än Sydsvenska Dagbladet och att Göteborgs Handels- och Sjöfartstidning fått det avsevärt mycket besvärligare än Göteborgs-Posten och att den trenden har gått igen över hela landet. Alla tidningar har fått minskade annonsintäkter, det är sant. Men det är obestriddigt att det är andratidningarna som drabbas hårdast. Annonsskatten var alltså ett missgrepp. Reklambeskattningen är också den ett missgrepp. Den är inte reklampolitiskt motiverad. Den är inte statsfinansiellt motiverad. Den ger inget stöd åt den press som behöver stöd. Den får tvärtom, precis som annonsskatten, allvarliga verkningar just för denna press.

Jag är ledsen över att inte centerpartiet står bakom förslaget att ta bort en skatt som förfelat sitt syfte, en skatt som är direkt skadlig. Jag

har svårt att förstå hur man kan gå emot reklamskatten utan att samtidigt vilja ha bort annonsskatten. Det är en brist på logik -- churu på ett annat sätt än vad finansministern menade då han använde detta begrepp för en stund sedan.

Vad finns det då för motiv för reklamskatten? Ja, i grund och botten möjligen en allmän ovilja hos finansministern själv mot reklam. Vi som hört honom tala om reklam både här i kammaren och utanför kammaren vet att han tycker att reklam i själva verket är ett slöseri med resurser. Och därtill kommer självfallet finansministerns vanliga argument, nämligen önskan att öka statskassans tillgångar, att föra över pengar från enskilda till det allmänna. Han måste -- säger han -- genom reklamskatten skaffa pengar för det presstöd som vi alla i princip är överens om för att kunna bibehålla en fri pressdebatt.

För en stund sedan medgav finansministern här i debatten att det statsfinansiella motivet var det enda motivet för reklamskatten. Räkningen måste betalas, hette det, nu som så många gånger tidigare. Men den statsfinansiella motiveringen håller inte. Det ökade presstöd som regeringen nu framlagt förslag om motsvarar bara en tiondel av den ökning av statsutgifterna för nästa år som finansministern nu räknar med i sin reviderade finansplan jämfört med finansplanen i januari, en ökning som uppgår till 350 miljoner kronor -- en ökning som finansministern i kompletteringspropositionen själv betecknar som "obetydlig". Jag vågar säga att det är rent nonsens att påstå att i en budget med en omslutning av 60 miljarder kronor det icke skulle finnas utrymme för ett presstöd av den storleksordning det här är fråga om.

Men låt gå för att det behövs ökat utrymme och för att räkningen på något sätt måste betalas! Då finns det andra källor, och mitt parti har -- innan finansministern själv ansåg den finansieringskällan användbar -- anvisat beskattning på spel och dobbel som en möjlighet att förstärka statsfinanserna och att täcka den lucka som kan tänkas uppkomma genom presstödet.

Och fortfarande är de tryckfrihetsrättsliga aspekterna inte tillräckligt beaktade. Vi kritiserade redan förra året riksdagsmajoriteten för dess underlåtenhet att ordentligt vilja analysera den konstitutionellt väsentliga problematik som kombinationen annonsskatt och förslaget presstöd utgjorde, en kombination vilken, som vi alla vet, lett till en helt orimlig favorisering av den socialdemokratiska och centerpartistiska pressen. Någon analys har alltså inte gjorts i år heller. Men finansministern gör nu i propositionen gällande, att med den föreslagna reklamskatten inställer sig "icke några andra tryckfrihetsrättsliga frågor än sådana som riksdagen redan tagit ställning till". Men riksdagens ställningstagande förra året byggde på att man i stort sett nonchalerade tryckfrihetsproblematiken.

"Annonsskatten är tokig", skrev Värmlands Folkblad förra året, "den är en negativ faktor. Företag som har det besvärligt får det ännu mera besvärligt." -- "Reklamskatten är en väl dokumenterad dumhet", heter det i år i samma tidning. "Det råder olust även inom tidningar, tryckeriföretag och fackliga organisationer som står regeringen nära", säger Arbetet. "För den ekonomiska tillväxtens skull hade det varit förståndigare att inte införa den pålaga som en reklamskatt utgör. I detta

Onsdagen den
24 maj 1972

Skatt på reklam,
m. m.

läge borde man satsa helt på att hålla hjulen i gång.”

Detta är bara några få röster ur den socialdemokratiska pressens egen kör – den kör som under de senaste veckorna har börjat bli märkbart tystlåten men som tidigare icke kunde missförstås.

Men sådan och annan kritik avvisar regeringen Palme-Sträng med att det inte är förvånande ”att de som företräder reklamsäljarnas och reklamköparnas intressen avstyrker skatt på reklam”. Vad man än kan säga om dem – de vet vad de talar om.

Politik är - det har vi fått veta vid upprepade tillfällen – att vilja. Regeringen har nu den politiska viljan att införa reklamskatt, och herr Hermanssons kommunister har precis samma vilja. Följaktligen kommer, om inget mirakel skulle inträffa i Sveriges riksdag - och här brukar inga mirakel inträffa -, den gemensamma socialdemokratiska och kommunistiska viljan att inom en kort stund bli Svea rikes lag.

Herr finansministern STRÄNG:

Herr talman! Det är kanske litet för mycket begärt att jag skall ta om förmiddagsdebatten en gång till. Allt vad jag sade där är egentligen svar på vad herr Helén och herr Bohman nu ansåg sig skyldiga att ta fram såsom avslutning på dagens debatt.

I sin klagan över annonsskatten sade herr Helén att om vi hade en regering som tog hänsyn, så borde den nu gå till riksdagen och säga: Vi slopar annonsskatten, som vi införde i fjol, med hänsyn till det dystra resultat som vi nu kan avläsa. Ja, 251 av riksdagens ledamöter ställde sig i fjol bakom annonsskatten, och 251 av riksdagens ledamöter kommer förmodligen att ställa sig bakom reklamskatten 1972. Några större variationer i röstandet på den punkten från i fjol och till i år tror jag inte på. Finns det då någon specifik anledning att anklaga regeringen för att den inte går till riksdagen och säger att vad denna mycket starka majoritet – mer än två tredjedelar av riksdagen – ansåg vara lämpligt i fjol och anser vara lämpligt i år skall vi inte ta hänsyn till, utan vi skall ta hänsyn till vad bl. a. herr Helén och herr Bohman tycker, dvs. till vad de återstående 100 ledamöterna av riksdagen tycker? Hela argumentationen är ju omöjlig.

När sedan herr Helén börjar tala om att nu är läget sådant att vi får arbetslöshet på grund av reklamskatten, att vi får arbetslöshet på grund av ett ställningstagande i försvarsfrågan och att vi får arbetslöshet på grund av arbetsgivaravgiften, så vet han ju ingenting om detta. Det hela hänger ju ihop med hur efterfrågan på arbetskraft kommer att se sig inom den framtid vi nu har att se emot. Det mesta talar ju för att den efterfrågan kommer att öka i förhållande till vad den varit under det senaste året. Jag tycker för min del att de allra senaste siffrorna i våra arbetslöshetsräkningar är en indikation på detta.

Det här med försvaret är intressant. Om man över huvud taget inte skulle kunna hålla igen de statliga utgifterna på grund av att en sådan attityd skulle kunna innebära vissa försämrade arbetstillfällen, hur skall man då över huvud taget kunna föra en budgetpolitik? De två senaste talarna i debatten är ju så intresserade av sparsamhet på den statliga sidan. Jag vill minnas att det föreligger ett förslag från högerpartiet, som

Onsdagen den
24 maj 1972

*Skatt på reklam,
m. m.*

visserligen herr Bohman inte solidariserat sig med, där man via en föredömlig sparsamhet skulle kunna genomföra en skattesänkning på så där 5 miljarder kronor. Hur skall man nu kunna spara på den statliga utgiftssidan utan att det får konsekvenser i fråga om anställningen? Det går ju inte att ta ut försvaret och säga att sparsamhet där medför arbetslöshet, medan man däremot kan spara på alla andra områden utan att det blir arbetslöshet. Det här är ju en retorik som är fasligt illa genomtänkt. När herr Bohman sedan tog upp frågan om förtroendet för regeringen, så får jag väl ta det som ett uttryck för att herrarna är så fulla av argument att – för att använda ett uttryck av en partisekreterare i gamla högerpartiet – argumenten står ända upp i tonsillerna, och därför är det fasligt svårt att hålla inne med en debatt som rätteligen skulle föras litet längre fram. Jag kan förlåta er det i det här sammanhanget. Vi får anledning att ordentligt föra den debatten om några dagar.

Beträffande det bristande förtroendet för regeringen, som man här talar om, får vi ju besked om det i september 1973. Har inte herr Bohman så många gånger tagit ut valsegrar i förskott med detta argument om det bristande förtroendet för socialdemokratin – det har hans föregångare också gjort – att erfarenheten ändå borde bjuda till någonting av försiktighet. Vi tar inte ut några segrar i förskott. Vi inregistrerar inte några nederlag i förskott. Det är den förda politiken som får avgöra vad väljarna på valdagen anser om regeringen, och det är ett gott råd till herr Bohman att också lägga sig till med den filosofin och vänta till den dagen.

Allra sist, herr talman! Det där med reklamaffia minns herr Bohman fel. Jag har intrycket att han vill brodera ut litet för att det skall låta litet mera dramatiskt. Jag har talat om "professionella reklamakare" därför att de är professionella när det gäller att göra reklam och följaktligen professionella i sin argumentering mot reklambeskattningen. Den saken är väl alldeles uppenbar. Detta med maffia låter litet för olustigt, och därför skulle jag inte vilja använda det uttrycket. Det gör att man får intryck av Sicilien och mycket annat där maffian har en betydelse som man inte skall föra över på våra lugna och tempererade breddgrader.

Jag har talat om de professionella reklamakarna, och det vågar jag vidhålla. Naturligtvis har reklamskatten blivit något av en chock just för dem. Man brukar ju kunna sälja allting med reklam. Det finns en gammal schlager om att man kan sälja t. o. m. konserverad gröt med mördande reklam. Man är van vid att kunna sälja allting med reklam. Men den där negativa attityden mot reklamskatten har man inte kunnat sälja, inte ens med den reklam som man lagt i dagen mot reklamskatten. Jag hoppas i varje fall att man inte skall kunna sälja den opinionen. Naturligtvis har det varit någonting av ett ganska kusligt uppvaknande för den här gruppen av opinionsbildare som är vana vid att alltid kunna slå igenom när de samlar sig till en reklamässig ansträngning.

Ingenting har man uraktlåtit i detta avseende. Jag har t. o. m. blivit presenterad Den stora klippboken, nr 1, som förärats finansministern. Där är alla de fruktansvärda synder som han gjort sig skyldig till genom att lägga fram förslaget och alla de fruktansvärda bedrävelser som detta land kommer att hamna i om detta förslag genomförs upptecknade och

Onsdagen den
24 maj 1972

*Skatt på reklam,
m. m.*

klart angivna. Men trots detta ligger förslaget här. Trots detta har det en majoritet i utskottet bakom sig, och det finns goda grunder att räkna med att också en majoritet i riksdagen skall ställa sig bakom detta.

Nåja, herr talman, jag skall inte utveckla texten längre i detta avseende. Jag har hållit mitt tal tidigare här i dag, men jag vill allra sist ändå ge herr Helén och herr Bohman det rådet på vägen att vänta med sina omdömen om hur det skall för socialdemokratin tills den dagen kommer. Det där med förtroende – det kanske är mera stabilt än vad herrarna tror. I sista hand är det ändå verkningarna av politiken som är avgörande, och hittills har de verkningarna onekligen accepterats.

Nu säger herr Bohman: 50 miljoner är väl ingenting att tala om; förresten har vi anvisat vägar att finansiera det – spel och dobbel skall få finansiera det. Ja, vi skall ta i anspråk inkomstkällan spel och dobbel för att genomföra den direkta skattesänkning som herr Helén och herr Bohman högljutt och energiskt har krävt så många år tillbaka som jag minns och ända intill den sista av dessa veckor – ända tills era förhoppningar om ett regeringsskifte tog över ert intresse för en skattesänkning.

Herr OLOF JOHANSSON i Stockholm (c):

Herr talman! Inte heller jag vill gärna förlänga denna debatt; den har hållit på ganska länge nu.

Herr Bohman talade om en orimlig favorisering av centerpartistisk och socialdemokratisk press. Det visar återigen att vi har olika utgångspunkter när vi tar ställning till angelägenheten av att bevara en differentierad åsiktsspridning i detta land. Det är självklart att svaga tidningar, som skall hjälpas att överleva, får mer stöd än starka tidningar med det system som vi har valt och med det syfte som vi har. Jag tycker också att det är ett väldigt förenklat sätt att räkna, när man i stödet inte tar med bottenavdrag och liknande i annonsskattesammanhanget – det är ju egentligen också en typ av presstödet.

Herr Helén var inne på hemliga samtal, intriger och annat sådant. Jag har i och för sig ingen anledning att kommentera de överläggningar som ägde rum mellan socialdemokratin och centern förra året. Men så mycket är alldeles klart att vi står fast vid annonsbeskattningen och vid vårt tidigare ställningstagande och vår uppgörelse i den frågan. Vi gör det som ett provisorium och tills vidare, det har jag betonat tidigare. Vi har gjort vår bedömning av reklamskatten, obundna av varje överläggning som kan ha förekommit – men såvitt jag vet har någon sådan inte förekommit tidigare. Vi har sagt att det inte är möjligt att i dagsläget avläsa vilka effekter annonsskatten har haft; innan sådana bedömningar kan göras måste det ekonomiska läget bli mera normalt. Vi har sagt att annonsskatten och presstödet bör ses i ett sammanhang. Vi har sagt att vi är med om att öka presstödet. Därigenom blir svårigheterna att säga ja till fortsatt annonsskatt och nej till reklamskatteförslaget inte alls så stora som en del tycks tro.

Onsdagen den
24 maj 1972

*Skatt på reklam,
m. m.*

Herr HELÉN (fp):

Herr talman! Jag vill oförbehållsamt ge finansministern rätt på en punkt: ingen av oss skall i förväg göra någon bedömning av hur väljarna kommer att ställa sig till våra partier – den frågan får väljarna själva ge svar på. Men det finns en skillnad mellan finansministern och oss i det fallet. Vi menar att så som regeringen har försummat sin uppgift att skaffa oss ett tillfredsställande underlag i viktiga frågor och så som den har satt sig över remissinstansernas roll i svenskt samhällsliv, har det uppstått en situation där det väl funnes anledning för regeringen att nu efterhöra väljarnas uppfattning. Vi skulle ha sett det med tillförsikt och glädje. Socialdemokratin har emellertid inte velat göra detta. Därför skjuter herr Sträng på möjligheten att få besked till den dag i september 1973 då han hoppas att hans läge skall vara gynnsammare.

Vi skall inte föregripa debatten om försvarspolitiken och om skattepolitiken – det är också riktigt. Men nog var det väl en märklig beskrivning som herr Sträng gav av syftet med de här förslagen, att en medveten strävan att åstadkomma minskad sysselsättning skulle vara nödvändig för att åstadkomma besparingar. Att det kan gälla vissa av befattningarna inom försvaret självt kan jag förstå, men att det skulle vara nödvändigt att bedriva en sådan försvarspolitik att man medvetet framkallar minskad sysselsättning i de verkstäder som har leveranskontrakt med försvaret kan väl ändå inte vara finansministerns uppfattning.

Till sist ett tredje påpekande med någon anknytning till vad herr Olof Johansson i Stockholm sade. Jag har icke hävdad att det skulle ha förekommit några intriger mellan centerpartiet och socialdemokraterna. Jag sade att det här påminner om en situation, där man efter att ha läst en detektivroman inte får intrigen i den avslöjad utan där det ges en skildring bara av den ena inblandade parten, som säger: "Jag har stark anledning tro att jag här i dag skulle få följa med centern i fråga om reklamskatten."

Jag tycker det är otillfredsställande att kammaren skall få stanna kvar i denna ovisshet om vad som faktiskt hände mellan finansministern och centerledaren våren 1971. Skall vi verkligen bara ha herr Strängs bild: att han ansåg sig ha stark anledning tro att dessa samtal våren 1971 skulle leda till att han i dag får följa med centern? Det är väl ändå rätt rimligt att vi får även den andra sidans belysning av vad som faktiskt hände i dessa viktiga överläggningar.

Herr BOHMAN (m):

Herr talman! Det är tydligen klokt, herr finansminister, att kontrollera riktigheten av sina egna minnesbilder. Min minnesbild var att finansministern hade använt uttrycket reklamaffia, men jag tror självfallet finansministern på hans ord. Det kan ju också förhålla sig så, att mina sagesmän har missförstått finansministern och dragit alltför långt gående slutsatser av begreppet "professionella reklamakare" – finansministern har säkert inte använt professionell i någon smickrande bemärkelse. De här två begreppen, "reklamaffia" och "professionell reklamakare", ligger ju onomatopoetiskt väldigt nära varandra – om jag får använda främmande ord, och det får jag väl eftersom jag talar till

Onsdagen den
24 maj 1972

*Skatt på reklam,
m. m.*

finansminister Gunnar Sträng.

I andra sammanhang brukar man faktiskt sätta det allra största värde just på experter. Det är ju experternas bedömningar som finansministern i sina ställningstaganden eljest litar så mycket på. Men när det gäller reklamverksamhet är det tydligen en belastning att vara expert, om man skall tro vad finansminister Gunnar Sträng har sagt här i kammaren och skrivit i sin proposition.

Sedan några ord om begreppet förtroende. Att arbetslösheten börjar visa något bättre siffror just nu och att efterfrågan på arbetskraft stiger är vi väl alla medvetna om. Men vi är lika medvetna om att vi fortfarande har en alltför stor brist på sysselsättning i vårt land, en alltför hög arbetslöshet. Att vi har en otillräcklig kapacitet brukar finansministern själv i alla andra sammanhang understryka när han talar om behovet av ökade investeringar. Men skall vi få till stånd ökade investeringar, en bättre gålust och flera initiativ i det svenska samhället behövs det förtroende -- tilltro till framtiden, förtroende för dem som fortfarande styr landet, förtroende för politiken. Och jag vill fortfarande göra gällande, finansminister Gunnar Sträng, att förtroendet i alltför stor utsträckning saknas i dag. Det bestrider finansminister Gunnar Sträng, och då svarar jag ungefär som Gunnar Helén gjorde för en stund sedan: Gå ut och fråga då! Dra i gång ett nyval, så får vi se vem som har rätt!

Det hör faktiskt inte till min läggning att ta ut några segrar i förskott: Jag tror mig aldrig ha gjort några sådana bedömningar. Jag vet hur svårt det är. Däremot tror jag mig kunna uppfatta stämningen i Sverige just nu så att ett nyval skulle vi kunna se fram emot med stor tillförsikt, vi som tillhör den borgerliga halvan av svenska folket. Vem är det som tar ut segrar i förskott, för resten, om inte finansminister Gunnar Sträng själv? Han säger sig ju med segerförvisning se fram emot 1973! Stabiliteten i den socialdemokratiska valmanskåren är menar han så stark, att oppositionen bör vara försiktig när den uttalar sig om förtroendet för regeringen.

Överläggningen var härmed slutad.

Skatteutskottets betänkande nr 29

Punkten A

Propositioner gavs på bifall till 1:o) utskottets hemställan, 2:o) reservationen nr 1 av fru andre vice talmannen Nettelbrandt m. fl. i motsvarande del samt 3:o) reservationen nr 2 av herr Josefson i Arrie m. fl. i motsvarande del, och förklarades den förstnämnda propositionen vara med övervägande ja besvarad. Då herr Söderström begärde votering, upptogs för bestämmande av kontrapositionen ånyo de båda återstående propositionerna, av vilka den under 2:o) angivna förklarades ha flertalets mening för sig. Sedan herr Olof Johansson i Stockholm begärt votering beträffande kontrapositionen, upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren till kontraposition i huvudvoteringen angående skatteutskottets hemställan i betänkandet nr 29 punkten A antar reservationen nr 1 av fru andre vice talmannen Nettelbrandt m. fl. i motsvarande del röstar ja,

den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren till kontraposition i nämnda votering antagit reservationen nr 2 av herr Josefson i Arrie m. fl. i motsvarande del.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Olof Johansson i Stockholm begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja — 98
Nej — 66
Avstår — 162

I enlighet härmed blev följande voteringsproposition uppläst och godkänd:

Den som vill att kammaren bifaller skatteutskottets hemställan i betänkandet nr 29 punkten A röstar ja,

den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 1 av fru andre vice talmannen Nettelbrandt m. fl. i motsvarande del.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Söderström begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja — 172
Nej — 100
Avstår — 54

Punkten B

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 1 av fru andre vice talmannen Nettelbrandt m. fl. i motsvarande del, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Larsson i Umeå begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller skatteutskottets hemställan i betänkandet nr 29 punkten B röstar ja,

den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 1 av fru andre vice talmannen Nettelbrandt m. fl. i motsvarande del.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Larsson i Umeå begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja — 222
Nej — 97
Avstår — 7

Onsdagen den
24 maj 1972

*Skatt på reklam,
m. m.*

Punkterna C–E

Kammaren biföll vad utskottet i dessa punkter hemställt.

Konstitutionsutskottets betänkande nr 29

Punkterna A 1–A 3

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels motionen nr 1597 av herr Hermansson m. fl. i motsvarande del, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Lövenborg begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller konstitutionsutskottets hemställan i betänkandet nr 29 punkterna A 1–A 3 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit motionen nr 1597 i motsvarande del.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Lövenborg begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja	–	307
Nej	–	15
Avstår	–	4

Punkten A 4

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 1 av herrar Werner i Malmö och Schött, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Schött begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller konstitutionsutskottets hemställan i betänkandet nr 29 punkten A 4 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 1 av herrar Werner i Malmö och Schött.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Schött begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja	–	278
Nej	–	47
Avstår	–	1

Punkten A 5

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels motionen nr 1597 av herr Hermansson m. fl. i motsvarande del, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Lövenborg begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller konstitutionsutskottets hemställan i betänkandet nr 29 punkten A 5 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit motionen nr 1597 i motsvarande del.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Lövenborg begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja — 307
Nej — 15
Avstår — 2

Punkten A 6

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 2 av herrar Ahlmark och Molin i motsvarande del, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Ahlmark begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller konstitutionsutskottets hemställan i betänkandet nr 29 punkten A 6 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 2 av herrar Ahlmark och Molin i motsvarande del.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Ahlmark begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja -- 266
Nej — 57
Avstår — 3

Punkterna A 7 och B-E

Kammaren biföll vad utskottet i dessa punkter hemställt.

Punkten F

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 2 av herrar Ahlmark och Molin i motsvarande del, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Ahlmark begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller konstitutionsutskottets hemställan i betänkandet nr 29 punkten F röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 2 av herrar Ahlmark och Molin i motsvarande del.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Ahlmark begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja — 266
Nej — 57
Avstår -- 3

På förslag av herr talmannen beslöt kammaren uppskjuta behandlingen av återstående ärenden på föredragningslistan till kl. 19.30.

§ 5 Anmäldes och bordlades

Skatteutskottets betänkande:

Nr 31 i anledning av Kungl. Maj:ts proposition 1972:93 med förslag till lag om ändring i kommunalskattelagen (1928:370) jämte motion

Lagutskottets betänkanden:

Nr 12 i anledning av motion angående uppsägning av hyreskontrakt vid bristande hyresbetalning

Nr 14 i anledning av motion angående inlösen enligt ensittarlagen

Nr 17 i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition 1972:70 med förslag till lag om ändring i jordabalken, dels motionen 1972:929 angående rätt till fullföljd mot fastighetsdomstols dom om fastställande av hyresvillkor

Nr 18 angående uppskov med behandlingen av vissa ärenden

Socialutskottets betänkanden:

Nr 19 i anledning av motioner angående semesterlagen m. m.

Nr 20 i anledning av motion om länsstyrelses befattning med plan för ålderdomshem

Nr 23 i anledning av motioner om samarbete mellan samhällsorgan och ideella organisationer som bedriver social verksamhet

Nr 24 i anledning av Kungl. Maj:ts proposition 1972:56 med förslag till lag om ändring i lagen (1932:55) om viktmärkning i vissa fall av gods som skall inlastas å fartyg jämte motioner

Nr 26 i anledning av motion angående sterilisering av man

Utbildningsutskottets betänkande:

Nr 30 i anledning av propositionen 1972:1 i vad avser anslag för budgetåret 1972/73 till förvaltningarna vid universiteten, m. m. jämte motioner

Näringsutskottets betänkande:

Nr 41 i anledning av motioner om offentlig auktorisation av låsmeder

Civilutskottets betänkanden:

Nr 29 i anledning av propositionen 1972:94 med förslag till lag om ändring i lagen (1971:418) om dels fortsatt giltighet av lagen (1942:429) om hyresreglering m. m. dels ändring i samma lag, jämte motioner

Nr 30 angående uppskov med behandlingen av vissa ärenden

§ 6 Kammaren åtskildes kl. 17.48.

In fidem

BERTIL BJÖRNSSON

/Solveig Gemert